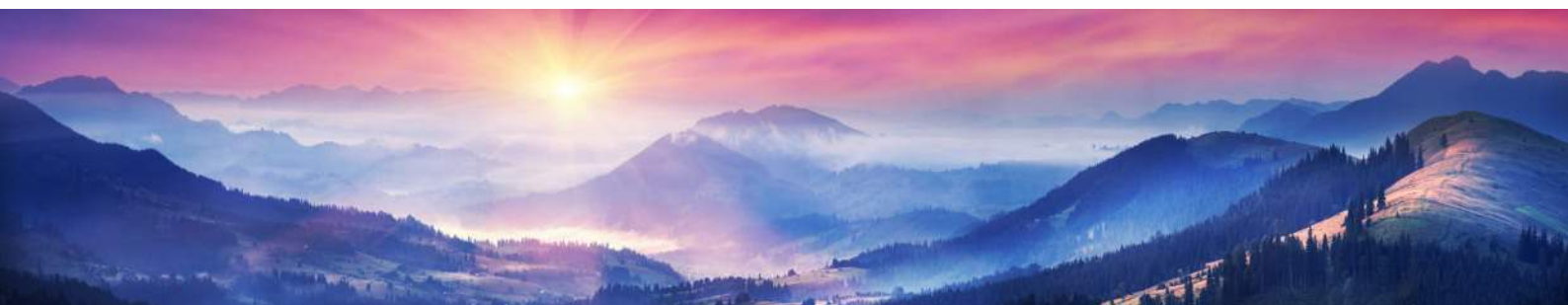

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

ENI Cross-border Cooperation Programme
2014-2020

GRANIȚE DESCHISE PENTRU FAUNA 'SĂLBATICĂ ÎN MUNȚII CARPAȚI

Ghid pentru explorarea
conectivității în
regiunea noastră
Maramureș

2021

www.openbordersforbears.com

Cofinanțat de Uniunea Europeană

Ghid pentru profesori și elevi din clasele a VII-a până la a X-a

Ghid pentru explorarea conectivității în regiunea noastră - Maramureș

© WWF-România, Rakhiv EcoTour, Parcul Național Aggtelek, SOS BirdLife - Partea A Conținutul poate fi reprodus numai în scopuri necomerciale și educaționale, asigurând citarea corectă a sursei.

© WWF- România, Maria Butyka Neagu- Partea B Conținutul poate fi reprodus numai cu acordul WWF-România și al Mariei Butyka Neagu.
Baia Mare, 2021

Coordonator: Alexandra Pușcaș, WWF-România

Autori:

Partea I: Alexandra Pușcaș, Raluca Peternel, Cătălina Murariu, Călin Ardelean, Taras Yamelynets, Zsuzsa Hordós-Nagy, Lenka Paulikova

Partea II: Maria Butyka Neagu, Cătălina Murariu (WWF-Romania)

Hărți: WWF-Romania, Rakhiv EcoTour, Parcul Național Aggtelek, SOS BirdLife

Corectare: Miradona Krizbai, Alexandra Pușcaș, Alexandra Verdeș, Suzanna Tymochko, Zsófia Szabados-Lukács, Tereza Thompson

Design grafic și DTP: Bogdan Groza

Tipar: S.C. ELSYLINE S.R.L.

Ghidul a fost dezvoltat în cadrul proiectului „Granițe deschise pentru fauna sălbatică în Carpați”. Proiectul este implementat de WWF-România Filiala Maramureș în parteneriat cu organizația Rakhiv EcoTour din Ucraina, Parcul Național Aggtelek din Ungaria și SOS BirdLife din Slovacia.

Proiectul „Granițe deschise pentru fauna sălbatică în Carpați” a început la 1 octombrie 2019 și este finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră ENI Ungaria - Slovacia - România - Ucraina 2014-2020 pentru o perioadă de 30 de luni. Costul total al proiectului este de 1 550 871,83 euro, din care 1 395 784,63 euro este contribuția Uniunii Europene.

Acest material a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său reprezintă responsabilitatea exclusivă a WWF-România și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene.

Site-ul web al programului: www.huskroua-cbc.eu

Fondată în 1961, WWF este una dintre cele mai importante organizații cu proiecte în peste 100 de țări. Misiunea globală a WWF este de a opri degradarea mediului și de a construi un viitor în care oamenii trăiesc în armonie cu natura.

Mai multe detalii la: www.wwf.ro.

Cuprins: **Introducere**

Partea 1: Cunoștințe

FOCALIZARE: O ZONĂ NATURALĂ PE CARE O PREȚUIM

Carpații. Patrimoniul natural și cultural. Prezentarea generală a carnivorelor mari.

În prim plan: Zona Maramureșului

CE ESTE SPECIAL LA NATURA NOASTRĂ?

Păduri. Zone umede. Pajiști

În prim plan: Păduri cu valoare naturală ridicată. Lemnul: atât mort, cât și viu

În prim plan: Parcul Natural Munții Maramureș și Munții Chornohora parte a rezervației Biosferei Carpați și a Parcului Național Carpați. Habitate specifice

CARE SUNT DARURILE PE CARE NI LE OFERĂ NATURA?

Servicii ecosistemice. Înțelegându-le ca „daruri ale naturii”. Cele patru categorii: Suport, Reglare, Producție, Servicii culturale

În prim plan: Daruri pe care le primim de la pădure

SUPEREROII NOȘTRI CU BLANĂ ȘI LĂBE

Profil aprofundat al celor trei carnivore mari din prim plan - aspect, comportament, amenințări:

- ✓ Ursul
- ✓ Lupul
- ✓ Râsul

CONECTIVITATE ECOLOGICĂ

Conectivitate ecologică: ce este, de ce este importantă, bariere și amenințări, soluții - ce putem face pentru a păstra conectivitatea ecologică

În prim plan: Păstrarea conectivității ecologice în Maramureș și în zona transfrontalieră din patru țări: Ungaria - Slovacia - România - Ucraina

AVÂND GRIJĂ DE NATURA NOASTRĂ: PROTECȚIA ȘI CONSERVAREA NATURII

Măsurile pentru protecția naturii și conservarea naturii în România și Ucraina

În prim plan: Zone naturale protejate

Definiție. Categorii: parcuri naționale, parcuri naturale, situri Natura 2000, rezervație a biosferei Ucraina. Rol.

„AM UN VIS” ... SE NUMEȘTE DEZVOLTARE DURABILĂ

Introducere în abordarea dezvoltării durabile. Definiție.

CARE SUNT IDEILE „MĂREȚE” PENTRU NATURA NOASTRĂ?

Soluții pentru natură. O viziune largă pentru conservarea naturii și dezvoltare durabilă în Maramureș.

În prim plan:

- ✓ Protejarea coridoarelor ecologice
- ✓ Afaceri ecologice
- ✓ Turism sustenabil

PUTEM NOI SCHIMBA CEVA? CALITATEA DE LIDERIA TINERILOR PENTRU NATURĂ

Calitatea de lideri a tinerilor.

În prim plan: Povești despre tineri activi pentru natură în România și Ucraina.

PARTEA 2: EXPERIENȚA

SĂ DEVENIM ACTIVI ÎMPREUNĂ: ACTIVITĂȚI PENTRU TINERI EXPLORATORI ACTIVI

Un curriculum de ateliere experimentale de 5 zile (4 ore) pentru tineri:

... să cunoască valorile și amenințările din natura locală, concentrându-se pe Carnivorele Mari și pe conectivitate

... să dezvolte abilități pentru a deveni activi și a dezvolta proiecte de acțiune.

... să dezvolte o atitudine de mândrie pentru valorile locale, de empatie față de natură și de cetățenie activă

Zile:

Ziua 1:

Atelierul 1: Să ne conectăm

Atelierul 2: Regiunea noastră

Atelierul 3: Ce este special în natura noastră?

Atelierul 4: Servicii ecosistemice

Ziua 2:

Atelierul 5: Carnivore mari - caracteristici generale

Atelierul 6: Ursul: caracteristici, valoare și amenințări

Atelierul 7: Lupul: caracteristici, valoare și amenințări

Atelierul 8: Râsul: caracteristici, valoare și amenințări

Ziua 3:

Atelierul 9: Zonele naturale protejate

Atelierul 10: Conectivitate

Atelierul 11: Protecția naturii, conservarea și dezvoltarea durabilă

Ziua 4:

Atelierul 12: Soluții: coridoare ecologice, afaceri ecologice și ecoturism

Atelierul 13: Povești de succes ale tinerilor

Atelierul 14: Soluțiile noastre - brainstorming

Ziua 5:

Atelierul 15: Etapele proiectului

Atelierul 16: Planificarea proiectului

Atelierul 17: Preluarea rolurilor

Atelierul 18: Evaluare

Ghidul pentru explorarea conectivității în regiunea noastră, Maramureș te invită să explorezi natura fascinantă din zona ta, să cunoști speciile cheie - ursul, lupul și râsul - și să înțelegi importanța conectivității ecologice. Indiferent dacă ești elev sau profesor, acest Ghid va fi partenerul tău în această explorare. Sperăm că în timpul acestei călătorii vei găsi nu numai conuri și fructe de pădure, ci și idei și instrumente care te vor ajuta să acționezi pentru a proteja natura.

Ghidul este alcătuit din două părți principale - una dedicată Cunoștințelor și una care oferă îndrumări dedicate Experienței (prin care ne referim la experiența de învățare care are loc în timpul atelierelor interactive destinate explorării și descoperirii cunoștințelor despre viața sălbatică și conectivitatea ecologică).

Partea A: Cunoștințe

Partea B: Experiență

INTRODUCERE

„Schimbarea nu va veni dacă așteptăm o altă persoană sau un alt timp. Noi suntem cei pe care i-am așteptat. Noi suntem schimbarea pe care o căutăm.” Barack Obama

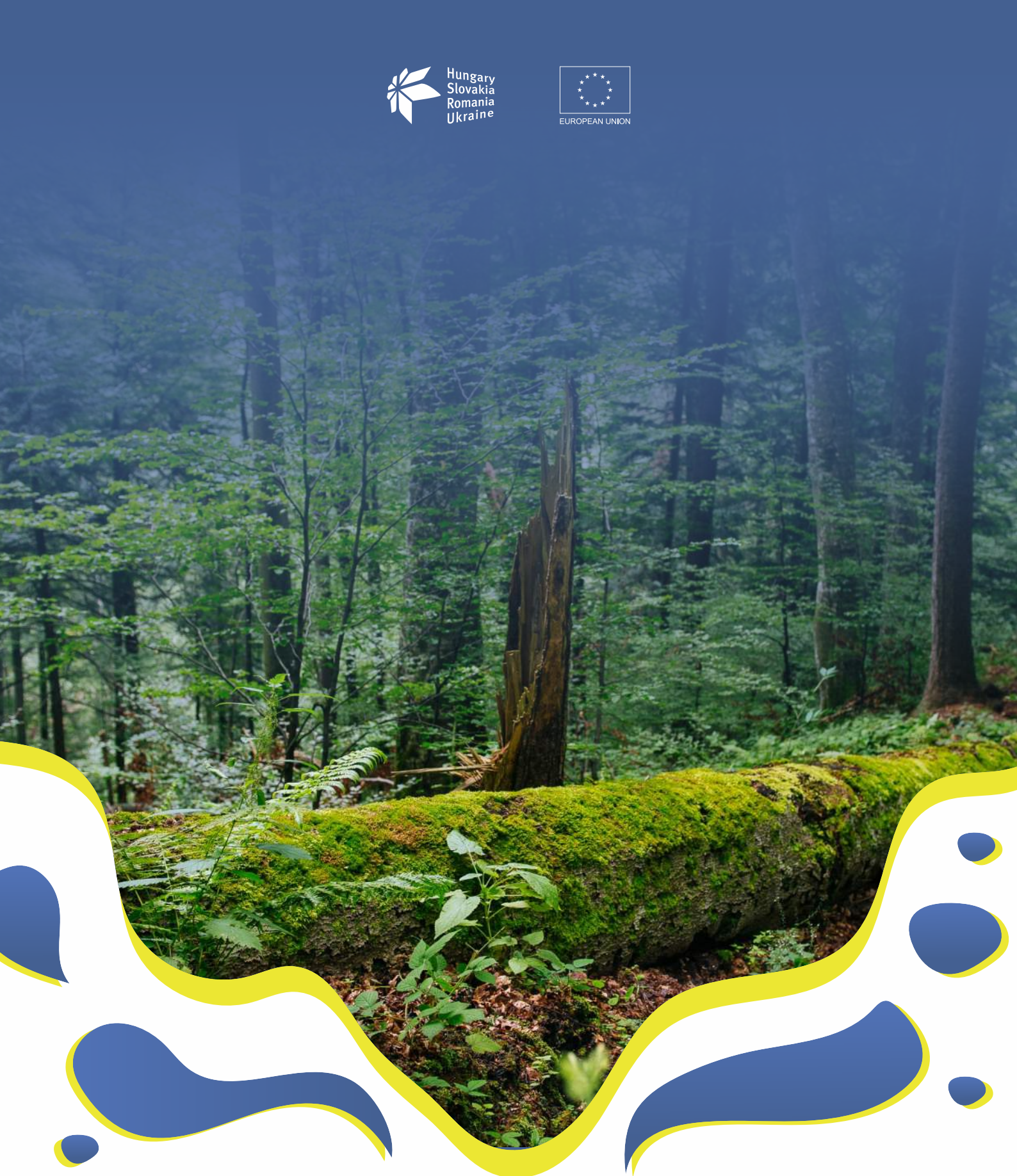
NATURA este PARTE din FAMILIA NOASTRĂ, ea ne ocrotește și ne oferă elementele esențiale vieții: aer, apă, hrană, dar și liniște și inspirație. Din păcate, comportamentul nostru are un impact negativ asupra naturii, creând fragilitate și dezechilibre în ecosisteme iar speciile au de suferit, inclusiv noi, oamenii.

Pandemia ce a afectat planeta în anul 2020 este un exemplu al legăturilor dintre degradarea generală a mediului și impactul concret al acesteia asupra sănătății și bunăstării noastre; în plus, ne-a arătat, mai clar ca niciodată, că o natură rezilientă este esențială pentru a ne asigura un viitor sănătos și sustenabil. Iar acest viitor este acum în mâinile noastre, pentru că NOI SUNTEM SCHIMBAREA, noi trebuie să luăm o atitudine responsabilă față de natură și trebuie să acționăm responsabil, împreună, aici și acum, pentru noi și pentru generațiile ce vor urma.

Alexandra Pușcaș, manager proiect, WWF-România Filiala Maramureș

Alexandra Pușcaș, manager proiect, WWF România Filiala Maramureș

PARTEA 1

CUNOȘTINȚELE

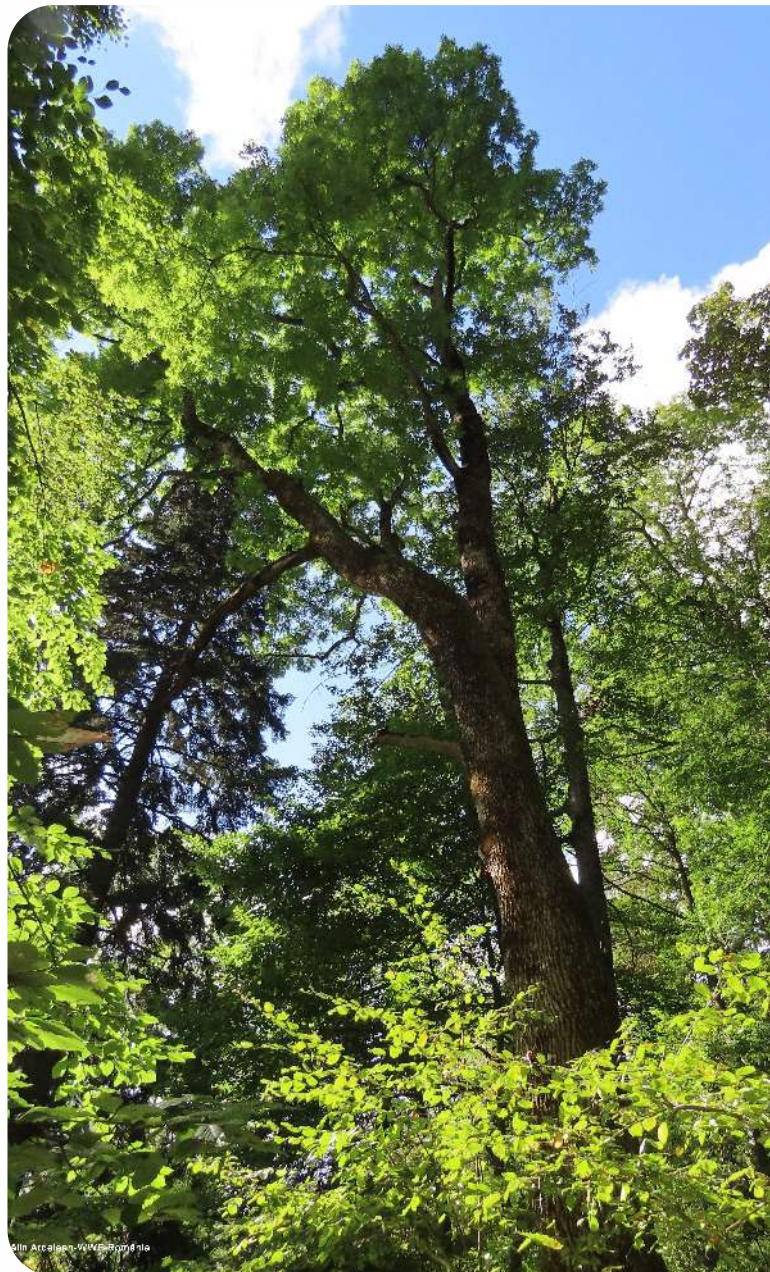
1. În obiectiv: o zonă naturală pe care o prețuim

Situată în Munții Carpați, divizată între două țări (România și Ucraina) cu economii și societăți contrastante, Regiunea Maramureș este un eșantion reprezentativ de natură neîmblânzită și tradiții neatinse, unul dintre ultimele rezervoare pentru biodiversitate și un refugiu pentru carnivorele mari din Europa.

Ai încercat vreodată să notezi pe o bucată de hârtie câte specii de plante și animale există în curtea școlii tale? Dacă ai petrece o oră în aer liber, uitându-te cu atenție în jurul tău, ai descoperi că până și curtea școlii are o bogăție de forme de viață. Încearcă să îți imaginezi câte forme de viață există în grădini, pe pajiști, în păduri, în zonele umede, în lacuri, munți, oceane, în junglă și în întreaga lume. Viața este un adevărat spectacol și vine într-o mare varietate de forme și dimensiuni.

Natura țese o rețea de viață din sisteme foarte diferite, unice în felul lor, bazate pe peisaj, climă și mulți alți factori locali. Dacă ar fi să folosim un cuvânt pentru toți acești factori ai lumii vii, am sugera: Biodiversitate (unde „bio” înseamnă „viață”).

Oameni și animale sălbatice, toți facem parte din biodiversitate. Cu toții suntem interconectați în țesătura vieții, chiar dacă, în viața de zi cu zi, nu suntem întotdeauna conștienți de firele invizibile care ne leagă.

Deși anumite peisaje au fost modelate de-a lungul secolelor de locuitorii acestor munți, zona își mai păstrează caracterul „semi-natural”, întrucât oamenii din Carpați au trăit întotdeauna în armonie cu natura. Comunitățile locale au multe oportunități de dezvoltare datorită acestei naturi și culturi bogate, putând dezvolta activități economice care respectă și folosesc moștenirea lor naturală și culturală - cum ar fi ecoturismul.

Din păcate, de multe ori, oamenii nu iau în considerare această bogăție naturală, iar natura se află sub presiunea numeroaselor amenințări:

- din ce în ce mai multe păduri și pajiști sunt înlocuite de clădiri și alte activități antropice (un fenomen numit „schimbarea utilizării terenului”);
- din ce în ce mai mulți arbori sunt tăiați ilegal (fenomen cunoscut și sub numele de „exploatare forestieră ilegală”);
- animalele sunt vâdate fără permisiune (fenomen numit „braconaj”);
- activitățile umane intră tot mai adânc în natură. Un exemplu este cel al hidrocentralelor care „înghit” cursurile libere ale pâraurilor montane.

Aceste amenințări, combinate cu impactul schimbărilor climatice, cresc riscul de a pierde resurse naturale importante și biodiversitatea zonei.

În 2019, un grup de oameni și organizații pasionate de natură s-au unit pentru a lucra și proteja mai bine 4 milioane de hectare de natură (o suprafață comparabilă cu cea a Elveției) din Munții Carpați, situate la granițele a 4 țări: Ungaria, Slovacia, România, Ucraina. Atunci când natura este sănătoasă, toate animalele prosperă, la fel și comunitățile umane. Prin urmare, au decis să descopere și să protejeze „insulele” și „podurile” naturale esențiale de care animalele - în special ursul, lupul și râsul - au nevoie pentru a supraviețui. Această cooperare și activitate transfrontalieră comună, se desfășoară sub umbrela unui proiect numit Open Borders for Wildlife in the Carpathians (OBWIC) www.openbordersforbears.com

DATE DESPRE CARPAȚI

Lungime: peste 1500 km

Lățime: între 12 km și 500 km

Suprafață: 209.000 km² (similar cu Marea Britanie, cea mai mare insulă din Regatul Unit: 209.331 km²)

Cel mai înalt vârf: 2.655 m. Gerlachovský štít, Slovacia

8 țări: Austria, Serbia, Slovacia, Republica Cehă, Ungaria, Polonia, România și Ucraina.

Casa faunei sălbatice din Europa: Urși: 41% | Lupi: 30% | Râși: 28%

Zonele naturale protejate, păstrând cele mai prețioase peisaje:

18% din ecoregiunea Carpatină

36 parcuri naționale * 51 parcuri naturale și zone peisagistice protejate * 19 rezervații ale biosferei * alte

200 de zone naturale protejate

35% din regiunea Maramureșului (350.000 ha)

Exemple de zone naturale protejate în Maramureș:

România: Parcul Național Munții Rodnei, Parcul Natural Munții Maramureșului, situl Natura 2000 Codrii Seculari de la Strâmbu Băiuț

Ucraina: Parcul Național Carpatic, Rezervația Biosferei Carpați, Parcul Național Synevir

Hartă © CCIBIS, 2019 / @Cornelia Doerr, WWF

Carnivorele mari din Carpați

Animalele trebuie să se deplaseze din diferite motive: căutarea hranei, pentru a găsi adăpost, noi teritorii în care să trăiască, pentru a găsi parteneri sau locuri în care să își crească puii. Fragmentarea peisajului afectează în principal acele specii care necesită habitate naturale întinse, în special carnivorele mari: lupul, râsul și ursul. Unele dintre aceste habitate sunt protejate de Directiva UE privind habitatele ca parte a rețelei de zone protejate Natura 2000.

Prezența carnivorelor mari în natură stârnește uneori dezbatere despre posibilele conflicte cu oamenii, dar aceste conflicte sunt adesea doar o consecință a fragmentării peisajului. Pe măsură ce teritoriul urșilor, lupilor și râsului se micșorează, numărul contactelor cu oamenii poate crește. Aceste specii depind de suprafețe întinse de pădure, fără, sau cu puține semne de prezență umană. În plus, deplasarea pe distanțe lungi este o parte a naturii lor.

Carnivorele mari sunt numite „specii umbrelă”. Dacă au spațiu adecvat pentru a se deplasa, atunci și alte specii pot trăi alături de ele.

Informații despre regiunea Maramureșului atât în România, cât și în Ucraina

Suprafața totală: 10.000 km² în România și Ucraina

Locuitori: 700.000

Zone protejate: 350.000 de hectare (parcuri naturale / naționale, rezervație a biosferei, rezervații naturale, parc regional peisagistic, situri Ramsar, situri ale Patrimoniului Mondial UNESCO)

Resurse naturale: păduri (211.000 de hectare de pădure incluse în zone naturale protejate), râuri bazine (bazinele hidrografice ale râurilor Tisa și Prut) și peisaje mozaicate cu terenuri agricole cu valoare naturală ridicată.

Biodiversitate: Un amestec unic și extrem de divers de habitate, variind de la păduri virgine dominate de fag și conifere, la pajiști, păduri din zone inundabile de-a lungul râurilor care curg liber, zone umede (inclusiv turbării) găzduind o faună și floră bogată specifică Munților Carpați, cu specii cheie și lanțuri trofice complexe cu carnivorele mari în vârf (urși, lupi, râs).

Istorie și cultură: zona a fost continuu populată, încă din epoca neolitică. Situată la răscruce de drumuri între diferite influențe culturale și religioase, Regiunea Maramureșului este astăzi un amestec de grupuri etnice, inclusiv români, maghiari, ucraineni, huțuli, boykos, ruteni, polonezi, cehoslovaci și germani, cu tradiții bine conservate, care fac zona specială. Legătura puternică și dependența populației de peisajele dominate de pădure se reflectă în continuare în ocupațiile și stilul de viață al comunității. Satele și bisericile din lemn bine conservate (multe dintre ele incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO), îmbrăcămintea tradițională și gastronomia locală fac din regiunea Maramureșului locul cel mai apropiat de un muzeu viu din câte se pot găsi în Europa.

În prim plan: Regiunea Maramureșului

Județul Maramureș este situat în partea de nord-vest a României și include un peisaj foarte divers: munți, zone deluroase, podișuri și câmpii, toate modelate de practicile agricole tradiționale de-a lungul secolelor. Este dominat în cea mai mare parte de Munții Carpați Orientali, incluzând lanțurile Țibleș, Rodnei și Maramureș (vârfurile cele mai înalte sunt Pietrosu Rodnei 2303 m, Pop Ivan 1937 m, Vârful Țibleșului 1839 m). Cele mai relevante râuri sunt: Tisa, Someș și Vișeu. Există 2 municipii (Baia Mare și Sighetu Marmăției), 11 orașe și 63 de comune cu un total de 460 689 locuitori (Recensământul anului 2019). 64 de zone naturale protejate din diferite categorii acoperă aproximativ 39% din suprafața județului.

Atracții

- Plimbări în sălbăcie în Parcul Natural Munții Maramureșului sau Parcul Național Munții Rodnei
- Observarea faunei sălbatice
- Plimbări cu trenul (mocănița) pentru a descoperi natura neîmblânzită pe valea râului Vișeu
- Biserici din lemn, porți masive din lemn, case și instalații tradiționale
- Păduri virgine UNESCO (Groșii Țibleșului, Strâmbu Băiut)

În Ucraina

Regiunea Zakarpattia (regiunea Transcarpatică) este situată în sud-vestul Ucrainei. În nord se învecinează cu Lviv, în est cu oblastele Ivano-Frankivsk din Ucraina, în sud se învecinează cu România, în sud-vest cu Ungaria, în vest cu Slovacia și în nord-vest cu Polonia. Centrul administrativ este orașul Uzhgorod.

Aproximativ 80% din teritoriul acestui ținut este ocupat de munți, creând de la sud-vest la sud-est lanțul muntos Vododilnyi, Gorgany, Svydovets, Chornohora, Polonynskyi, Masivul Rakhiv și Carpații vulcanici. În lanțul muntos Chornohora se află Muntele Hoverla (2061 m), care este cel mai înalt vârf din regiune și din Ucraina.

Aceasta este una dintre cele mai pitorești regiuni din țară, cu un peisaj divers, o zonă rurală nealterată, un climat temperat, ape minerale și termale, oferind condiții plăcute pentru turism, recreere și schi în timpul iernii.

Atracții

- mândria regiunii este „Centrul Europei”,
- Lacul Synevyr
- Valea Narciselor
- Rezervațiile Biosferei, parcurile naționale și regionale, care acoperă o suprafață de peste 130 000 de hectare.

Surse. Bibliografie. Webografie:

- Educație ecologică pentru școlile verzi. Manualul elevilor. WWF România, Greeninitiative și Consiliul Britanic. 2017
- Broșura proiectului ConnectGREEN
- Propunere de proiect „Inima Verde a Munților Carpați, cu păduri virgine și urși răătăcind peste granițele UE”
- Planul de management al parcului natural al Munților Maramureșului, Situri Natura 2000 ROSCI0124 Munții Maramureșului și ROSPA0131 Munții Maramureșului
- Ecomaramureș www.ecomaramures.com/?lang=en

Păduri. Zone umede. Pajiști

În prim plan: Păduri cu valoare naturală ridicată.
Lemnul: atât mort, cât și viu

În prim plan: Terenuri agricole de mare valoare naturală

În prim plan: Parcul Natural Munții Maramureș și Munții Chornohora, parte a rezervației biosferei Carpați și a Parcului Național Carpați. Habitate specifice

PĂDURI

3,95% din pădurile României sunt situate în județul Maramureș.

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2018

Zona transfrontalieră România-Ucraina din Maramureș menține o legătură vie, ancestrală, între om și pădure. O parte importantă a acestor păduri sunt „Pădurile cu valoare ridicată de conservare” (PVRC), valoroase pentru biodiversitate, ecologie și importanța lor pentru localnici.

Pădurile cu valoare naturală ridicată înseamnă...

- „puncte centrale” de biodiversitate (inclusiv specii endemice, rare, amenințate sau pe cale de dispariție)
- peisaje largi de pădure, unde se dezvoltă plante și animale native
- ecosisteme rare, amenințate sau pe cale de dispariție
- servicii de mediu vitale în situații critice (inclusiv protecția surselor de apă, controlul eroziunii, controlul poluării etc.)
- îndeplinirea nevoilor de bază ale comunităților locale, inclusiv păstrarea identității culturale / religioase
- o rezervă de apă freatică, care alimentează fluxul izvoarelor și râurilor
- reglarea temperaturii aerului, care, în apropierea pădurilor, este mai mică cu 1,9 grade Celsius vara și mai mare cu 1,7 grade Celsius iarna.

2. Ce este special la natura noastră?

Speciile semnificative de arbori sunt:

- molid (Picea abies)
- brad argintiu (Abies alba)
- fag (Fagus sylvatica)
- stejar pedunculat (Quercus robur)
- gorun (Quercus petraea).

Pe lângă acestea, există și ienupărul (Juniperus communis) - preferați de șorecarul comun (Buteo buteo), sălcii (Salix alba), plopi (Populus alba) și arini albi (Alnus incana) în principal de-a lungul cursurilor de apă etc.

O trăsătură importantă a pădurilor cu valoare ridicată de conservare este prezența lemnului mort.

Lemn mort: o poveste despre viață și moarte în pădure

Ce este lemnul mort?

Arbori morți pe picior, sau bolnavi, bușteni și ramuri căzute, lemn mort.

De ce mor copacii în pădure?

- 🐘 accidental: vânt și zăpadă, foc, secetă prelungită, atacuri de dăunătoare foarte agresive;
- 🐘 prin cauze „normale”: cum ar fi concurența între copaci.

Care sunt beneficiile lemnului mort?

- 🐘 Lemnul mort este esențial pentru pădure și funcționarea acesteia, deoarece menține productivitatea pădurilor, regenerarea naturală, conservarea biodiversității, crește reziliența la schimbările climatice și îmbunătățește furnizarea de servicii ecosistemice comunităților locale și publicului, în general.
- 🐘 Biologii consideră că o cantitate de lemn mort (15-20 metri cubi la hectar) este absolut necesară pentru a menține echilibrul entomologic (entomologic = legat de insecte) între specii. Cu cât este mai mult lemn mort, cu atât sunt mai mici șansele unei explozii a populațiilor de insecte dăunătoare.
- 🐘 Arborii morți constituie habitatul pentru aproape 30% din insectele prezente în pădure; aceste insecte sunt o sursă de hrană pentru multe păsări; lemnul mort poate fi cuibul unor specii.
- 🐘 Peste 40% dintre locuitorii pădurii depind de numărul și volumul copacilor morți.
- 🐘 Lemnul mort din pădure intră într-un proces de descompunere rapidă și completă și este o sursă de minerale, substanțe nutritive și azot care contribuie la fertilitatea solului, care stă la baza productivității și a creșterii arborilor.
- 🐘 Lemnul mort din arborii forestieri poate fi utilizat atât ca sursă de energie regenerabilă, cât și ca protector al biodiversității și ca sursă a fertilității solului. Lemnul mort susține echilibrul și complexitatea rețelelor trofice specifice pădurii și sănătatea acestor ecosisteme.

Pajiști

Împreună cu pădurile, pajiștile sunt componenta esențială a vieții satului în Maramureșul Istoric și baza pentru creșterea animalelor. Pajiștile de la altitudini mai mari sunt folosite pentru pășunat, în timp ce cele mai apropiate de sat sunt folosite ca fânețe care furnizează hrană pentru animale în timpul iernii.

Măsurarea timpului, bunăstarea familiilor, calitatea produselor lactate, a cărnii și a mierii reflectate în sănătatea și vigoarea localnicilor sunt strâns legate de fân.

Din perspectiva turismului, fânețele împodobite cu căpițe de fân, contopite cu „pâlcuri” naturale de arbori, gard viu, petice de pământ cultivat și livezi - formează peisajul cultural inconfundabil din jurul satelor, atât de apreciate de vizitatori. La toate acestea se adaugă încântarea oferită de zecile de specii de flori parfumate găsite în fânețe, mirosul de fân proaspăt cosit, imaginea idilică a localnicilor cosind, întorcând fânul, clădind căpițele de fân - totul fiind făcut cu mâna lor și mobilizând întreaga familie.

În limba Uniunii Europene, aceste zone sunt identificate ca terenuri agricole cu valoare naturală ridicată, unde agricultura tradițională este principala activitate economică și un element cheie în conservarea naturii. Practicile agricole tradiționale sunt principalul factor care contribuie la întreținerea acestor zone, iar continuarea lor este susținută de Uniunea Europeană prin subvenții pentru proprietarii de terenuri.

Terenuri agricole de mare valoare naturală

sunt situate în zonele rurale în care agricultura tradițională este principala activitate economică și un factor cheie în conservarea naturii. Aceste terenuri sunt caracterizate de prezența unei vegetații naturale și semi-naturale (pășuni), în general foarte bogate în specii, și sunt integrate, în unele cazuri, într-un „peisaj mozaicat” extins și neîntrerupt care include elemente naturale (precum vegetație ce delimitează proprietățile, garduri vii), viță-de-vie sau piatră, zone împădurite sau arbustive, pâraie) și zone de teren cultivat și livezi.

Zonele umede

Zonele umede sau turbăriile sunt ecosisteme vulnerabile în întreaga lume și care creează refugii pentru unele specii de plante rare. În zonele umede din Maramureș se pot găsi:

- Afinul vânăt (*Vaccinium uliginosum* ssp)
- Răchițele (*Vaccinium oxycoccos*)
- Roua cerului (*Drosera rotundifolia*) - plantă carnivoră
- Vuietoarea (*Empetrum nigrum*)

Turbăria lezerul Mare - monument al naturii, categoria IUCN IV - este una dintre cele mai bine conservate zone umede oligotrofe * din județul Maramureș, România, situată pe Platoul Munților Igriș la o altitudine de 1014 m.

* oligotrof este un termen utilizat în mod obișnuit pentru a descrie medii terestre și acvatice cu concentrații foarte mici de nitrați, fier, fosfați și surse de carbon

De asemenea, au un rol esențial de a stoca apa ca un burete, de a absorbi apa și de a încetini fluxul de apă: plantele vii și chiar plantele moarte pot absorbi apa suplimentară, protejând împotriva inundațiilor, de exemplu. Mai mult, sedimentele sau poluanții din apă sunt filtrați de zona umedă, în timp ce solul, plantele și animalele din zonele umede acționează ca filtre și purificatoare.

Locuitorii naturii: plante și animale

Plante: afine (*Vaccinium myrtillus* L), orhidee (*Liparis loeselii*), roua cerului (*Drosera rotundifolia*) - o plantă carnivoră, arbori etc.

Nevertebrate: Lăcustă eurasiatică (*Stenobothrus eurasius*), gândac negru de sol (*Carabus variolosus*), croitor alpin (*Rosalia alpina*) etc.

Croitorul alpin (*Rosalia alpina*) este un simbol al valorii naturale a peisajelor în care trăiește: păduri vechi (în special de fag) din zonele montane reci și umede, cu zone însorite și lemn mort în descompunere. Este o specie prioritară în temeiul legislației UE și se bucură de protecție la nivel european.

Amfibieni și reptile: buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*), tritonul carpatic (*Triturus montandoni*), broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*), etc.

Pești: lostrița sau „somonul de Dunăre” (*Hucho hucho*), lipan (*Thymallus thymallus*), porcușor de vad (*Gobio uranoscopus*), etc.

Păsări: ciocănitoarea cu spatele alb (*Dendrocopos leucotos*), cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), acvila de munte (*Aquila chrysaetos*) etc.

Mamifere: Carnivore mari - ursul (*Ursus arctos*), râsul (*Lynx lynx*), lupul (*Canis lupus*) - precum și alte specii - Soarecele de Tatra (*Microtus tatricus*), jderul de copac (*Martes martes*), vidra (*Lutra lutra*), cerbul (*Cervus elaphus*), căprioara (*Capreolus capreolus*), etc.

Parcul Natural Munții Maramureșului, România

Munții Maramureșului, denumiți în vechile diplome maramureșene „Silva Nigra” și apoi „Carpații Pădurilor”, sunt cel mai înalt masiv montan (1957 m, Vârful Farcău) de la granița României cu Ucraina.

Parcul Natural Munții Maramureșului, cea mai mare zonă protejată din România, 133.621 ha - o zonă protejată de interes național din categoria parcurilor naturale a fost înființată în 2005 pentru conservarea peisajului și tradițiilor locale, pentru protejarea patrimoniului natural, spiritual și cultural al zonei, pentru gestionarea durabilă a pădurilor și pentru încurajarea unui turism durabil bazat pe aceste valori. Mai mult, datorită prezenței habitatelor și speciilor prioritare, Parcul Natural Munții Maramureșului a fost desemnat ca sit NATURA 2000.

Biodiversitate:

Regiunea este una dintre cele mai diverse regiuni din punct de vedere biologic din emisfera nordică, asigurând conectivitatea cu Ucraina.

Carnivore mari:

80 de lupi; 84 urși; 18-22 râși.

Habitate specifice:

65% din parc este acoperit de păduri, tipice pentru peisajele deluroase și montane, formate din fag, conifere, inclusiv molid.

Râurile din parc aparțin bazinului hidrografic Tisa: Vișeu cu afluenții săi principali, văile Ruscova și Vaser.

Rezervația Biosferei Carpați (CBR), Ucraina

CBR face parte din lanțul muntos Chornohora, care este **cea mai înaltă și mai masivă creastă montană din Carpații Ucraineni**. Masivul Chornohora este caracterizat de ecosisteme naturale intacte de brăuri montane de mare altitudine. Un interes deosebit îl au pădurile de la altitudine, care formează limita superioară a pădurii, dominată de molid.

Masivul Chornohora este format din două părți separate. Partea principală, de la Muntele Hoverla (2061 m) la Muntele Pop Ivan (2020 m), se află pe bazinul hidrografic al râurilor Tisa și Prut și servește și ca frontieră naturală între regiunile Ivano-Frankivsk și Zakarpattia.

CBR a fost înființată în 1968 și face parte din rețeaua UNESCO de rezervații ale biosferei din 1992. Suprafața totală este de 53.630 hectare (de aproximativ 5 ori mai mare decât Disney World sau de 10 ori mai mică decât Parcul Național Grand Canyon din Statele Unite).

Rezervația Biosferei Carpați din 2016 face parte din Rețeaua Emerald din Europa.

În 1997, 2002 și 2007 CBR a primit distincția Europeană din partea Consiliului Europei.

Rezervația include întreaga diversitate naturală și peisagistică a Carpaților Ucraineni - de la poalele Transcarpaților până la zonele subalpine și alpine. Aici se găsește cel mai înalt punct al Ucrainei - Muntele Hoverla - și alte vârfuri înalte ale Carpaților Ucraineni, Centrul Geografic al Europei, cele mai mari zone europene de păduri seculare de fag și amestec (fag-brad-molid), celebra vale a Narciselor, cele mai mari peșteri carstice din Carpații Ucraineni, împreună cu o serie de alte situri naturale și culturale unice. Aproape 21.000 de hectare de păduri de fag primare sunt protejate pe teritoriul CBR ca parte a Patrimoniului Paneuropean Mondial UNESCO „Păduri seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei” (din 2007), care este cel mai mare sit primar de pădure de fag din Europa.

Chornohora se află pe lista de dorințe a multor turiști, deci este descris în numeroase cărți și este adesea menționat în arta populară. În drumețiile de-a lungul acestui masiv ne putem bucura de peisaje incredibile și o biodiversitate unică - aici puteți găsi zeci de plante și animale enumerate în Cartea Roșie a Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN).

Surse.
Bibliografie.
Webografie:
<https://muntimaramuresului.ro>
<http://cbr.nature.org.ua>

3. Care sunt darurile pe care ni le oferă natura?

Servicii ecosistemice. Privite ca „daruri ale naturii”.
Cele patru categorii:

Suport
Reglare
Producție
Servicii culturale

În prim plan: Darurile pe care le primim de la pădure

Natura funcționează într-un mod extrem de complicat și a făcut-o în acest mod de milioane de ani, cu sau fără oameni. Noi, oamenii, facem parte din natură și folosim orice produce natura, indiferent dacă ne dăm seama sau nu. O modalitate de a descrie modul în care lăsăm darurile naturii în viața noastră este să ne gândim la noi înșine ca la utilizatorii serviciilor naturii. Gândește-te la tot ceea ce folosim din natură în fiecare moment al vieții noastre. Chiar și acum. Lucruri palpabile, tangibile pe care le putem percepe cu simțurile noastre: vedem mobilierul, plantele din afara școlii, lumina, auzim păsările sau mișcarea frunzelor, mirosim mere sau parfum din plante, putem atinge hainele, caietele - TOATE provin din natură.

Oferindu-ne aceste lucruri, natura ne face o favoare. De fapt, multe favoruri. Ce facem când cineva ne face o favoare? Le mulțumim și, dacă este posibil, încercăm să facem ceva pentru ei în schimb. Când vine vorba de natură, vom explora împreună modalitățile prin care îi putem mulțumi și oferi ceva înapoi. De fapt, acest lucru poate însemna că trebuie pur și simplu să fim atenți, conștienți și responsabili să nu producem daune. Deoarece un dezechilibru natural ne va afecta în cele din urmă pe noi, oamenii.

V-ați gândit vreodată că primim servicii din natură fără de care nu am putea trăi? Aer proaspăt, filtrat de copaci, sol fertil în care ne cultivăm hrana, relaxare făcând o plimbare în parc, etc. Natura este un sistem care pune în mișcare milioane de mecanisme care permit vieții să funcționeze.

Servicii ecosistemice

Pentru noi, oamenii, natura este similară cu o „fabrică” gigantică care ne oferă servicii vitale, numite „servicii ecosistemice”.

Serviciile ecosistemului pot fi mai bine înțelese dacă le împărțim în categorii separate:

- Servicii de suport, asigură condițiile care fac posibilă existența tuturor organismelor vii, inclusiv a oamenilor: ciclul apei, fotosinteza, formarea solului, furnizarea de substanțe nutritive, habitate pentru viața sălbatică, specii și diversitate genetică.
- Servicii de reglare, asigură existența condițiilor naturale ideale pentru ca viața noastră să continue fără probleme majore: purificarea apei, purificarea aerului, combaterea dăunătorilor, polenizarea, controlul eroziunii.
- Servicii de producție, fără de care nu am putea supraviețui: alimente, apă potabilă, materii prime, combustibil și energie, medicamente.
- Servicii culturale care nu sunt materiale, dar ne ating mintea și spiritul, oferindu-ne bucurie, relaxare și inspirație: sursă de inspirație pentru artiști, arhitecți, ingineri și alte profesii similare, spații pentru a ne bucura de un moment de relaxare și sporturi în aer liber, zone pentru turism și drumeție, frumusețe și valoare spirituală.

Serviciile ecosistemice sunt fluxuri de materiale, energie și informații din stocurile de capital natural care se combină cu serviciile de capital fabricat și uman pentru a produce bunăstarea umană. Serviciile ecosistemice trebuie întotdeauna analizate în legătură cu contextul socio-economic, moment de relaxare și sport în aer liber, zone pentru turism și drumeții, frumusețea și valoarea spirituală a acestuia.

Un dar din natură nu vine niciodată singur

Deși oamenii de știință au împărțit serviciile ecosistemice în categorii separate, în natură aceste daruri vin, de fapt, la pachet. Un ecosistem sau o singură specie oferă adesea mai multe tipuri de servicii în același timp. Fiecare element al unui ecosistem poate furniza mai multe servicii în același timp. Un stejar, de exemplu, poate oferi ghinde pentru veverițe, adăpost pentru păsări, umbră și răcoare pentru un excursionist, oxigen pentru toate animalele și așa mai departe.

Pădurea: o fabrică verde tăcută

- Contribuie la formarea solului prin: zdrobirea rocilor (acțiunea mecanică a rădăcinilor), modificarea rocilor (acțiunea chimică), formarea humusului și asigurarea fertilității (prin contribuția materiei organice).
- Păstrează 40-50% din cantitatea de precipitații și reduce riscul de inundații;
- Moderează regimul de temperatură (vara, pădurea este cu aproximativ 2 grade mai răcoroasă, iar iarna temperatura este cu 1,7 grade mai mare în interiorul pădurii decât în afara acesteia); reduce viteza vântului;
- Sursa biodiversității. Pădurile oferă adăpost și o sursă de hrană. Permit conservarea mediilor naturale, formând aici cele mai numeroase și mai complexe lanțuri trofice (Exemplu: fructe și semințe - șoareci - vulpe și șoim; frunze - păduchi de copaci - buburuze - pițigoii)
- În timpul procesului de fotosinteză, 1 ha de pădure absoarbe anual aproximativ 16 tone de dioxid de carbon și produce 30 de tone de oxigen. Copacii rețin, de asemenea, praful și alte gaze poluante din industrie sau transport.
- În regiunile temperate, în funcție de anotimp, pădurile oferă un peisaj în continuă schimbare. Culorile pe care le poartă, liniștea, aerul nepoluat și peisajul sunt motive suficiente pentru a atrage turiștii.
- Oferă diverse resurse regenerabile, dacă sunt utilizate într-un mod durabil: ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale.

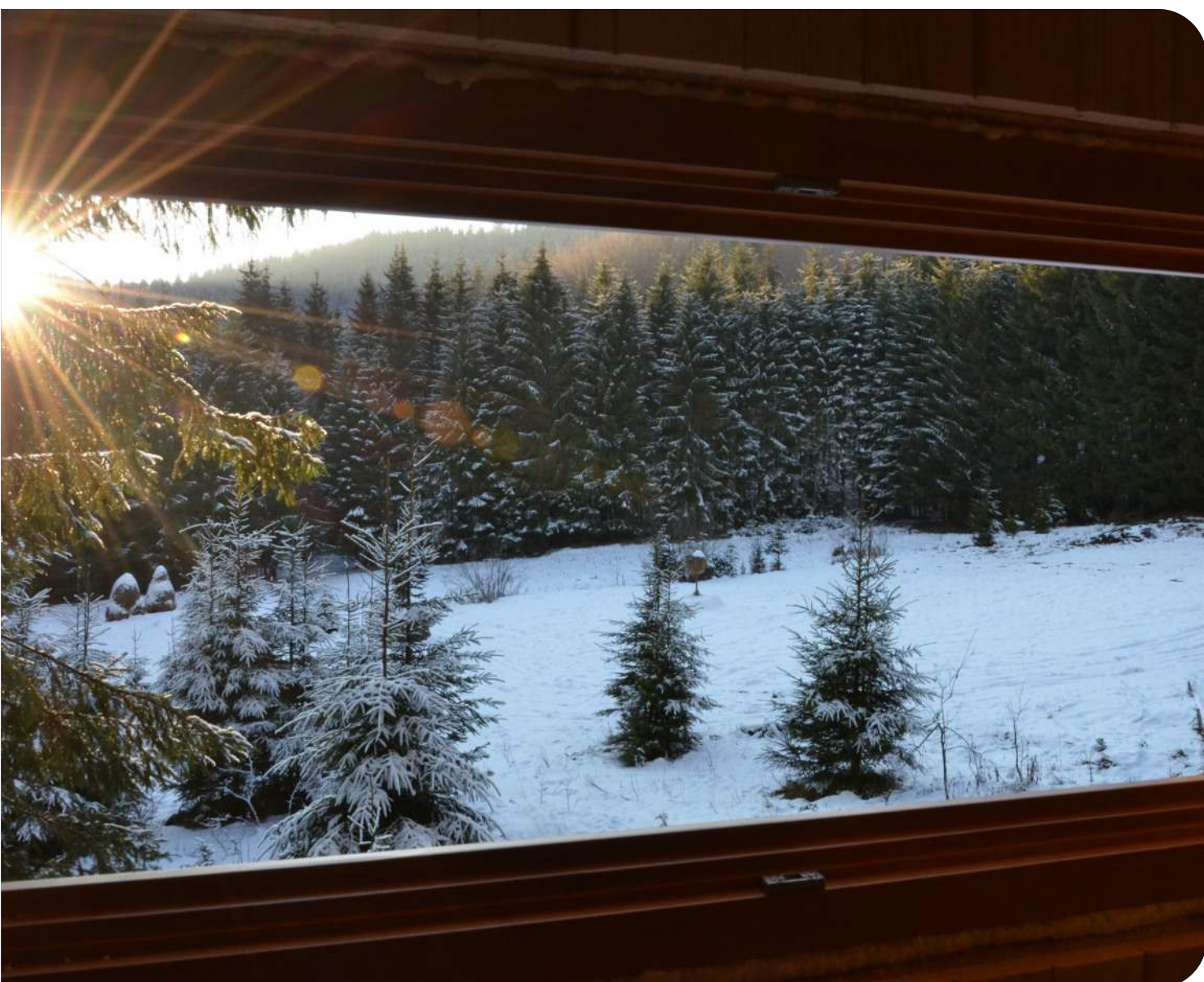
Ce oferim noi naturii în schimb?

Pentru aceste „servicii” oferite permanent în mod gratuit, Natura ne cere în schimb doar să o lăsăm să își vadă de treburile ei. Din păcate, oamenii perturbă adesea funcțiile adecvate ale naturii și aceste servicii, atât de esențiale pentru viața noastră, nu mai pot fi furnizate.

Cu cât înțelegem mai bine natura și serviciile ecosistemice ale acesteia, cu atât o putem ajuta mai mult să funcționeze și să prospere.

Surse. Bibliografie. Webografie:

Educație ecologică pentru școlile verzi. Manualul elevilor. WWF România, Greeninitiative și British Council. 2017

4. Supereroii noștri cu blană și labe

(C) Lukas Holasek – for OBWIC

Informații generale despre carnivorele mari, rolul în ecosistem și beneficii.

Descriere aprofundată al celor trei Carnivore mari - aspect, comportament, amenințări:

- Ursul
- Lupul
- Râsul

Un carnivor este un organism, în majoritatea cazurilor un animal, care mănâncă carne. Un animal carnivor care vânează alte animale se numește prădător; un animal care este vânat se numește pradă.

Dieta unui animal determină locul în care se situează pe lanțul trofic (cunoscut și sub numele de lanț alimentar), o secvență de organisme care furnizează energie și substanțe nutritive pentru alte organisme. Fiecare lanț alimentar este format din mai multe niveluri trofice, care descriu rolul unui organism într-un ecosistem. Carnivorele și omnivorele ocupă al treilea nivel trofic. Un omnivor, cum ar fi un om, este un organism care mănâncă plante și animale.

Multe carnivore își obțin energia și substanțele nutritive consumând ierbivore, omnivore și alți carnivori. Animalele care mănâncă consumatori secundari, cum ar fi bufnițele care mănâncă rozătoare, sunt cunoscuți ca consumatori terțiari. Carnivorele care nu au prădători naturali sunt cunoscuți ca prădători apex; ocupă vârful lanțului alimentar.

Nu toți carnivorii sunt prădători. Unii carnivori, cunoscuți sub numele de necrofagi se hrănesc cu carcasele animalelor deja moarte. Vulturii, de exemplu, sunt necrofagi.

Carnivorele variază ca formă și dimensiune, dar au adesea trăsături similare. De exemplu, majoritatea carnivorelor au dinți ascuțiți adaptați pentru capturarea prăzii și sfâșierea cărnii. În plus, mulți carnivori au creiere relativ mari. Carnivorele au, de asemenea, o singură cameră stomacală și un sistem digestiv simplu, spre deosebire de erbivore, care au adesea un stomac cu mai multe camere și un sistem digestiv specializat.

Carnivorele joacă un rol important în menținerea echilibrului ecosistemelor. Prădătorii împiedică populația speciilor de pradă să devină prea mare. Necrofagii, cum ar fi vulturii, ajută la prevenirea răspândirii bolilor prin consumul de resturi de animale moarte.

Un lanț trofic prezintă cine mănâncă pe cine. O rețea trofică reprezintă toate lanțurile trofice dintr-un ecosistem. Fiecare organism dintr-un ecosistem ocupă un nivel sau o poziție trofică specifică în lanțul trofic sau în rețea. Producătorii, care își fac propriile alimente folosind fotosinteza sau chemosinteza, alcătuiesc baza piramidei trofice. Consumatorii primari, în principal erbivorii, există la nivelul următor, iar apoi urmează consumatorii secundari și terțiari, omnivori și carnivori. În partea de sus a sistemului se află superprădătorii: animale care nu au prădători în afară de oameni. Aici se găsesc cei mai buni prieteni ai noștri, ursul, lupul și râsul.

Deoarece o rețea trofică este reprezentativă pentru o întreagă comunitate, aceasta va consta din mai multe lanțuri trofice care sunt împletite. De obicei, există mai multe specii de prădători care se hrănesc cu o anumită specie de pradă, iar o specie de prădător se hrănește de obicei cu mai multe specii de pradă. Același lucru este valabil și pentru relația dintre plante și erbivore.

O rețea trofică descrie numeroasele specii și interacțiunile dintr-un ecosistem. Cartografierea acestor interacțiuni ne poate arăta cum un întreg ecosistem ar putea să se destrame dacă pierde chiar și o specie. Carnivorele mari joacă un rol important în mediu. Abia începem să aflăm cum ele pot să aibă un impact pozitiv asupra mediului. De exemplu, urșii joacă un rol în fertilizarea pădurilor, trăgând carcasele prin păduri și depunând fecale pe pământul pădurii. Deoarece urșii consumă fructe și nuci, fecalele lor împrăștează semințe. Fiecare sămânță este depusă pe pământul pădurii cu puțin „îngrășământ” pentru a începe. De asemenea, urșii ajută la curățarea carcaselor și, ca prădători, ajută la menținerea echilibrului populațiilor de erbivore, precum cerbii.

Carnivorele mari sunt, de asemenea, o specie indicatoare bună. Urșii, lupii și râșii au nevoie de o varietate de habitate pentru a supraviețui și astfel gestionarea habitatului pentru aceste specii aduce beneficii multora, inclusiv oamenilor. Dacă terenul este suficient de sănătos pentru a susține o populație de carnivori mari, atunci este de asemenea suficient de sănătos pentru a susține oamenii.

Aceste specii emblematice au multe să ne învețe. De exemplu, cum poate o femelă urs să își oprească sistemul digestiv și excretor în timpul perioadei în care stă în bârlog și totuși să nască și să alăpteze puii? De obicei oasele mamiferelor care sunt inactive pentru perioade lungi de timp pierd calciu și devin slabe - deci, cum pot urșii să hiberneze câteva luni și totuși să iasă din bârlog cu oase puternice? Oamenii studiază ursul pentru a aprofunda cunoștințele din toate domeniile, de la osteoporoză la afecțiuni renale, până la conservarea organelor și chiar până la călătorii spațiale pe distanțe lungi.

Oamenii din întreaga lume au fost fascinați de urși și lupi de-a lungul timpului. Aceștia au captivat imaginația umană, care a început să țină numeroase mituri, legende și anecdote. Urșii fac parte din cultura umană în nenumărate moduri - de la ceremonii antice la mituri și până la ursuleți de pluș.

Surse.
Bibliografie.
Webografie:
<https://bit.ly/3qwy4FX>

Ursul:

Importanță. Prezența ursului = natură sănătoasă

Marونیu ca pământul pădurii și la fel de mare ca o „piatră în mișcare” - ursul este un element natural al pădurii la fel ca orice arbore, ciupercă sau pasăre. Nu numai că aceasta este percepția noastră - că o pădure este „completă” când are urși rătăcind prin ea - dar știința arată același lucru: prezența ursului în pădure dovedește că pădurea este în stare bună de sănătate. Urșii sunt prădători, în vârful lanțului trofic (piramida trofică), au nevoie de o varietate de surse de hrană din natură. Urșii au nevoie și de spații întinse pentru a se mișca. Când sunt mulți urși în pădure, aceasta înseamnă că există o mulțime de hrană - astfel pădurea este bogată și înfloritoare.

Ursul brun a fost o specie răspândită în Europa, situație care s-a schimbat dramatic în ultimele secole, iar specia a dispărut complet din multe țări de pe continent.

Potrivit unui raport al IUCN, există în prezent aproape **14.000 de urși bruni care trăiesc în Europa** (cu excepția Rusiei) (Planul de acțiune pentru conservarea ursului brun pentru Europa, 1999). Dintre aceștia, aproximativ **6.000 trăiesc în pădurile din România (2012)**, densitatea medie fiind de aproximativ 8 urși / 100 km².

Descriere: Ursul brun trăiește de-a lungul întregului lanț carpatic, în păduri mari și dese, preferând zone liniștite, mai puțin frecventate de oameni. Cerințele de bază pentru supraviețuirea urșilor bruni sunt legate de posibilitățile de hrănire, odihnă, împerechere și condiții de dispersie și, în cele din urmă, de existența unor habitate și coridoare favorabile care asigură conectivitatea habitatelor.

Ursul are un auz excelent, poate detecta o conversație între oameni de la aproximativ 300 m și poate auzi obturatorul camerei foto de la aproximativ 50 m.

(C) Lukáš Holasek – for OBWIC

Dar mirosul este cel mai valoros „instrument” al ursului. Mirosul este fundamental pentru apărare și atac, fiind fereastra de comunicare cu lumea din jur, mai mult decât vederea sau auzul. Se pare că ursul are cel mai dezvoltat miros printre carnivore, servind la detectarea perechii, a prezenței omului, a altor urși, pui și surse de hrană. Ursul este capabil să detecteze urme de prezență umană la mai mult de 40 de ore după traversare.

Ierburile și mugurii sunt consumați de către urși în principal primăvara sau la începutul verii. Vara și la începutul toamnei, urșii mănâncă ciuperci și fructe (zmeură, mure, afine, mere, prune și pere). Toamna târziu, dar și iarna, urșii consumă ghinde și jir. Insectele, în special himenopterele (furnici, albine, viespi) pot fi o sursă importantă de hrană sezonieră, datorită proteinelor pe care le conțin.

Urșii, ca toate mamiferele, trebuie să își mențină o temperatură corporală constantă. Blana este un foarte bun izolator iarna, îndeplinind această funcție. Capacitatea redusă de reflexie solară a blănii facilitează acumularea de căldură de la soare.

La sfârșitul toamnei, după ce au acumulat suficient țesut adipos pentru somnul de iarnă, urșii intră de obicei în bârlog. Hibernarea poate dura între 3-6 luni. Bârlogul este săpat în pământ sau este dispus în cavități naturale, sub stânci.

Unii urși pot rămâne activi tot timpul anului dacă găsesc suficientă hrană. Acest comportament este, de asemenea, încurajat prin ademenirea acestora către alimentatoare artificiale. Durata somnului este direct proporțională cu cantitatea de grăsime acumulată în toamnă și invers proporțională cu cantitatea de alimente disponibile în timpul iernii.

Somnul de iarnă este de fapt o adaptare la lipsa de alimente din acest sezon, prin care animalul își folosește energia acumulată sub formă de grăsime. Cu toate acestea, acest fenomen poate fi posibil rămânând cât mai liniștit, deoarece mișcarea excesivă înseamnă consum suplimentar de energie.

Este important să știm că, dacă deranjăm un urs în timpul iernii, îl forțăm să piardă energie, pe care o poate recupera doar hrănindu-se.

Puii:

Femela urs dă naștere primilor pui la 4-6 ani. Împerecherea are loc o dată la 2 ani, între mai și iunie. Perioada efectivă de gestație este de 6-8 săptămâni, iar femela dă naștere la 1-4 pui.

Puii se nasc în bârlog în timpul hibernării, în ianuarie-februarie. Aceasta este o altă strategie de adaptare a speciei la condițiile dure de viață.

Dar având în vedere că alăptarea are loc într-un moment în care femela nu se poate hrăni, natura a compensat acest lucru cu o altă strategie de adaptare: dimensiunea foarte mică a nou-născuților. Nou-născuții cântăresc aproximativ 0,5 kg, dar cresc foarte repede, acumulând până la 70 g/zi datorită laptelui hrănitor al ursoaicei.

Puii sunt lăsați singuri în al doilea an de viață. Femela reia ciclul de reproducere după ce puii ei devin independenți, deci după aproximativ 2 ani.

După ce au fost abandonați de mama lor, la vârsta de 1,5-2 ani, puii sunt obligați să se descurce singuri. Această perioadă este cea mai delicată, deoarece, fiind foarte tineri, experiența lor de viață este foarte mică. Acest lucru îi face să se aventureze în zone periculoase, cum ar fi zonele amenajate de om, stânele, depozitele de deșeuri, unde adesea sunt victime ale atacurilor câinilor sau ale accidentelor rutiere sau feroviare.

Soluții. Orfelinatul pentru urși

În fiecare an, zeci de pui de urs rămân orfani în pădurile României. Orfelinatul pentru urși, situat în Munții Hășmaș, crește pui într-un mod natural, cu un minim de intervenție umană, iar după 2 ani urșii ajung să colinde liber în pădure. Puii sunt hrăniți cu alimente sezoniere folosind drone și trebuie să-și găsească mâncarea în incintă, precum și să-și construiască propria vizuină pentru somnul de iarnă. Lucrând deja de 16 ani, orfelinatul a salvat cu succes peste 150 de pui de urs.

Puii ieșind din bârlogul lor: <https://bit.ly/3x6icwa>

Pentru mai multe informații accesează: <https://bear-again.com/en/homepage-2/>

Amenințări: Presiunile crescând asupra pădurilor - care sunt principalul habitat al ursului brun - reprezintă o amenințare pentru specie și pentru țara noastră. Pierderea sau fragmentarea habitatului datorată dezvoltării infrastructurii de transport, dar și a infrastructurii urbane sau rurale (cum ar fi pârtiile de schi, extinderea urbană și implicit construcțiile, fără a lua în considerare costurile pierderii biodiversității) sunt principalele amenințări la adresa speciei.

Ca urmare a activităților umane și a dezvoltării socio-economice din regiune, aceste habitate sunt din ce în ce mai afectate, fiind fie distruse, fie fragmentate.

Urme: Ursul merge aproape ca o ființă umană și calcă pe toată laba; își folosește labele pentru mers, alergare, cățărare, înot, vânătoare, hrănire, săpare și protecție.

Labele sunt aproape plate, cu 5 degete - cele din spate sunt mai late decât cele din față. Ghearele sunt curbate, neretractabile, mai scurte pe labele din spate și mai lungi pe cele din față.

Dacă întâlnești ursul...

Ursul atacă un om doar atunci când pare a fi singura ieșire dintr-o situație necunoscută care face ca ursul să se teamă pentru viața sa: apropierea prea mare de pui Sau o întâlnire neașteptată, pe care nici omul, nici ursul nu au putut să o prezică sau, destul de rar, situațiile în care ursul își protejează prada ascunsă sub pământ.

Dacă vedem un urs care, la rândul său, ne-a văzut și el pe noi, trebuie doar să plecăm imediat, calmi, pentru a arăta ursului că nu intenționăm să-l atacăm pe el sau puii, sau să îi luăm prada. De obicei, ursul încercă să facă la fel. Dacă, din orice motiv, ursul pare să vină după noi, se recomandă ca, în timp ce ne îndepărtăm, să lăsăm ceva în urmă (o jachetă, un rucsac). Animalul va adulmecarea obiectul și asta ne va câștiga timp pentru a scăpa.

Surse. Bibliografie. Webografie:

Manual pentru interpretarea ecoturismului, Maramures, Proiectul Inima Verde a Carpaților, WWF Belgia

Lupul:

Faceți cunoștință cu lupul

Lupul (*Canis lupus*) este inclus în familia Canidae, alături de câine, vulpe, șacal și enot.

Lupul este răspândit în: Canada, Alaska, Europa de Est, Peninsula Scandinavă, Rusia, Orientul Mijlociu, Asia Centrală și Siberia, dar densitatea lor este în general scăzută în aceste zone.

Aspect fizic, hrană, comportament: Este un animal robust, de cca. 1,5 m lungime, excluzând coada care ajunge până la aproximativ 0,8 m. Greutatea este variabilă, de obicei între 30 și 50 kg, dar în unele cazuri depășește 70 kg.

Blana are o culoare maro-cenușie cu variații multiple. Constă, de fapt, din două rânduri de fire de păr: unul foarte gros, lănos, lângă piele, gălbui-cenușiu și un al doilea, mai lung, numit spic, cu vârful negru. Trecând prin toamnă, în zonele temperate, lupul are o „haină” de vară, mai închisă la culoare, iar una de iarnă, mai deschisă, astfel încât să poată fi camuflată, fiind astfel mai dificil de văzut de prada sa, fapt care îl ajută să vâneze mult mai ușor.

Lupul este un animal digitigrad, călcând pe degetele de la picioare și având gheare care nu se retrag - spre deosebire de râs - astfel încât pot fi văzute clar în urmele lăsate pe pământul moale sau în zăpadă.

Mâncarea și dentiția sunt tipice unui carnivor. Deși este omnivor atunci când este necesar, poate supraviețui și cu fructe sau legume - chiar mâncând coaja de copac - lupul preferă totuși carnea. Se comportă atât ca vânător, cât și ca necrofag, fiind un factor important în menținerea echilibrului natural.

Împerecherea are loc în februarie-martie, după care perechea de lupi rămâne împreună pentru a crește puii. După aceea, lupii, inclusiv puii, se adună în haite, care, mai ales în iernile severe, se pot împerechea între ei. După o gestație de 62-63 de zile, femela lup dă naștere la 4-6 pui care sunt orbi cca. 2 săptămâni și alăptați timp de 6 săptămâni.

Lupul are nevoie de un teritoriu mare de cca. 2400-2500 hectare, de zece ori mai mult decât un urs.

Împerecherea și reproducerea: La sfârșitul primăverii, comportamentul lupilor din haită se schimbă. Migrația pe întreg teritoriul este înlocuită de vânătoare scurtă, având punctul de plecare al taberei. Alegerea acestui loc este privilegiul femelei însărcinate. Aceasta este de obicei femela cu cel mai înalt rang, perechea masculului alfa din haită (la lupi perechea rămâne de obicei până la moarte). După o perioadă de gestație de șapte săptămâni, 62-63 de zile, se nasc de la 3 la 10-13 pui neajutorați; puii se nasc orbi și încep să deschidă ochii în 12-14 zile. Sunt hrăniți de mama lor, precum și de alți lupi. După două sau trei luni, puii sunt deja cu haita. Nu mai au nevoie de vizuină, dar rămân cu părinții încă mulți ani. Lupii trăiesc până la 15 ani.

Sunete: Lupii maturi, de obicei, urlă în diferite tonuri, dar și latră scurt, la fel cum latră câinii, când sunt prinși, sau dau un scurt semnal de alarmă. De asemenea, latră atunci când luptă sau când sunt răniți. Puii mici scâncesc. De obicei, masculii, în special cei bătrâni, urlă într-un ton gros și profund, iar femelele și puii urlă în tonuri mai subțiri și mai plângătoare.

Urmele: Modelul labei lupului este foarte asemănător cu cel al unui câine mare, dar este mai lung. Forma generală este eliptică, iar pernita degetelor mijlocii este imprimată de la cele laterale înainte. În plus, degetele mijlocii sunt imprimate mai atent, cu ghearele vizibile, cele mijlocii fiind mai aproape decât ale câinelui. Chiar și atunci când există mai mulți lupi, aceștia își sincronizează ritmul și pasul. Din acest motiv, numărul de lupi dintr-o haită poate fi identificat prin urmele lor numai la trecerea peste obstacole, când se împrăștie de obicei.

Alte obiceiuri: Are activitate exclusiv nocturnă. Se dovedește a fi extrem de precaut față de om, pe care îl atacă numai dacă nu are altă alternativă de a-l evita (atunci când este prins în spații închise, când se cuibărește și nu se mai poate retrage etc.).

Vânătoarea: La fel ca în cazul ursului, lupul este protejat prin convenții internaționale, conservarea acestei specii fiind prioritară în UE și în România; de asemenea, este o specie protejată; cu toate acestea, poate fi vânat în condițiile impuse de autoritatea publică centrală responsabilă cu protecția mediului (caz de daune, vătămări umane).

Surse. Bibliografie. Webografie:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Wolf>

Râsul:

Râsul include patru specii de feline sălbatice de dimensiuni medii. Toate sunt considerate a face parte din genul *Lynx*, dar unele autorități le clasifică ca parte a genului *Felis*, căruia îi aparțin pisica sălbatică și pisica domestică.

Dintre toate cele patru specii de râs, numai râsul iberic (*L. pardinus*) a fost evaluat pe Lista Roșie IUCN ca specie pe cale de dispariție critică. Celelalte, în ciuda faptului că au fost vâdate necontrolat în secolele XIX și XX, rămân dincolo de orice pericol de dispariție la nivel mondial, dar sunt încă amenințate în unele țări.

Arealul și starea de conservare: Râsul carpatic / eurasiatic (Europa, Asia), râsul roșu (SUA, Canada, Mexic) și râsul Canadian (SUA, Canada, Alaska) sunt reprezentate de populații suficient de mari pentru a asigura continuitatea speciilor pe tot globul. Râsul iberic este pe cale de dispariție, cu doar 84-143 exemplare din această specie trăind încă în Spania. Prezența râsului în Portugalia este incertă.

Râsul trăiește singur, zonele masculilor și femelelor suprapunându-se. Zona în care trăiesc variază de la aproximativ 50 la 400 km, masculii ocupând în mod evident un teritoriu întins. Zona în care trăiesc este marcată cu urme proaspete de urină, având ca efect respingerea altor exemplare din aceeași specie numai în perioadele de împerechiere.

Râsul locuiește în prezent în 23 de țări europene. Numărul total estimat de râși eurasiatici este de aproximativ 9000 de indivizi. În Europa există regiuni în care râsul nu a dispărut niciodată și unde există efective constante (de exemplu, Peninsula Scandinavă, Carpați și Balcani). Unele țări în care râsul a dispărut, de ex. Germania, Austria, Franța, Italia și Elveția au trecut prin proiecte de reintroducere a acestei specii. Între timp, ca urmare a măsurilor de conservare, râsul s-a întors din țările vecine și din alte țări, precum Letonia, Bulgaria și Ungaria.

Trăsături fizice / aspect: Animal solitar, un râs are aproximativ dimensiunea unui câine. Au o lungime cuprinsă între 70 și 150 cm, cu o coadă relativ scurtă de 5-25 cm. Vârful cozii la toate speciile este de obicei negru, iar la vârful urechilor sunt smocuri de păr negru, care diferențiază râsul de alte feline. Culoarea perilor este diversă și, în funcție de specie și condițiile climatice, variază între maro și bej sau chiar alb. De asemenea, toți râșii au peri albi pe piept, abdomen și în interiorul picioarelor. Greutățile maxime raportate sunt cuprinse între 50 kg și 58 kg, dar în mod normal reprezentanții oricărei specii nu depășesc 30 kg. La fel ca toate celelalte feline, râsul are gheare ascuțite, retractabile, care ating o lungime de 4-6 cm. Râsul trăiește aproximativ 20 de ani.

Cele mai mari specii de râs sunt râsul carpatic / euroasiatic, lung de 80-150 cm și cântărind 18-30 kg. Urmează cel iberic, cu 85-120 cm și 13-25 kg și ambele specii americane care au aceleași lungimi (70-120 cm) și greutate (9-15 kg). Râșii au o lungime a corpului de 80-100 cm (rareori ajung la 130 cm). Coadă are doar 11-26 cm lungime. Înălțimea este de 60 cm și greutatea este de aproximativ 25 kg. Blana sa este groasă și moale, iar culoarea variază în funcție de vârstă, anotimp și individ. De obicei, este maroniu-roșcat, cu multe puncte. Cu toate acestea, blana poate fi gri închis în zona capului și neagră, în timp ce burta poate fi albicioasă. Râsul este un animal activ noaptea, vederea lui este foarte bună chiar și pe întuneric. La alergare, râsul își retrage ghearele astfel încât amprentele nu au urme de gheare. Mersul lor normal este pasul. La fel ca lupii, își așează labele posterioare în urma labelor anterioare. Femelele își cresc singure puii. Puii părăsesc zona la vârsta de 10-12 luni.

Comportament și pradă: Râsul este un animal care vânează în timp ce așteaptă. Este specializat în urmărirea și utilizarea sprinturilor scurte pentru a prinde prada. Mișcările râsului sunt rapide și liniștite, ceea ce îl ajută să atace prada în mod neașteptat. Dintr-un punct fix, râsul poate sări până la 4-6 m în orice direcție. În Europa, râsul se hrănește în special cu animale sălbatice de dimensiuni medii, precum căprioare, capre negre. Cu toate acestea, mamiferele mici și păsările le pot cădea pradă. Râșii sunt capabili să audă un șoricel de la 60 de metri distanță.

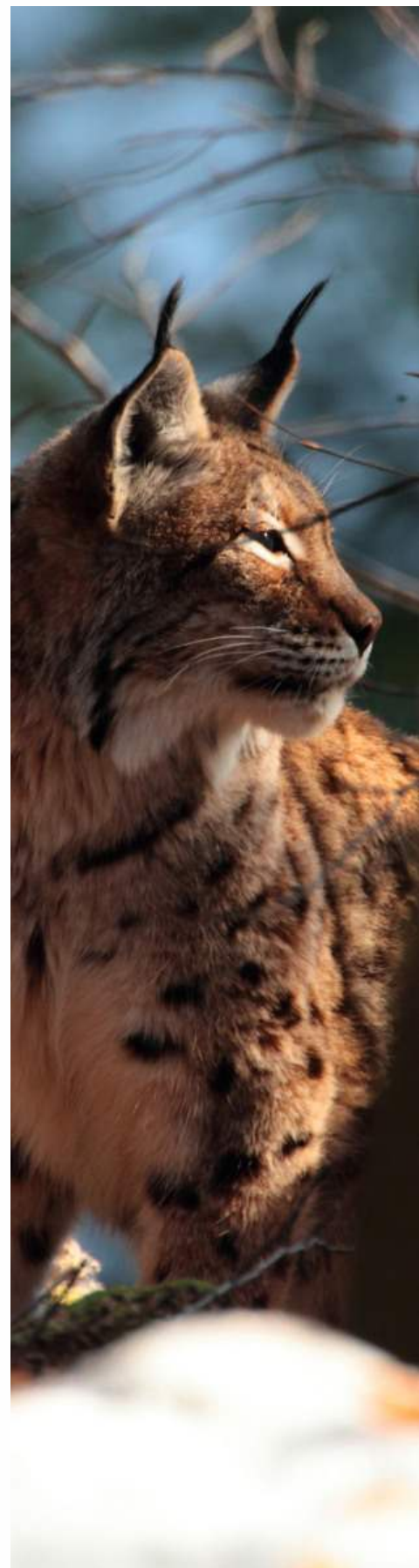
Împerecherea: Toate speciile de râs se împerechează la începutul primăverii, în martie și aprilie. Deoarece sunt animale solitare, împerecherea nu are loc în fiecare an. Ciclul estral la femele durează 10-15 zile, iar gestația 65-90 zile, în funcție de specie, după care se nasc 2-4 pui, care sunt orbi timp de două săptămâni. Alăptarea durează relativ mult, până la șase luni. Puii se separă de mama lor când au doi ani, pentru a se pregăti pentru prima împerechere. Este foarte dificil să observi obiceiurile de împerechere ale râsului din diverse motive, în special raritatea animalelor, efectul vânătorii intensive, sau dimensiunea zonelor în care trăiesc.

Urmele: Urma unui râs seamănă ca formă cu cea a unei pisici, dar este mult mai mare. Modelul urmei nu poate fi confundat cu nici o altă urmă atunci când este imprimat clar, deoarece pernțele caracteristice pisicilor sunt eliptice, fără imprimarea ghearelor. Pe zăpada proaspătă ar putea fi confundată cu o urmă de lup sau câine, dar râsul imprimă oblic „călcâiul”, de fapt partea inferioară a piciorului. În plus, urma sa este aranjată într-un ușor zigzag.

Habitat: Preferă pădurile mari și liniștite situate la altitudini mari. Dar coboară și în zone de dealuri înalte. Este, în general, atașat de locul în care trăiește, dar, în absența hranei, face călătorii relativ lungi de până la 40-50 km.

Vânătoarea: La fel ca în cazul ursului, râsul este protejat prin convenții internaționale, conservarea acestei specii este prioritară în UE iar în România, de asemenea, este o specie protejată; cu toate acestea, poate fi vânat în condițiile impuse de autoritatea publică centrală responsabilă cu protecția mediului (caz de daune, vătămări umane).

Surse. Bibliografie. Webografie:
[https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C3%A2s_\(animal\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C3%A2s_(animal))

5. Conectivitate ecologică

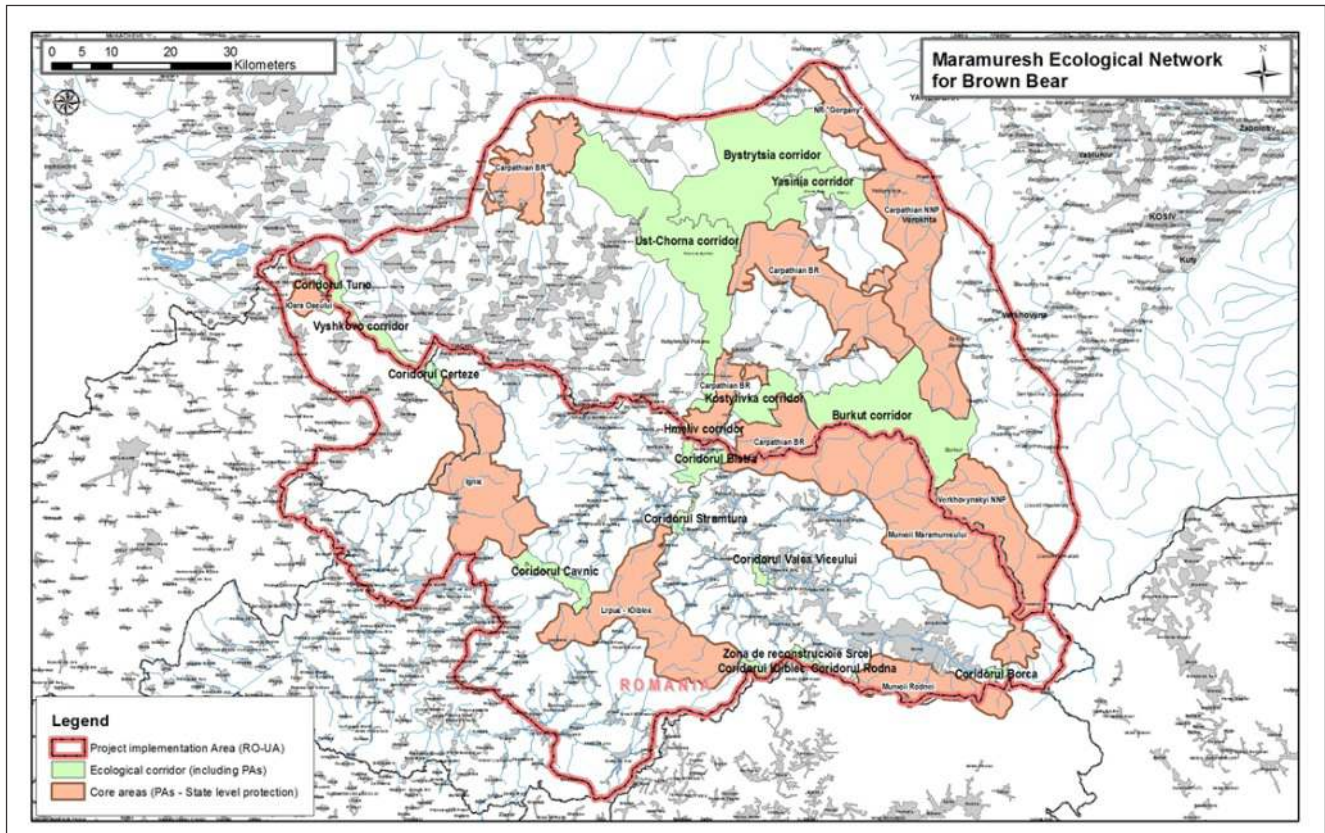
Rețeaua transfrontalieră de coridoare ecologice româno-ucraineană

Rețeaua de coridoare ecologice din Maramureș este menită a fi un sistem coerent de elemente naturale sau semi-naturale ale peisajului, desemnat pentru administrare în vederea menținerii sau restabilirii funcțiilor ecologice ca mijloc de conservare a speciilor sălbatice, oferind în același timp oportunități adecvate pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale.

Procesul de proiectare a rețelei de coridoare ecologice în zona Maramureș România-Ucraina s-a bazat pe cerințele ecologice ale speciei urs și pe habitatele favorabile din zonă. Ursul, ca specie umbrelă, datorită poziției sale în vârful piramidei trofice și a vastelor habitate de care are nevoie, este o specie umbrelă în proiectarea rețelelor ecologice regionale, deoarece protejarea populațiilor viabile de urși va asigura de asemenea conservarea altor specii.

Harta coridoarelor ecologice din RO-UA

Sursa: Proiectul Granițe deschise pentru urși între Carpații Români și Ucraineni, ENPI HUSKROUA 2007-2013

Categorii de coridoare ecologice: (Maanen et al)

- Zona centrală de distribuție: suprafețe mari de habitat natural sau semi-natural care îndeplinesc cerințele pentru rezidența permanentă a speciilor umbrelă. Pentru carnivorele mari este format în principal din păduri. Dimensiunea unei zone centrale nu trebuie să fie mai mică de 300 km pătrați.
- Habitat mozaicat (Stepping stone): o serie de mici zone de habitat favorabil pe care indivizii le folosesc în timpul mișcării pentru adăpost, hrănire și odihnă.
- Coridoare ecologice: structuri peisagistice de diferite dimensiuni, forme și vegetație care se interconectează reciproc între zonele centrale și permit mișcarea și migrația speciilor între ele. Lățimea coridorului nu trebuie să fie mai mică de 500 m.
- Zone de conectivitate critică (bottle-necks): fragmente de coridoare cu limitări semnificative ale permeabilității terenului pentru speciile țintă datorită concentrației diferitelor tipuri de bariere (de exemplu garduri, teren arabil, autostradă etc.)

Coridoare ecologice în județul Maramureș, România

În județul Maramureș din România, au fost identificate 11 coridoare ecologice critice. Cea mai vulnerabilă zonă în care aceste coridoare riscă să fie blocate este zona Căvnic, unde infrastructura turistică continuă să se extindă.

Nr.	Coridoare ecologice critice	Suprafață/(hectare)
1	Barsana	114,7
2	Bistra 1	261,1
3	Bistra 2	241,1
4	Borsa	316,0
5	Căvnic 1	432,7
6	Căvnic 2	455,2
7	Certeze	394,3
8	Sacel	103,1
9	Stramtura	405,8
10	Valea Vișeuului 1	211,7
11	Valea Vișeuului 2	150,6
Total		3.086,1 ha

Este esențial ca aceste coridoare critice să fie securizate și incluse în planurile de dezvoltare regională, pentru a evita fragmentarea coridoarelor din cauza investițiilor economice potențiale cu un impact negativ major asupra biodiversității.

Presiune sau Amenințare?

- Presiunea este o acțiune sau fenomen ce a avut un efect negativ în ultimii ani, aproximativ 5 ani.
- Amenințarea este o acțiune sau fenomen care va continua sau poate apărea în viitor și cu potențiale efecte negative în următorii ani.

Amenințări pentru viața sălbatică, și anume pentru carnivorele mari

- Pierderea habitatului și fragmentarea dată de dezvoltare (drumuri, stațiuni de schi)
- Nu există conexiuni ecologice (coridoare de migrație) în zonă; coridoarele trebuie integrate în planificarea existentă a amenajării terenurilor.
- Perturbare: de ex. presiunea activităților forestiere în zonele critice (care afectează vizuinile), activitățile de agrement off-road, presiune de la persoanele care colectează ciuperci, fructe de pădure, produse accesorii ale pădurii, gestionarea deficitară a deșeurilor.
- Vânătoare ilegală (braconajul)
- Lipsa capacității de gestionare și sprijin din partea autorităților
- Lipsa abordării coordonate și a măsurilor de conservare
- Populația locală și administrațiile nu sunt conștiente de importanța conservării biodiversității și de rolul marilor carnivore în ecosistemele naturale.

Tipuri de bariere care perturbă coridoarele ecologice:

- terestre (de exemplu, infrastructură rutieră și feroviară, complex turistic, stațiuni de schi etc.)
- acvatice (de ex. microhidrocentrale, praguri, baraje, bazine etc.)
- aeriene: unele dintre cele mai frecvente bariere pentru speciile de păsări sunt parcuri eoliene, liniile electrice aeriene și clădirile înalte. Mii de păsări și lilieci mor în fiecare an din cauza coliziunii cu aceste elemente de infrastructură.

Ce putem face?

- să efectuăm studii, cercetări, să adunăm date suficiente și relevante cu privire la aspectele legate de habitate, dispersie și coridoare pentru a asigura supraviețuirea și conservarea pe termen lung a speciilor mari de carnivore;
- desemnarea oficială a coridoarelor ecologice;
- să dezvoltăm planuri de investiții și să atragem finanțare pentru gestionarea adecvată a speciilor de carnivore mari, prevenind astfel și conflictele om-faună sălbatică;
- dezvoltarea și implementarea instrumentelor integrate și armonizate în zona transfrontalieră pentru gestionarea resurselor naturale pentru a contribui la conservarea coridoarelor și dezvoltarea durabilă a comunităților;
- conștientizarea necesității menținerii ecosistemelor sănătoase și a serviciilor conexe, de care depind comunitățile locale;
- dezvoltarea și integrarea măsurilor de management în documentele strategice de planificare a teritoriului și în alte documente strategice.

Măsurile de gestionare pentru protejarea coridoarelor ecologice:

- Nici o zonă de locuit nu ar trebui să fie planificată în coridoarele ecologice
- Nici o modificare a utilizării terenului
- Fără garduri
- Fără containere pentru gunoi
- Semne de avertizare pentru șoferi semnalizând trecerea faunei sălbatice
- Parapeții ar trebui să permită ieșirea ușoară și rapidă a animalelor de pe drumuri
- În cadrul coridorului ar trebui să fie desemnată o zonă fără vânătoare
- Câinii sălbatici trebuie îndepărtați
- Construirea infrastructurii verzi (pasaje pentru animale sălbatice sau ecoducte)

Surse. Bibliografie. Webografie:

Stanciu E., Florescu F. 2009. „Arii protejate în România. Noțiuni introductive” Editura Green Steps, Brașov

6. Avem grijă de natura noastră: protecția și conservarea naturii

Măsuri pentru protecția naturii și conservarea naturii în România și Ucraina

În prim plan: Măsuri de protecție pentru carnivorele mari

Protecția naturii sau conservarea naturii?

Protecția naturii implică în primul rând acțiuni pentru a menține speciile și ecosistemele într-o stare cât mai naturală posibil, pentru a le proteja de efectele acțiunilor umane, ceea ce duce adesea la restricții asupra activităților umane.

Conservarea naturii se referă la o abordare mai complexă și dinamică: poate însemna păstrarea speciilor și habitatelor rare cât mai naturale posibil fără a interveni în procesele naturale, dar permite, de asemenea, intervenții active pentru menținerea valorilor naturale sau chiar necesită gestionarea activă a resurselor, în special în cazul ecosistemelor „secundare” care au rezultat din activitățile umane de-a lungul secolelor. (Stanciu și Florescu 2009).

Zona naturală protejată este „o zonă geografică clar definită, recunoscută, desemnată și gestionată pe baza actelor juridice sau a altor mijloace eficiente, pentru a realiza conservarea pe termen lung a naturii, precum și a serviciilor de mediu și a valorilor culturale asociate” conform definiției Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN) din 2008. (1. Stanciu E., Florescu F. 2009. „Zone protejate în România. Noțiuni introductive” Editura Green Steps, Brașov).

Zonele naturale protejate sunt esențiale în conservarea capitalului natural și cultural, deoarece includ zonele cele mai reprezentative și semnificative în ceea ce privește biodiversitatea, valorile naturale și culturale asociate. Zonele protejate pot găzdui în principal specii de plante și animale care trebuie protejate deoarece sunt importante atât din punct de vedere ecologic, cât și științific. Pentru a le proteja, IUCN a clasificat speciile în funcție de gradul de pericol (amenințarea cu dispariția). Exemple de specii din România și Ucraina clasificate conform IUCN, precum și criteriile de clasificare pot fi văzute mai jos:

Clasificarea IUCN a speciilor în funcție de gradul de pericol

DISPĂRUTĂ (EX) O specie este dispărută atunci când nu există nici o îndoială rezonabilă că ultimul exemplar a murit. Exemplu: Bourul, (*Bos primigenius*)

DISPĂRUTĂ DIN SĂLBĂTICIE (EW) O specie este dispărută din sălbăticie când se știe că supraviețuiește doar în culturi (în cazul plantelor), în captivitate sau ca populație (sau populații) naturalizată, în afara zonei native. Exemplu: Zimbrii, (*Bison bonasus*)

ÎN PERICOL CRITIC DE DISPARIȚIE (CR) O specie este în pericol critic de dispariție atunci când cele mai bune dovezi disponibile indică faptul că, conform anumitor criterii IUCN, se va confrunta cu un risc extrem de mare de dispariție din sălbăticie. Exemplu: Nurca europeană, (*Mustela lutreola*)

AMENINȚATĂ CU DISPARIȚIA (EN) O specie este amenințată cu dispariția atunci când cele mai bune dovezi disponibile indică faptul că, conform anumitor criterii IUCN, se va confrunta cu un risc extrem de mare de dispariție din sălbăticie. Exemplu: Iostrița, (*Hucho hucho*)

VULNERABILĂ (VU) O specie este vulnerabilă atunci când se confruntă cu un risc ridicat de dispariție din sălbăticie (conform criteriilor IUCN). Exemplu: croitorul alpin (*Rosalia alpina*)

APROAPE AMENINȚATĂ CU DISPARIȚIA (NT) O specie este aproape amenințată cu dispariția atunci când a fost evaluată în funcție de criterii, dar nu se califică acum în Pericol critic, Amenințată cu dispariția, dar este aproape de a se califica pentru o categorie amenințată sau este probabil să se califice în viitorul apropiat. Exemplu: Broasca țestoasă europeană de apă, (*Emys orbicularis*)

CU PROBABILITATE MICĂ DE DISPARIȚIE (LC) O specie este cu probabilitate mică de dispariție atunci când a fost evaluată în funcție de criterii și nu se califică pentru Pericol critic, Amenințată cu dispariția, Vulnerabilă sau Aproape amenințată cu dispariția. Speciile răspândite și abundente sunt incluse în această categorie. Exemplu: Ciocănitoarea cu spatele alb (*Dendrocopos leucotus*)

DATE INSUFICIENTE (DD) O specie este catalogată ca având date insuficiente atunci când există informații inadecvate pentru a face o evaluare directă sau indirectă a riscului de dispariție pe baza distribuției și/sau a statutului populației. O specie din această categorie poate fi bine studiată, iar biologia sa este bine cunoscută, dar lipsesc datele adecvate privind abundența și/sau distribuția. Exemplu: Răcii de ponoare, (*Austropotamobius torrentium*)

NEEVALUATĂ (NE) O specie este neevaluată atunci când nu a fost încă evaluată conform criteriilor. Aceste specii nu au fost clasificate sau evaluate de IUCN.

Rețeaua europeană "Natura 2000", creată pentru protecția habitatelor și a speciilor acoperite de directivele UE privind biodiversitatea, este o rețea de zone naturale sau semi-naturale protejate cu rolul de a opri declinul biodiversității prin conservarea pe termen lung a speciilor pe cale de dispariție (plante și animale) și a habitatelor din interesul european.

Scopul rețelei „Natura 2000” este:

- (1) protejarea biodiversității continentului european și
- (2) promovarea activităților economice benefice pentru conservarea biodiversității.

Obiectivul principal al rețelei „Natura 2000” este identificarea, întreținerea și restaurarea zonelor pentru protecția speciilor de floră și faună sălbatice, precum și a coridoarelor care le leagă.

Rețeaua „Natura 2000” a fost creată de Directivele Uniunii Europene: „Directiva 92/43 / CEE privind habitatele” și „Directiva păsărilor”, transpuse în legislația națională RO prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 236/2000, aprobată și modificată prin Legea nr. 345/2006.

Bine de stiut: Rețeaua de situri Natura 2000 nu interzice dezvoltarea activităților economice. Conceptul care stă la baza înființării rețelei Natura 2000 încurajează și susține orice activitate economică desfășurată pe baza principiilor dezvoltării durabile și care nu afectează speciile și habitatele de interes comunitar. Nu există restricții legate de activități decât dacă speciile și habitatele pentru care a fost declarat situl sunt afectate; în plus, la nivelul statelor membre există recomandări și sprijin pentru: utilizarea celor mai bune practici agricole; utilizarea practicilor ecologice în general; practicarea turismului ecologic etc.

Conservarea speciilor și habitatelor prioritare poate fi compatibilă cu gestionarea durabilă a resurselor naturale, cum ar fi: silvicultură, turism, vânătoare și pescuit etc., oferind oportunități suplimentare pentru dezvoltarea durabilă locală (recreere, promovarea/comercializarea produselor naturale din zonă, etc.).

Rețeaua Emerald (similară rețelei Natura 2000 din UE) este o rețea ecologică formată din zone de interes special pentru conservare. Implementarea sa a fost lansată de Consiliul Europei ca parte a activității sale în cadrul Convenției de la Berna, odată cu adoptarea Recomandării nr. 16 (1989) a Comitetului permanent la Convenția de la Berna. Convenția de la Berna sau Convenția privind conservarea vieții sălbatice europene și a habitatelor naturale este primul tratat internațional care protejează atât speciile, cât și habitatele și care aduce țările împreună pentru a decide cum să acționeze în ceea ce privește conservarea naturii (1979).

Acest obiectiv reprezintă supraviețuirea pe termen lung a speciilor și habitatelor din Convenția de la Berna care necesită măsuri de protecție specifice. Aceste habitate și specii sunt enumerate în Rezoluția nr. 4 (1996) și Rezoluția nr. 6 (1998) a Comitetului permanent la Convenția de la Berna. Odată ce zonele propuse sunt adoptate oficial ca site-uri Emerald Network, acestea trebuie să fie desemnate și gestionate la nivel național. Măsurile naționale de desemnare și gestionare sunt decise și puse în aplicare pentru a contribui la obiectivul principal al rețelei, iar eficiența acestora va fi monitorizată în mod regulat. Începând cu 6 decembrie 2019, Ucraina a adoptat oficial site-urile Emerald pe teritoriile sale.

În România, zonele protejate acoperă mai mult de 20% din suprafața țării. Pentru a asigura măsuri speciale pentru protecția și conservarea patrimoniului natural, zonele protejate acoperă mai mult de 20% din suprafața țării; zonele naturale protejate din țara noastră au fost diferențiate în următoarele patru tipuri:

A. de interes național: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente naturale, rezervații naturale, parcuri naturale.

B. de interes internațional: situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei.

C. de interes comunitar sau siturile „Natura 2000”: situri de importanță comunitară, zone speciale de conservare, zone speciale de protecție a avifaunei.

D. de interes județean sau local: stabilit numai pe domeniul public / privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

În unele cazuri, există o suprapunere geografică între zonele protejate de interes național (categoria A) și Natura 2000 (categoria C).

În România, siturile Natura 2000 sunt bine reprezentate, cu o suprafață de 22,68% din suprafața terestră totală a țării. Principalul act juridic care asigură protecția și conservarea ariilor protejate din România este Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 2007.

Parcuri naționale și naturale din România

Diferența semnificativă dintre cele două forme de zone protejate este evidentă din scopurile pentru care au fost stabilite. Scopul parcurilor naționale este protejarea și conservarea ecosistemelor, eșantioane reprezentative ale zonei biogeografice naționale. În cazul parcurilor naturale, protecția și conservarea se referă la ansambluri de peisaje în care interacțiunea activităților umane cu natura de-a lungul timpului a creat o zonă distinctă, cu valoare peisagistică și / sau culturală semnificativă. În ambele cazuri, sunt permise doar activitățile tradiționale, practicate doar de comunitățile din zonele respective, acestea fiind reglementate de planurile de management.

În România, până acum, au fost desemnate 13 parcuri naționale care acoperă o suprafață de 316,000 ha și 16 parcuri naturale care acoperă o suprafață de 562,183 ha.

În Județul Maramureș:

 1 parc național: Parcul Național Rodnei;

 1 parc natural: Parcul Natural Munții Maramureșului;

 13 situri Natura 2000 SCI: ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan la granița cu Ucraina;

 5 situri SPA Natura 2000: ROSPA0143 Tisa Superioara, la granița cu Ucraina.

În prim plan:

Măsurile de protecție pentru carnivorele mari

- colectarea datelor despre carnivorele mari, inclusiv monitorizarea;
- menținerea conectivității ecologice între habitate;
- gestionarea adecvată a terenurilor în habitate importante pentru speciile mari de carnivore;
- măsuri preventive împotriva conflictelor om-faună sălbatică (de exemplu, câini de pază pentru animale, garduri anti-prădători pentru a preveni conflictele cu comunitățile)
- prevenirea braconajului;
- construirea punctelor de hrănire pentru a îndepărta carnivorele de zonele de creștere a animalelor;
- scheme de compensare pentru daunele suferite de comunități, precum și scheme de plată pentru proprietarii de terenuri pentru a proteja habitatele cheie ale carnivorelor mari;
- o bună coordonare a politicilor interministeriale transfrontaliere de conservare a carnivorelor;
- controlul activităților de dezvoltare și turism;
- campanii de informare și participarea părților interesate;
- promovarea ecoturismului bazat pe observarea faunei sălbatice

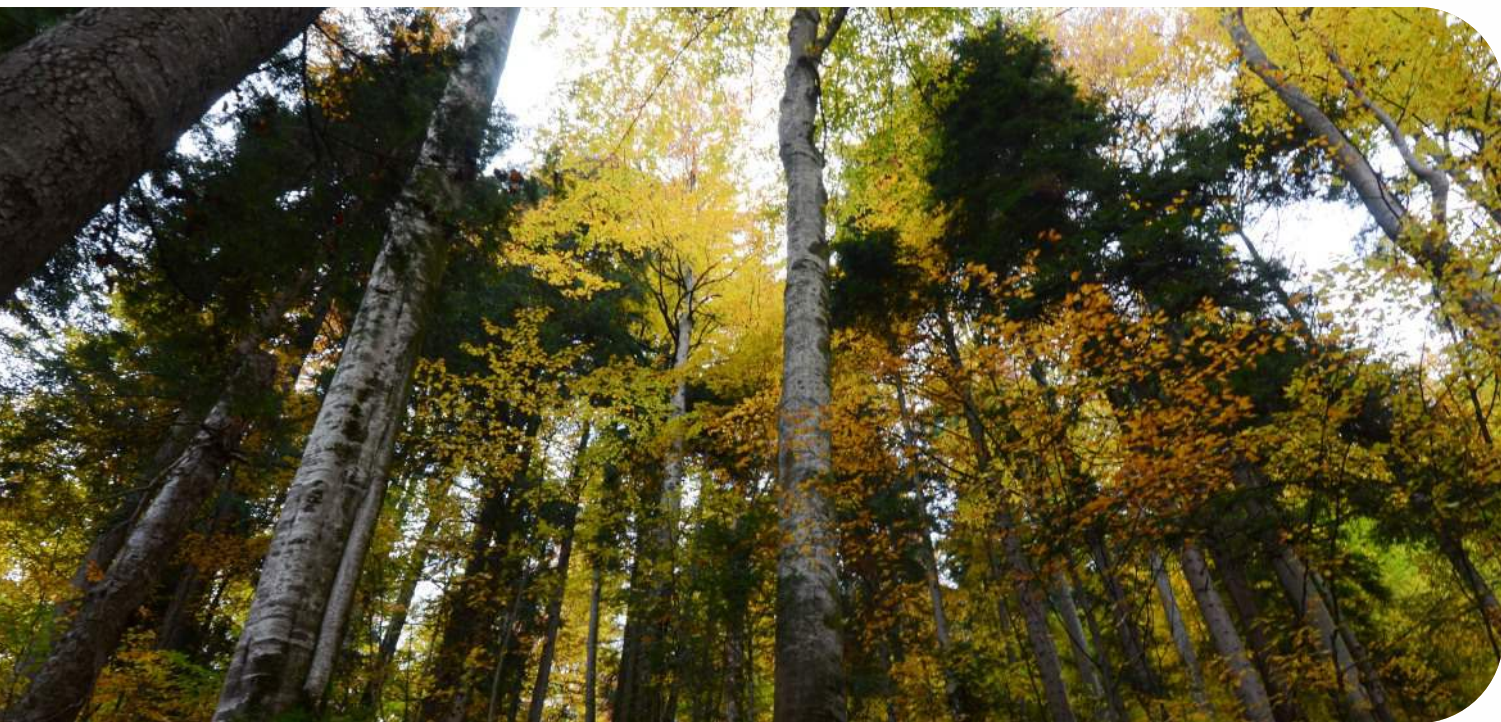
Conservarea valorilor naturale comune necesită o cooperare transfrontalieră integrată la nivel de peisaj, dincolo de granițe.

Sources. Bibliography. Webography:

Stanciu E., Florescu F. 2009. "Protected areas in Romania. Introductory notions."

Green Steps Publishing House, Brasov

IUCN RED LIST CATEGORIES AND CRITERIA Version 3.1 Second edition

7. “Am un vis”... se numește Dezvoltare durabilă

Introducere în abordarea dezvoltării durabile. Definiție.

“Dezvoltare durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.” (Raportul Brundtland, WCED, 1987)

Raportul Brundtland definește „pilonii” de bază ai dezvoltării durabile:

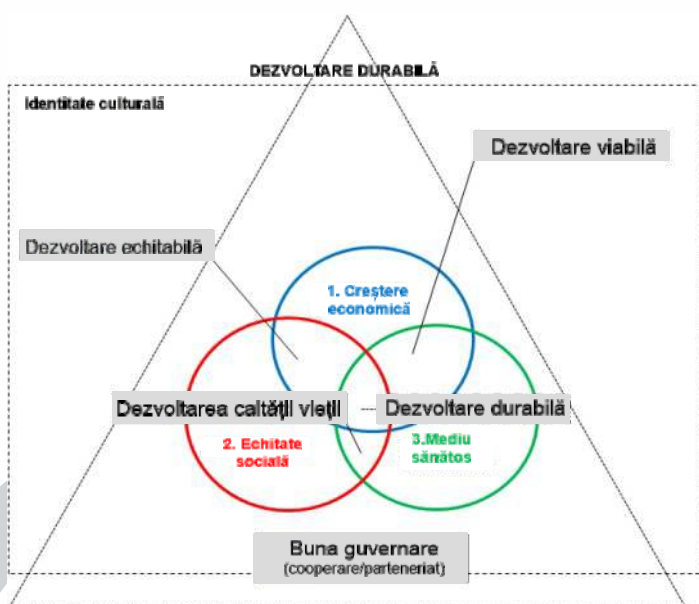
1. Economie - definită de eficiență, creștere continuă, stabilitate;

2. Dimensiunea socială - definită de standardul de viață, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților, care include și domeniile.

2.1. Identitatea culturală - totalitatea valorilor materiale și spirituale create de umanitate (dimensiunea educațională pentru dezvoltarea durabilă).

2.2. Buna guvernare - cadrul instituțional pentru susținerea, promovarea și aplicarea principiilor dezvoltării durabile (dimensiunea instituțională).

3. Mediu - definit prin conservarea și protecția resurselor naturale, biodiversitatea, evitarea poluării.

Dezvoltarea durabilă nu este o dezvoltare orientată în primul rând către protecția și conservarea mediului, așa cum se promovează adesea, ci o dezvoltare holistică, responsabilă din punct de vedere ecologic, prin abordarea integrată a tuturor elementelor locale.

Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) sau Obiectivele globale sunt o colecție de 17 obiective globale interconectate concepute pentru a fi un „plan de realizare a unui viitor mai bun și mai durabil pentru toți”. ODD au fost stabilite în 2015 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite și sunt destinate a fi realizate până în anul 2030. Acestea sunt incluse într-o rezoluție a ONU numită Agenda 2030.

Cele 17 ODD sunt: (1) Fără sărăcie, (2) Foamete „zero”, (3) Sănătate și bunăstare, (4) Educație de calitate, (5) Egalitate de gen, (6) Apă curată și salubritate, (7) Energie curată și la prețuri accesibile, (8) Muncă decentă și creștere economică, (9) Industrie, inovație și infrastructură, (10) Inegalități reduse, (11) Orașe și comunități durabile, (12) Consum și producție responsabile, (13) Acțiune climatică, (14) Viața acvatică, (15) Viața terestră, (16) Pace, justiție și instituții eficiente, (17) Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

Surse. Bibliografie. Webografie:

„Natura 2000 Maramureș” Strategia de dezvoltare a rețelei (pentru perioada 2016 - 2020), WWF RO

https://wwf.panda.org/wwf_news/?349332/Nature-and-the-SDGs

https://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_Development_Goals

Mulți oameni depind direct de resursele locale - pământ, apă, păduri, animale sălbatice. Patrimoniul natural și cultural al zonei transfrontaliere are un potențial economic deoarece:

- este producător de produse și servicii cu valoare adăugată ridicată;
- creează locuri de muncă atât pentru exploatarea directă a resurselor naturale locale, cât și în spațiul socio-economic adiacent;
- creează piețe pentru artizanii locali. Meșteșugurile și meșterii, care fac parte din patrimoniul cultural, sunt o resursă valoroasă care poate fi utilizată inteligent și pragmatic în valorificarea specificului local și regional;
- determină utilizarea resurselor naturale locale;
- determină dezvoltarea industriilor și serviciilor, cum ar fi: industria creativă, turismul, industria construcțiilor civile, transporturile etc.;
- contribuie la dezvoltarea capacității de export.

Cu toate acestea, este important să găsiți cele mai bune modalități de a îmbunătăți mijloacele de trai și de a reduce sărăcia, dar fără a pune în pericol natura.

8. Care sunt ideile „MĂREȚE” pentru natura noastră?

Soluții pentru natură. O viziune extinsă pentru conservarea naturii și dezvoltarea durabilă în Maramureș (România și Ucraina).

- Protejarea coridoarelor ecologice
- Afaceri ecologice
- Turism sustenabil

Protejarea coridoarelor ecologice

Coridoarele ecologice sunt esențiale pentru nevoile speciilor sălbatice de a se deplasa dintr-un habitat natural (sau zonă protejată) în altul, în scopuri diferite (hrănire, adăpost, odihnă, împerechere). Dintre cele mai optime habitate pentru carnivorele mari amintim: pădurile și pajiștile naturale. Pădurile sunt habitate esențiale pentru carnivorele mari, iar asigurarea pădurilor înseamnă protejarea speciilor sălbatice.

Carnivorele mari, în special ursul brun, joacă rolul de indicator al calității habitatului și naturii înconjurătoare, deoarece este un animal care necesită existența unor păduri vaste, netulburate și curate. Acolo unde sunt urși, natura a fost încă păstrată la o calitate superioară. Este important să știm că populațiile de urși viabile contribuie la menținerea ecosistemelor sănătoase, a echilibrului și a serviciilor acestora, de care beneficiază comunitățile locale.

Cum putem contribui la protejarea coridoarelor ecologice?

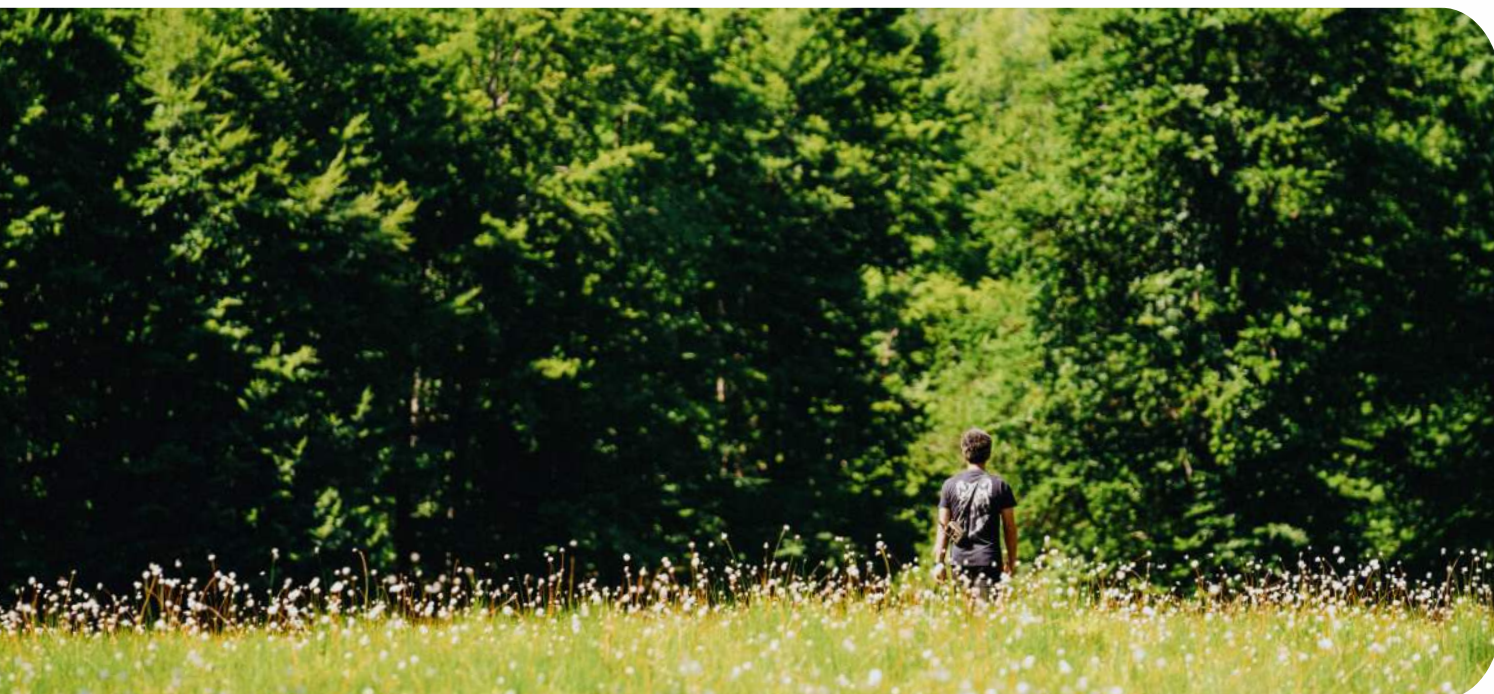
- protejarea pădurii
- monitorizarea coridoarelor cu ajutorul camerelor video pentru surprinderea vieții sălbatice, sau prin deplasări în teren pentru a descoperi prezența speciilor mari de carnivore
- campanii de informare și conștientizare cu privire la rolul acestor coridoare ecologice și a speciilor de animale sălbatice pentru buna funcționare a ecosistemului.

Localnicii din Carpați - Huțului - au trăit întotdeauna aproape de natură și de animalele sălbatice, care au fost întotdeauna considerați „proprietarii” pădurii, creaturi totem și simboluri ale pământului lor. Localnicii respectau mai ales ursul și chiar îl numeau „unchiul”. Multe legende și basme din Carpați sunt legate de el. De exemplu, localnicii credeau că un urs nu va ataca o persoană fără niciun motiv. Dar poate lua o oaie, un cal sau o vacă care pășește pe pajiștile montane.

Sunt cunoscute multe metode tradiționale de protecție împotriva atacurilor de urși asupra animalelor, care au fost folosite de localnici de generații. Unele dintre ele există încă, precum „puga” din Ucraina (un bici de piele, a cărui lovitură sună ca o lovitură de pușcă) sau câinii ciobănești. Dar există un altul care nu poate fi găsit des - grazhda (Ucraina). Acesta este numele caselor tradiționale locale din lemn, cu garduri înalte, care semănau mai degrabă cu cetăți decât cu casele oamenilor. Au fost construite pentru a proteja nu numai familia, ci și toate animalele proprietarilor. În astfel de case Huțulii se simțeau în siguranță și nu se temeau de urși, de lupi, mistreți și râși. Pe principiul grazhda, localnicii și-au construit stupinele de pe munte, deoarece urșii mergeau deseori acolo să mănânce miere. În spatele unui gard înalt, solid și puternic, pe care nici urșii nu-l puteau rupe, și-au păstrat stupii cu mult înainte de inventarea gardurilor electrice și a ajutat. Singurul dezavantaj al unei stupine cu un gard atât de masiv este faptul că nu e mobilă.

Afaceri ecologice

Echilibrul ecologic este un principiu de bază al afacerilor ecologice atunci când toate produsele și serviciile sunt create în așa fel încât să contribuie la reducerea impactului negativ asupra mediului. Și uneori, chiar și pentru a-și îmbunătăți starea. Pentru a face acest lucru, antreprenorii locali folosesc experiența managementului durabil și cunoașterea strămoșilor lor, care au trăit întotdeauna în armonie cu natura și au primit tot ce este necesar pentru viață. Cererea de produse și servicii ecologice este în continuă creștere. De asemenea, aduce profit locuitorilor și ajută la conservarea mediului. Mulți oameni doresc să obțină bunuri ecologice și servicii unice. Mărfurile produse în Carpați devin incredibil de populare dincolo de granițele lor. Mulți turiști le cumpără ca suvenir, pot fi găsite la târgurile fermierilor, în magazinele cu produse organice din multe orașe mari, sau chiar comandate telefonic sau online, cu livrare la domiciliu. Putem spune cu siguranță că meșteșugurile tradiționale și agricultura au primit o a doua viață în aceste zile.

Brânză tradițională

Bryndza (Brindza în limba ucraineană / Brânză în limba română) este cea mai cunoscută și populară brânză tradițională din Carpați. Ciobanii își pasc oile în zonele înalte (nu mai puțin de 700 m deasupra nivelului mării) din mai până în septembrie. În câmpii, aceștia produc bryndza conform tehnologiei utilizate în această zonă încă din secolul al XV-lea. La 11 noiembrie 2019, Hutsul Bryndza din Ucraina a primit un certificat de înregistrare a unei indicații geografice. A devenit primul brand ucrainean protejat geografic care îndeplinește cerințele europene de înregistrare și are dreptul de a fi recunoscut în UE.

Meșteșuguri tradiționale

Îmbrăcămintea brodată și tradițională este incredibil de apreciată atât de localnici, cât și de turiști. Meșterii locali decorează cămăși, bluze, prosoape, fețe de masă, lenjerie de pat și decorațiunile pentru casă cu broderii. Îmbrăcămintea tradițională brodată este încă considerată festivă și este adesea purtată nu numai de persoanele în vârstă, ci și de tineri. O altă îndeletnicire care a supraviețuit până în prezent este fabricarea de lizhnyky. Acestea sunt cuverturi de pat tradiționale și pături din lână de oaie. Meșterii își fac ațele, firele și le țes cu războiul. Lâna de oaie este, de asemenea, folosită pentru a tricota diverse haine - șaluri, mănuși, pălării și șosete.

Darurile pădurii

Gemuri, siropuri de brad, fructe uscate, fructe de pădure proaspete, ciuperci de pădure - toate acestea pot fi găsite în magazinele mici sau la târgurile din Carpați. Multe dintre aceste produse sunt folosite pentru a prepara mâncăruri tradiționale, cum ar fi banosh sau supă de ciuperci. Pot fi servite în restaurante locale.

Ceaiuri din plante

Ceaiurile de plante tradiționale sunt foarte apreciate și populare atât printre localnici, cât și printre turiști. Naturale și ecologice - sunt considerate sănătoase. Din mai până în septembrie, localnicii colectează o varietate de ierburi și flori de pe pajiștile montane, le usucă și își prepară ceaiurile după preferință. Tradițiile acestui meșteșug sunt transmise din generație în generație. Este foarte popular să adăugați flori de tei, mentă, roiniță, cimbru, ceai de pufuliță, fructe de pădure, mușețel și măceșe.

Mierea

Deosebit de apreciată este mierea care se colectează în stupinele situate la munte. În Carpații Ucraineni, apicultorii păstrează tradițiile și păstrează o specie locală de albine - carpatka în limba ucraineană, albina carpatina în limba română (*Apis mellifera carpatica*). O singură stupină poate produce mai multe culturi de miere într-un an. Atât adulților, cât și copiilor le place să mănânce miere. Este consumată în forma sa naturală, precum și adăugată la deserturi și produse de patiserie. Un fel de mâncare tradițională kutia - este preparat cu miere și servit de Crăciun în Ucraina.

Ecoturism

Cireaşa de pe tort: cum poţi să mănânci ce este mai bun şi totuşi să mai şi rămână?

Un mecanism care asigură conservarea naturii şi dezvoltarea durabilă a comunităţilor locale.

Ecoturismul este o formă de turism în care principala motivaţie a turistului este observarea şi aprecierea naturii şi a tradiţiilor locale legate de natură şi care trebuie să îndeplinească următoarele condiţii:

- conservarea şi protecţia naturii;
- utilizarea resurselor umane locale;
- caracter educativ, respect pentru natură - conştientizarea turiştilor şi a comunităţilor locale;
- impact negativ minim asupra mediului natural şi socio-cultural.

(Definiţie adoptată de Asociaţia Ecoturistică din România în conformitate cu definiţia stabilită dată de Organizaţia Mondială a Turismului)

Ştii că ?

ECO-MARAMUREŞ, România este o destinaţie ecoturistică ascunsă în Munţii Gutâi între râurile Mara şi Cosău. Este o zonă reprezentativă a părţii istorice a Maramureşului, unde natura şi cultura sunt principalele atuuri care contribuie la dezvoltarea durabilă a zonei prin ecoturism.

<https://www.ecomaramures.com>

Cum ar trebui să ne comportăm în natură atunci când o vizităm ca turişti?

În timp ce vă bucuraţi de timpul petrecut într-o zonă naturală protejată, asiguraţi-vă că respectaţi aceste principii:

- trebuie utilizate numai traseele turistice marcate;
- parcare auto este permisă numai în locuri special concepute în acest scop;
- campingul este interzis, cu excepţia locurilor special amenajate;
- nu deterioraţi marcajele şi indicatoarele;
- este necesară eliminarea deşeurilor proprii;
- se recomandă un comportament decent şi respect pentru ceilalţi turişti;
- se cere să se păstreze tăcerea (şi să se țină câinii cu lesa) pentru a nu deranja animalele sălbatice;
- nu spălaţi maşinile în râuri, cursuri de apă sau pe malul lacului şi nu vărsaţi substanţe dăunătoare sau detergenţi;
- zgomotul, poluarea de orice fel este interzisă: strigăte, ţipete, muzică tare etc. animalele sălbatice (mamifere, păsări, reptile, insecte etc.) nu trebuie hrănite, plantele nu trebuie colectate;
- aprinderea focului este permisă numai în locurile special amenajate în acest scop;
- scrierea pe arbori, stânci sau pereţi de peşteră este interzisă;
- trebuie respectate indicaţiile paznicilor sau pădurarilor;
- sporturile cu motor în zonele protejate sunt interzise.

Sfaturi practice pentru protecția naturii:

Când vorbești despre natură, vorbești despre ce înseamnă ea pentru tine!

Promovează valorile și tradițiile locale, fii mândru de regiunea ta!

Promovarea ecoturismului - este o formă de turism în care principala motivație a turistului este observarea și aprecierea naturii și tradițiile locale legate de natură!

Organizați evenimente care să atragă oamenii să viziteze frumusețile naturale din zona ta!

Este nevoie de cât mai mulți oameni pentru a susține sălbăticia. Atrage-ți și prietenii de partea naturii!

Înțelege că eforturile tale de astăzi nu vor fi văzute imediat și acceptați că lucrați pentru o schimbare pe termen lung!

Construiți programe de educație și implicați tinerii, ei sunt generația următoare!

Elaborați un pachet turistic de câteva zile în care să includeți obiective naturale și culturale în zona ta!

Mergând pe urmele unui râs

Sufăr ori de câte ori un vehicul off-road îmi traversează pajiștile alpine sau văile abrupte, lăsând urme adânci în pământ și nori negri de praf. Echilibrul susținut de-a lungul mileniilor poate fi deranjat într-o clipă și acest lucru se face exclusiv pentru distracția și adrenalina persoanelor care nu înțeleg că nu aceasta este modalitatea de a se apropia de munți. Cu siguranță nu înțeleg motocicliștii care se bucură să audă motoare care urlă, în loc să asculte sunetele naturii sau sunetul clopotelor.

Aerul miroase adesea a emisii de gaze, iar mediul înconjurător este modificat cu fiecare motocicletă care urcă pe trasee cu viteză mare. Ar fi mai bine dacă oamenii ar veni aici pentru frumusețea naturii, a faunei și florei sale, a peisajelor neatinse, a pădurilor sale seculare și a apelor cristaline, încă populate cu multe specii de pești. Acest lucru ar fi posibil atâta timp cât toate hidrocentralele mici ar rămâne proiecte pe hârtie și nu ar fi niciodată construite. Beneficiile hidrocentralelor sunt infinit mai mici decât daunele cauzate naturii.

Vorbind despre răni, una care sângerează literalmente este cea cauzată de braconaj și vânătoare necontrolată, care generează daune ireversibile mediului.

Surse. Bibliografie. Webografie:

visitcheilenerei.ro

<https://www.ecomaramures.com/descopera-zona/2-6-reguli-de-vizitare/>

9. Putem noi face diferența? Tinerii ca lideri pentru natură

Calitatea de lideri a tinerilor.

În prim plan: Povești despre tineri activi pentru natură

Cluburi active TANS pentru protecția naturii, inițiativa WWF-România (natură, coridoare)

Proiectul „Tinerii activi pentru protecția Carpaților sălbatici” a facilitat accesul la informații relevante și crearea de contexte de învățare (în interior, în licee și în aer liber, în natură) prin care tinerii pot observa beneficiile pe care le pot oferi faunei sălbatice și se dezvoltă ca lideri și cetățeni activi. Parteneriatul este încurajat (cinci licee din zona a cinci parcuri naționale și naturale: Parcul Național Semenic - Cheile Carasului, Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, Parcul Natural Portile de Fier, Parcul Național Domogled - Valea Cernei și Parcul Național Retezat) și gândirea pe termen lung (cum pot beneficia tinerii de valoarea zonelor sălbatice în activitățile viitoare după absolvire).

Exemplu de ecoturism: În inima destinației de ecoturism Eco Maramureș, funcționează două cluburi de tineret GreenIMPACT, în satele Breb și Budești. Dar promovarea este activă și în afara Eco Maramureș, datorită altor patru cluburi GreenIMPACT deschise în localitățile din apropiere: unul în Sighetu Marmăției, unul în Baia Sprie și două în Baia Mare. Astfel, în timp ce cluburile din Breb și Budești organizează evenimente - principalul „cârlig” pentru ecoturism - cluburile din oraș duc știrile mai departe, educând și informând generațiile viitoare de ecoturști.

Clubul din Baia Sprie s-a concentrat pe promovarea ariei protejate Lacul Albastru, făcând campanie pentru includerea acesteia în perimetrul destinației ecologice, în timp ce clubul din Sighetu Marmăției a fost însărcinat cu promovarea pădurii Crăiască, lângă comuna Ocna Șugatag.

Junior Forest Rangers (Tineri Pădurari) din Rakhiv (Ucraina)

Pentru al treilea an consecutiv, Clubul Junior Forest Rangers funcționează la Școala nr. 1 din Rakhiv. Proiectul a fost implementat de Centrul pentru Inițiative Publice în 2016 cu sprijinul financiar al Serviciului Forestier SUA.

Scopul clubului este de a-i face pe școlarii din Rakhiv:

- să fie interesați de activitățile de mediu și conservare,
- să promoveze un stil de viață prietenos cu natura,
- să învețe managementul eficient al naturii,
- să aibă o cooperare activă cu întreprinderi forestiere locale, ONG-uri ecologice și arii protejate,
- dezvoltarea personală a membrilor săi: participarea la club i-a învățat să fie sociabili și să poată lucra în grupuri și echipe. Se întâlnesc și învață de la oameni de diferite profesii.

Participanții la primul an de activitate, în special adolescenți (aproximativ 12 ani), în timpul șederii lor în club au acumulat experiență în comunicare, au învățat cum să se prezinte, au dobândit abilități de conducere și au devenit mai organizați. Au învățat cum să pregătească proiecte pe diferite teme, să desfășoare activități de cercetare pentru Academia Minoră de Științe din Ucraina, să participe la conferințe și seminarii etc.

Pădurarii juniori sunt activi zilnic și își împărtășesc experiența cu alte școli și chiar grădinițe din regiune. Au stabilit o cooperare strânsă cu Rezervația Biosferei din Carpați, ONG-urile eco, companii forestiere de stat din regiune, Consiliul municipal Rakhiv etc.

Directorul Clubului – Dna. Oksana TUROK, profesor de biologie la Școala nr. 1 din Rahiv.

Surse. Bibliografie. Webografie:

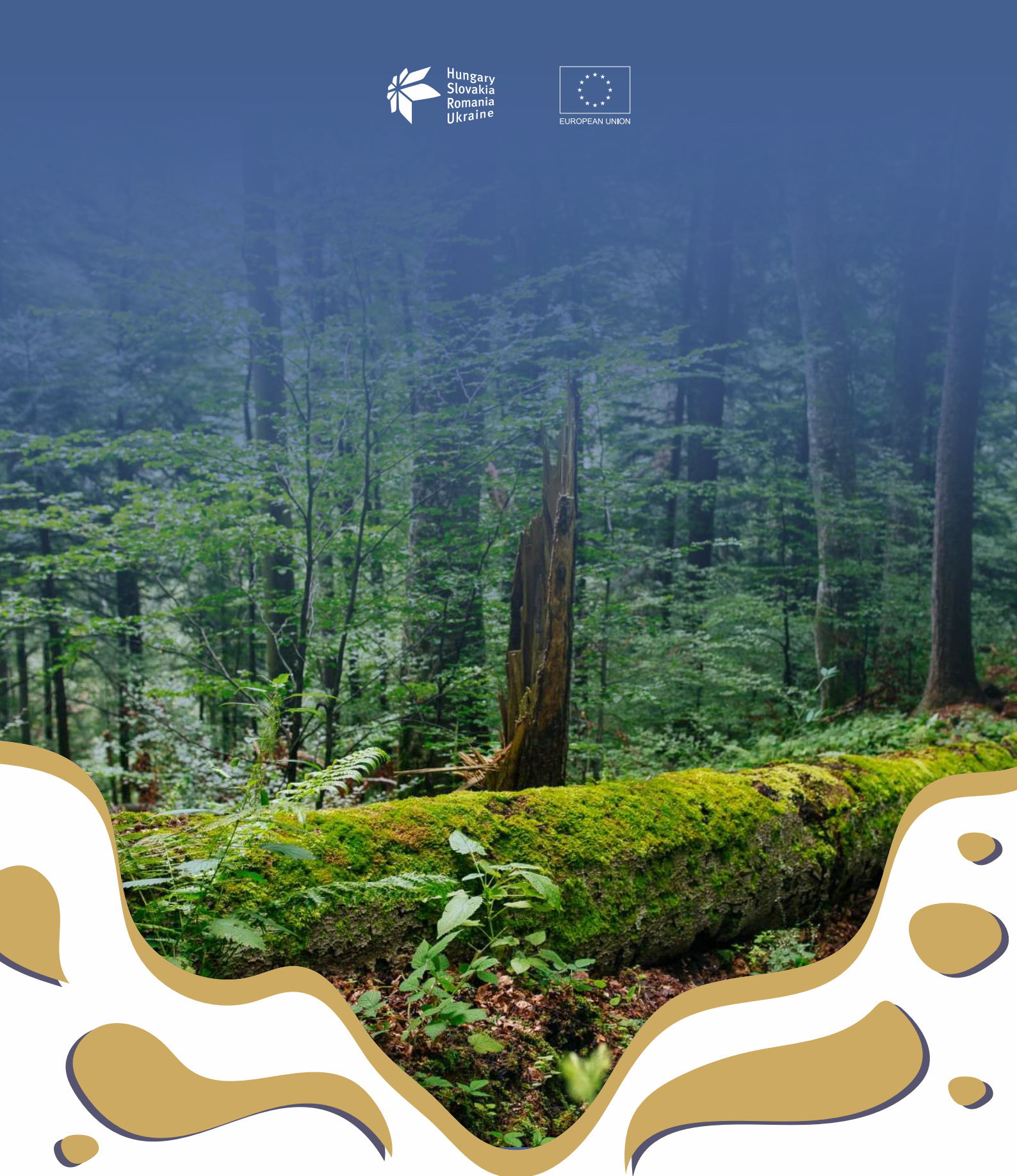
https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/ghid_final_web.pdf

<https://www.wearehere.ro/p/poteca-de-povesti>

<http://www.ecologic.org.ro/proiect/comorile-ariei-protejate-gutai-creasta-cocosului/>

PARTEA 2

EXPERIENȚĂ

10. Activi împreună: activități pentru tineri exploratori

Scopul acestei părți este de a sprijini profesorii să încurajeze elevii să ia măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari. Este format din 18 ateliere concepute pentru a informa, învăța și motiva elevii să ia măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari.

Activitățile propuse în această secțiune sunt dezvoltate pe subiecte precum: introducerea în conservarea și protecția naturii, serviciile ecosistemice, conservarea speciilor importante de carnivore mari din regiunea Carpaților (lupi, urși bruni, râși eurasiatici), mecanisme pentru dezvoltarea durabilă și conservarea peisajului zonei, soluții pentru asigurarea conectivității ecologice, coridoare ecologice, afaceri „verzi” și ecoturism, povești de succes, cum să planifici și să implementezi un proiect de acțiune pentru conservarea și protecția faunei sălbatice și cum să iei măsuri pentru protecția faunei sălbatice.

Atelierele sunt concepute pentru a fi realizate consecutiv, unul după altul, fiecare atelier fiind interconectat cu cele anterioare și cele următoare. Atelierele se pot desfășura pe o durată de cinci zile consecutive (patru ateliere / zi) sau, împărțite în timp și locație, în funcție de disponibilitatea și motivația profesorilor și a elevilor.

Atelierele sunt direct legate de conținutul prezentat în prima parte a manualului.

Fiecare atelier

- **Scopul atelierului:** descrie obiectivele generale
- **Obiectivele de învățare:** descriu cunoștințele (K), abilitățile (S) și valorile (V) pe care elevii le vor dezvolta până la sfârșitul atelierului
- **Concepte cheie:** principalele concepte care sunt introduse în timpul atelierului
- **Planul de activități:** un tabel cu lista activităților, durata, metodele utilizate și materialele necesare pentru fiecare activitate
- **Descrierea activităților:** include obiectivul, configurarea, facilitarea și dezbaterile întrebărilor
- **Bibliografie**
- **Anexe și fișe**

Structura atelierului

Ziua 1:

- **Atelierul 1:** Haideți să ne conectăm - include activități de cunoaștere a celorlalți, introducerea în tema proiectului, poveste motivațională, preevaluarea și un joc de grup.
- **Atelierul 2:** Regiunea noastră - Informații și metode pentru a descoperi regiunea noastră.
- **Atelierul 3:** Ce este special la natura noastră? - Creșterea conștientizării despre habitate, faună și floră, precum și despre cele mai importante arii naturale protejate (un parc natural și o rezervație a biosferei)
- **Atelierul 4:** Servicii ecosistemice - Explică prin activități interactive ce sunt serviciile ecosistemice.

Ziua 2:

- **Atelierul 5:** Carnivore mari: introducere, rol și beneficii - Include activități care explică caracteristicile carnivorelor mari și importanța lor pentru viață.
- **Atelierul 6:** Ursul: caracteristici, amenințări și soluții - Include activitate de lucru în grup despre urs (caracteristici, amenințări și soluții)
- **Atelierul 7:** Lupul: caracteristici, amenințări și soluții - Include activitate de lucru în grup despre lup (caracteristici, amenințări și soluții)
- **Atelierul 8:** Râsul: caracteristici, amenințări și soluții - Include activitate de lucru în grup despre râs (caracteristici, amenințări și soluții)

Ziua 3:

- **Atelierul 9:** Ariile naturale protejate - Scopul atelierului este de a explica, prin intermediul unui joc interactiv, conceptul de „arie naturală protejată” și modul de organizare a unei arii naturale protejate.
- **Atelierul 10:** Conectivitate- Explică într-un mod distractiv conceptul de conectivitate.
- **Atelierul 11:** Natura: protecție, conservare și dezvoltare durabilă - Include activități care clarifică conceptul de natură, protecție, conservare a naturii și dezvoltare durabilă.

Ziua 4:

- **Atelierul 12:** Soluții coridoare ecologice, afaceri ecologice și ecoturism - Include un joc despre clarificarea conceptului de coridoare și o dezbatere cu privire la beneficiile afacerilor ecologice și ecoturism.
- **Atelierul 13:** Povești de succes ale tinerilor - Include un joc despre a fi curajos, facilitează discuții despre motivație și autodeterminare și povești de succes inspiraționale (lucru în grup).
- **Atelierul 14:** Soluțiile noastre - brainstorming - Include o activitate de brainstorming prin care elevii fac o listă cu toate potențialele idei pe care le pot folosi într-un proiect de acțiune pentru protecția și conservarea carnivorelor mari.

Ziua 5:

- **Atelierul 15:** Etapele proiectului - Include un joc de echipă despre carnivorele mari și facilitează discuțiile despre etapele unui proiect.
- **Atelierul 16:** Planificarea proiectului - Include o activitate despre alegerea unei idei de proiect și lucrul în grup pentru planificarea proiectului.
- **Atelierul 17:** Preluarea rolurilor - Include o poveste despre modul în care rolurile sunt asumate și cum se realizează munca în echipă pentru împărțirea rolurilor și responsabilităților în proiectul realizat pentru protecția și conservarea faunei sălbatice.
- **Atelierul 18:** Evaluare - Include activități de reflecție legate de toate atelierele care au fost făcute pe durata proiectului.

PREZENTAREA GENERALĂ A ATELIERELOR

Numele atelierului / Obiectivele de învățare / Metode utilizate / Timp

Ziua 1

1. Haideți să ne conectăm

(S) Conectați-vă unul cu celălalt și cu subiectul mediului înconjurător într-un mod distractiv și motivațional;

(K) Enumeră ceea ce apreciază elevii despre mediu / natură;

(V) Fii deschis către a fi implicat în acest proiect / aceste ateliere pe tema carnivoarelor mari;

(V) Fii curios despre ceea ce urmează după acest atelier;

(S) Auto evaluare a cunoștințelor și a motivației lor pe tema naturii și a carnivoarelor mari.

Prezentare, jocuri de cunoaștere reciprocă, povești, muncă individuală, joc de grup 55 min

2. Regiunea noastră

(K) Descrie mai multe informații despre regiunea în care trăiesc elevii.

(V) Simțiți împreună un sentiment de conexiune cu regiunea Carpatică.

Joc de grup mare, muncă în echipă 65 min

3. Ce este special la natura noastră?

(K) Numiți plante și animale care sunt deosebite pentru regiunea Maramureșului.

(K) Recunoașteți habitatele specifice regiunii - păduri, pajiști, zone umede - și ceea ce le face speciale

(K) Descrieți trăsăturile a două arii naturale protejate principale: Parcul Natural Munții Maramureșului, România, Rezervația Biosferei Carpatice (RBC), Ucraina

(V) Apreciați bogăția a 3 habitate: păduri, pajiști, zone umede

(V) Mândriți-vă cu valorile naturale ale regiunii - specii, habitate, arii protejate

Joc energizant, joc de mișcare, discuție în grup, muncă creativă în echipă 60 min

4. Servicii ecosistemice

(K) Explică ce sunt serviciile ecosistemice

(K) Numește exemple de servicii din cele patru categorii de servicii: servicii de suport, servicii de reglare, servicii de furnizare, servicii culturale.

(V) Apreciați natura ca „furnizor” de „daruri” sau servicii care mențin toată viața de pe Pământ

(S) Identificați serviciile ecosistemice pe care le oferă pădurea și anumite specii.

Muncă individuală, brainstorming, joc de cărți, discuție de grup, video 60 min

Ziua 2

5. Carnivore mari: introducere, rol și beneficii
(K) Cunoașteți rolul carnivorelor mari în rețeaua trofică.

(V) Apreciați importanța carnivorelor în natură.

(V) Fiți motivați să protejați carnivorele mari.

(S) Numiți beneficiile pe care le primim de la carnivorele mari.

Joc de încălzire, discuție de grup, joc de grup, muncă în echipă 55 min

6. Ursul: caracteristici, amenințări și soluții

(K) Identificați caracteristicile ursului, nevoile și amenințările.

(V) Empatizați cu ursul.

(V) Fiți motivați să protejați ursul.

(S) Identificați modalități de a ajuta la protecția ursului.

Muncă creativă în echipă, video, brainstorming 55 min

7. Lupul: caracteristici, amenințări și soluții

(K) Identificați caracteristicile și nevoile lupului.

(V) Fiți empatici cu lupul.

(V) Fiți motivați să protejați lupul.

(S) Identificați modalități de a ajuta la protecția lupului.

Mimă, muncă în echipă, povești, discuții în grup, brainstorming 60 min

8. Râsul: caracteristici, amenințări și soluții

(K) Identifică trăsăturile, valorile și amenințările râsului.

(V) Fiți curioși cu privire la caracteristicile râsului.

(V) Fiți deschiși spre protecția râsului.

(S) Identificați modalități de a ajuta la protecția râsului.

Prezentare, muncă în echipă 55 min

Ziua 3

9. Ariile naturale protejate

(K) Explicați în grup conceptele cheie: arie naturală protejată, zonare funcțională, zone strict protejate (zone de bază), zone tampon, zone de dezvoltare durabilă

(S) Luați decizii, definiți și dați argumente despre modul în care zonele sunt stabilite într-o arie naturală protejată

(A) Apreciați valoarea și importanța unei arii naturale protejate.

Prezentare, muncă în echipă, muncă creativă 65 min

10. Conectivitate

(K) Înțelegeți migrația ursului

(K) Denumiți barierele cu care se confruntă animalele în timpul migrației lor

(S) Identificați idei pentru a menține conectivitatea ecologică

(V) Empatizați cu urșii și alte animale care trebuie să se mute pentru a supraviețui

Facilitare discuție, joc de alergare, brainstorming 90 min

11. Natura: protecție, conservare și dezvoltare durabilă

(K) Definiți dezvoltarea durabilă

(K) Denumiți ODD-urile (Obiective de dezvoltare durabilă)

(K) Definiți protecția naturii, conservarea naturii, Natura 2000, rețeaua Emerald, criteriile IUCN

(S) Identificați ODD-urile (Obiective de dezvoltare durabilă)

(S) Utilizați informații despre ariile protejate pentru a înțelege mai bine valorile naturale ale țării lor

(S) Navigați pe site-ul listei roșii IUCN ori de câte ori elevii au nevoie de informații despre o specie

(S) Identificați și formulați măsuri de protecție pentru carnivorele mari

(A) Fiți conștienți și optimiști în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea durabilă Discuție în grup, cercetare în grup, brainstorming 70 min

Ziua 4

12. Soluții coridoare ecologice, afaceri ecologice și ecoturism

(K) Explică ce sunt coridoarele ecologice

(K) Descrie beneficiile, amenințările și barierele coridoarelor sălbatice

(S) Identificați ce sunt afacerile ecologice și ecoturismul ca soluții potențiale în zonă Joc, dezbateri, Facilitare discuție 70 min.

13. Povești de succes ale tinerilor

(K) Descrie ce sunt curajul, motivația și autodeterminarea

(V) Fii inspirat de alte grupuri care s-au implicat în protecția și conservarea naturii

(V) Deveniți mai motivați să luați măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari Joc de grup mare, Facilitare discuție 65 min

14. Soluțiile noastre - brainstorming

(K) Enumerați soluția care a fost explorată în atelierul anterior

(A) Folosiți creativitatea pentru a găsi soluții

(A) Identificați soluții și idei care pot fi aplicate de elevii din comunitatea locală pentru protecția și conservarea faunei sălbatice

(V) Deveniți mai motivați să luați măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari Joc de grup, brainstorming 55 min

Ziua 5

15. Etapele proiectului

(S) Planificați și organizați un proiect simbolic pentru protecția carnivorelor mari

(K) Enumerați etapele sau orice proiect de inițiativă pe care elevii l-ar putea implementa pentru protecția sau conservarea carnivorelor mari

(V) Fiți motivați în inițierii unui proiect local de protecție sau conservare a carnivorelor mari Joc de grup, Facilitare discuție 60 min

16. Planificarea proiectului

(K) Enumerați elementele unui proiect

(S) Alegeți ideea / soluția pe care elevii ar dori să o implementeze

(S) Dezvoltați lista de brainstorming a acțiunilor care trebuie efectuate

Vot în grup

Muncă în echipă 70 min

17. Preluarea rolurilor

(S) Analizați ce roluri și responsabilități pot lua elevii în cadrul inițiativei / proiectului

(V) Asumați-vă responsabilități reale în cadrul proiectului / inițiativei

(V) Motivați-vă să faceți o schimbare în protecția și conservarea carnivorelor mari Poveste, muncă în echipă 50 min

18. Evaluare

(A) Reflectați asupra sentimentelor pe care le-au trăit elevii în timpul proiectului

(V) Fiți curioși cu privire la modul în care a fost această experiență de învățare pentru ei

(S) Autoevalueați motivarea și cunoștințele pe tema naturii și a carnivorelor mari castigate pe parcursul acestui proiect.

Joc, muncă în grup, muncă individuală 50 min

ATELIERUL NR. 1. HAIDEȚI SĂ NE CONECTĂM

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să se conecteze între ei și cu subiectul proiectului.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

- (S) Să se conecteze unul cu celălalt și cu subiectul mediului înconjurător într-un mod distractiv și motivațional;
  - (K) Să enumere ceea ce apreciază la mediu / natură;
  - (V) Să fie deschiși către implicarea în acest proiect / ateliere pe tema carnivorelor mari;
  - (V) Să fie curioși cu privire la ce urmează după acest atelier;
  - (S) Să-și autoevalueze cunoștințele și motivația pe tema naturii și a carnivorelor mari.
- Concepte cheie: conexiune, mediu, natură, carnivore mari (de ex. urs, lup, râs)

1. Bun venit și prezentare / Prezentare / 5 min / Hârtie flipchart, markere
2. Mediul, prietenul meu / Jocul cunoașteți-vă reciproc / 15 min / Bile colorate (2)
3. Puștiul și steaua de maren / Poveste / 10 min
4. Pisicile, șoarecii și iarba / Joc de grup / 20 min

Timp total estimat: 55 minute

Descrierea activităților

1. Bun venit și prezentare (5 minute)

Acest timp îi ajută pe participanți să se simtă confortabil și să se acomodeze cu atelierul și îi ajută să știe la ce să se aștepte de la timpul petrecut împreună.

Configurare și facilitare: Aranjează scaunele în cerc. Invită participanții să ia loc într-un cerc pe scaune. Odată ce toți participanții au sosit și s-au așezat pe un scaun, ia-ți câteva minute pentru a introduce atelierul: „Haideți să ne conectăm, regiunea noastră, serviciile pentru natură și ecosistem”. Explică faptul că scopul zilei de astăzi este explorarea acestui nou proiect în care suntem cu toții implicați; să explorăm modul în care mediul nostru este interconectat și să ne definim rolul nostru în acesta. Fă această introducere pentru fiecare atelier.

2. Mediul, prietenul meu (15 minute)

Acesta este un mic joc distractiv care permite fiecăruia dintre participanți să se conecteze între ei și să exprime ceea ce prețuiesc la mediu.

Configurare și facilitare: Invită participanții să se așeze într-un cerc și aruncați ușor o minge unul spre celălalt. Persoana care prinde mingea trebuie să-și spună numele și un element al mediului pe care îl prețuiește foarte mult. Ca și facilitator, poți începe prin a da primul exemplu. Continuați să treceți mingea până când fiecare persoană a avut rândul său.

Rezumă activitatea și apoi introdu următoarele ateliere cu următorul mesaj: ne vom juca foarte mult și vom explora împreună informații interesante despre natură și informații fascinante despre carnivorele mari precum lupul, râsul și ursul. De asemenea, putem explora modalități prin care aceste carnivore pot fi protejate și putem afla care este rolul lor în viața noastră.

3. Puștiul și steaua de mare (10 minute)

Această poveste binecunoscută reprezintă un mod drăguț de a încuraja participanții că fiecare pas către protecția mediului, chiar dacă este mic, face diferența.

Configurare și facilitare: Citește povestea de mai jos cu voce tare și continuă cu o sesiune de întrebări.

Un copil mergea pe plajă la reflux când a văzut multe stele de mare zăcând pe plajă, în pericol de moarte. Un bărbat îl urmărea și deveni confuz când copilul luă stelele de mare, una câte una, și le aruncă înapoi în mare. „Văd că ești foarte amabil”, spuse bărbatul, „dar sunt probabil sute de stele de mare pe plajă. Ceea ce faci cu siguranță nu poate face nici o diferență. „Copilul a ascultat politicos, apoi s-a aplecat să ridice o altă stea de mare și să o arunce ușor înapoi în mare. Întorcându-se către bărbat, el a zâmbit și a spus: „Gestul meu a făcut o diferență pentru această stea de mare”.

Sesiune de întrebări (exemple):

Despre ce a fost povestea?

Ce părere aveți despre ce a făcut copilul?

Ce valori demonstrează copilul?

Acțiunile sale au făcut diferență?

Ce s-ar întâmpla dacă mai mulți oameni de pe plajă ar arunca o stea de mare înapoi în mare?

Cum credeți că s-a simțit copilul după ce a aruncat steaua de mare înapoi în mare?

Puteți da un exemplu de ceva ce ați făcut până acum pentru a proteja mediul în orice mod posibil?

Credeți că există alte creaturi vii ca și stelele de mare care ar aprecia același sprijin primit de la băiat? Faceți legătura cu subiectul carnivorelor mari pe care îl vom explora în următoarele ateliere!

Menționați că vom înțelege mai multe despre carnivorele mari și vom găsi, de asemenea, modalități prin care putem acționa ca și puștiul din poveste!

V-ar plăcea să deveniți băiatul/fata din poveste? Dacă da, vom explora împreună cum putem face acest lucru.

4. Pisicile, șoarecii și iarba (20 minute)

Notă: Acest joc explorează ideea echilibrului în natură, dar este utilizat în principal ca energizant pentru moment și ca o legătură cu următoarele ateliere. Acesta implică alergarea și atingerea altor membri, deci asigurați-vă că există suficient spațiu pentru ca participanții să alerge în siguranță.

Configurare și facilitare: Acest joc arată principala condiție pentru echilibrul în natură: când toate populațiile și speciile de animale și plante dispun de resurse suficiente, fără a amenința bunăstarea altor specii.

Participanții sunt împărțiți în trei grupuri: iarba, șoarecii și pisicile sălbatice. În timpul jocului, fiecare grup va avea următoarele provocări: membrii grupului „iarbă” nu pot scoate niciun sunet, „șoarecii” vor chițăi și „pisicile” vor mieuna. Membrii grupului „șoareci” trebuie să prindă participanții grupului „iarbă” (deoarece șoarecii mănâncă iarba), „pisicile” trebuie să prindă „șoarecii” (deoarece pisicile mănâncă șoareci), iar „iarba” va prinde „pisici” (pentru că atunci când pisicile mor corpurile lor se descompun și se transformă în minerale, iar în cele din urmă devin hrană pentru iarba). Când un participant este atins pe încheietura mâinii de către un participant care îl urmărește, el devine „specia” participantului care a prins-o.

După câteva minute jocul este oprit de facilitator, care numără câți participanți sunt în fiecare grup. Jocul începe din nou cu participanții la noul lor grup. După câteva minute, jocul se oprește din nou și participanții din fiecare grup sunt numărați. Este posibil să vedeți că speciile care „mureau” au revenit din punct de vedere al numărului (de exemplu, mai puțini șoareci, mai multă iarba; șoarecii vor avea mai multă „hrană” în a doua rundă a jocului și numărul lor va crește din nou). Astfel, putem vedea că fiecare specie este importantă și că se influențează reciproc și, de obicei, rămân oarecum în echilibru. După câteva runde, introduceți un nou jucător cu rolul de „vânător” care are posibilitatea de a prinde participanți din oricare dintre specii. Când participanții sunt prinși de vânător, ei pur și simplu „ies din joc” și ar trebui să se așeze pe marginea zonei de joc. După câteva minute va fi evident că acest nou jucător produce un dezechilibru „artificial” în numărul tuturor speciilor.

Sesiune de întrebări (exemple):

Ce s-a întâmplat în timpul jocului? Ce roluri s-au jucat?

Care sunt elementele naturii identificate în joc?

Cum s-au influențat reciproc grupurile? Au rămas sau nu echilibrați?

Ce a cauzat un dezechilibru? De ce?

Ce putem învăța din acest joc?

Evident, majoritatea dintre noi nu vânam iarba, pisici și șoareci, dar influențăm lumea naturală din jurul nostru. În următoarele activități vom explora mai multe despre natură, echilibre și dezechilibre din natură și rolul nostru ca oameni ce trăim în ea.

Bibliografie:

ORGAN Kelly, 2017 Active Citizenship Curriculum/ Environment Module, Fundația New Horizon

Fișe / anexe: 1. Chestionar de pre-evaluare

Anexa 1.1:

Chestionar de preevaluare

1. Ce simți în legătură cu natura? Te rog să descrii.

2. Cât de multe crezi că știi despre munții din apropierea ta? Dă o notă de la 1 la 5 unde 1 înseamnă „Nu știu nimic” și 5 înseamnă „Sunt un expert”

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

3. Care sunt cele mai importante 3 “daruri” pe care natura le oferă oamenilor din regiunea ta? Scrie-le.

1.
2.
3.

4. Consideri că un urs face mai mult rău sau mai mult bine oamenilor? Dă o notă de la 1 la 5 unde 1 înseamnă „un urs face doar rău” și 5 înseamnă „un urs face numai bine”. Te rog să dai exemple.

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

5. Dar ce zici de un lup? La fel ca mai sus, 1 înseamnă „...doar rău” și 5 înseamnă „...doar bine”. Te rog să dai exemple.

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

6. Ai auzit vreodată de „coridoare ecologice”? DA ☐ NU ☐

7. Ce ar putea să însemne „coridoare ecologice”? Te rog să explici.

8. Care sunt principalele 3 amenințări la adresa naturii din regiunea ta?

1.
2.
3.

9. În ce măsură credeți că un tânăr, de aceeași vârstă cu tine, ar putea face ceva în privința acestor amenințări – pentru a schimba de fapt situația? Dă o notă de la 1 la 5 unde 1 înseamnă „Nu am deloc putere” și 5 înseamnă „Chiar pot face ceva semnificativ”.

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

10. Cât de motivat ești să faci ceva pentru mediu? Dă o notă de la 1 la 5 unde 1 înseamnă „nu-mi pasă” și 5 înseamnă „când începem?”

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

ATELIERUL NR. 2. REGIUNEA NOASTRĂ

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a sensibiliza participanții cu privire la regiunea în care trăiesc și de a crea un sentiment de legătură emoțională cu ampla regiune Carpatică.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să descrie mai multe informații despre regiunea în care trăiesc

(V) Să simtă o conexiune cu regiunea Carpatică în care trăiesc

Concepte cheie: Carpați, munți, carnivore mari

Numele activității / Numele metodei / Timp Materiale

1. Rețeaua Munților Carpați / Joc de grup mare / 20 minute / Sfoară

2. Aflați mai multe despre munții noștri / Muncă în grup / 45 minute / Hârtie, pixuri, flipchart etc.

Timp total estimat: 65 minute

1. Rețeaua Munților Carpați (20 minute)

Scopul acestui joc este de a energiza grupul, dar și de a crea o legătură emoțională cu regiunea în care trăiesc - Munții Carpați (fie România, fie Ucraina).

Configurare și facilitare: Invită participanții să stea în cerc cu facilitatorul în mijloc, ținând un ghem de sfoară. Întreabă participanții ce legătură personală au avut când erau mai tineri sau au acum cu Munții Carpați (amintiri, sentimente, atașament emoțional etc.) și / sau să împărtășească grupului primele lor gânduri despre natură în contextul Munților Carpați. Dă capătul ghemului de sfoară persoanei care răspunde întâi.

În timp ce restul participanților se gândesc la ce informații doresc să împărtășească despre conexiunea lor emoțională în raport cu Munții Carpați, roaga-i ca în timp ce împărtășesc informații să caute legături între aceste elemente. Spune-le să paseze ghemul de sfoară între ei, astfel încât să arate legătura dintre elementele pe care le simt sau le cunosc despre Munții Carpați. De exemplu, primul participant poate spune: „Carpații traversează 8 țări europene”. Apoi îi pasează ghemul de sfoară celui de-al doilea participant care poate spune de exemplu numele unora dintre cele 8 țări sau alte informații legate de regiunea Munților Carpați sau legătura lor emoțională cu aceasta, cum ar fi: am făcut drumeții pe un vârf de munte în Ucraina acum 5 ani. Acest lucru va continua până când fiecare membru al grupului a împărtășit fie informații cunoscute, fie experiența emoțională sau amintirea pe care o au locuind în zona Munților Carpați.

Pe măsură ce rețeaua este construită, menține o discuție constantă. La sfârșitul activității, încercați să trageți o concluzie generală sau câteva fapte comune despre legătura și conexiunea noastră cu Munții Carpați. Explică faptul că următoarele ateliere vor avea ca scop înțelegerea mai bună a legăturii noastre cu Munții Carpați și cum putem avea o influență pozitivă în acest sens.

2. Aflați mai multe despre munții noștri (45 minute)

Scopul acestei activități este de a obține cunoștințe mai profunde despre Munții Carpați, cu accent pe regiunea în care se desfășoară atelierul.

Configurare și facilitare: Împarte participanții în patru grupuri. Oferă primelor două grupuri o parte a textului din manualul despre Regiunea Carpatică (informații generale despre teritoriu, bogăție, biodiversitate, provocări etc.). Pentru celelalte două grupuri, dați informații mai specifice despre regiunea lor (Maramureș sau regiunea Zakarpattia din Ucraina). Roagă-i să citească acea parte și să selecteze informațiile pe care le consideră cele mai interesante și relevante despre aceasta. Roagă-i să prezinte informațiile într-un mod interactiv pentru a-i ajuta pe ceilalți participanți să-și amintească cât mai multe informații. Poate fi o mică schiță sau un desen, pantomimă etc. Alocă 15 minute pentru pregătire, 5 minute pentru prezentare și 5 minute pentru a trage câteva concluzii și a face conexiuni între elementele prezentate. Menționează că în următorul atelier vom explora mai multe despre natură, dezvoltare durabilă, servicii ecosistemice și multe altele despre carnivorele mari.

După activitate treci la următoarele întrebări:

Sesiune de întrebări (example):

Cât de multe din aceste informații cunoșteți?

Ce lucruri noi despre care ai aflat te-au impresionat?

Cât de profundă este legătura voastră cu regiunea în care locuiți? (pe o scară de la 1 la 5). Puteți desena o scară pe podea și participanții să se aranjeze pe ea în funcție de răspunsurile lor.

Simțiți că aveți o legătură cu natura care este aproape de voi? Pe o scară de la 1 la 5 cât de profundă este această conexiune?

Fișe / Anexe:

Pagini relevante din Partea A

ATELIERUL NR. 3. CE ESTE SPECIAL LA NATURA NOASTRĂ?

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să deprindă o conștientizare sporită a habitatelor, faunei și florei, precum și a celor mai importante arii naturale protejate (un parc natural și o rezervație a biosferei)

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să numească plantele și animalele care sunt specifice pentru regiunea Maramureșului

(K) Să recunoască habitatele specifice regiunii - păduri, pajiști, zone umede - și ceea ce le face speciale.

(K) Să descrie trăsăturile a două arii naturale protejate principale: Parcul Natural Munții Maramureșului, România, Rezervația Biosferei Carpatice (RBC), Ucraina

(V) Să aprecieze bogăția diverselor habitate: păduri, pajiști, zone umede

(V) Să se mândrească cu valorile naturale ale regiunii.

Concepte cheie: habitate, păduri, pajiști, zone umede, lemn mort, păduri cu valoare naturală ridicată, terenuri agricole cu valoare naturală ridicată, parcul natural Munții Maramureșului, Rezervația Biosferei din Carpați

Numele activității / Numele metodei / Timp / Materiale

1. Locuitorii naturii din regiunea Maramureșului / Joc energizant / 10 minute / Bilețele cu speciile care trăiesc în Maramureș (a se vedea anexa 3.1)

2. Dă viața habitatului tău / Joc de mișcare / Discuție în grup (oportunitate poze) / 25 minute / Fotocopie a descrierii habitatelor din capitolul 2 din secțiunea Cunoaștere, foarfece

3. Alege aria mea naturală protejată! / Muncă creativă în grup / 25 minute / Fotocopie a descrierii celor 2 arii naturale protejate din capitolul 2 din secțiunea Cunoaștere, hârtie flipchart, markere, (dacă este posibil) accesorii de artizanat (ex. hârtie colorată, foarfece, lipici, frunze etc.)

Timp total estimat: 60 minute

1. Locuitorii naturii din regiunea Maramureşului (10 minute)

Scopul acestei activităţi este de a introduce plante şi animale care sunt specifice în regiunea Maramureşului şi, în acelaşi timp, de a energiza grupul. Această activitate este inspirată de energizantul clasic „salata de fructe”.

Configurare şi facilitare: Elevii sunt aşezaţi având suficient loc pentru a se deplasa între scaune. În mod ideal, ei stau în cerc. Dintr-o pălărie, ei extrag bileţele cu cele mai importante specii din regiunea Maramureşului (a se vedea anexa 3.1). Ei îşi citesc bileţelul cu voce tare şi, împreună cu grupul, stabilesc cărei categorii aparţin, de exemplu ciocănitorea aparţine categoriei Păsări, o broască ţestoasă de apă aparţine Amfibienilor şi Reptilelor, afinul şi stejarul sunt Plante, în timp ce ursul şi râsul sunt Mamifere etc.

Acesta este un moment bun pentru a vorbi mai multe despre speciile prezentate, mai ales atunci când sunt introduşi termeni noi. Vă rugăm să consultaţi capitolul 2 din secţiunea Cunoştinţe.

Apoi începe mişcarea. Când mediatorul spune „Păsări!”, Toate Păsările trebuie să-şi schimbe locul între ele. Când spune „Plante!”, toate Plantele îşi schimbă locul. Similar cu celelalte categorii de specii. Partea cea mai amuzantă este atunci când facilitatorul strigă „Locuitorii naturii din regiunea Maramureşului!” şi toată lumea trebuie să schimbe locul.

Repetăţi mişcarea de mai multe ori, cu diferite tipuri de instrucţiuni.

2. Dă viaţa habitatului tău (25 minute)

Scopul acestei activităţi este de a vizualiza cele trei habitate principale care pot fi găsite în regiunea Maramureşului şi de a înţelege şi aprecia elementele complexe din care sunt alcătuite, prin înfrumuseţirea lor cu ajutorul „statuilor vii”.

Configurare şi facilitare: Într-un spaţiu larg în care echipele se pot mişca liber, împărţiţi grupul în 3 echipe. Fiecare echipă primeşte o fişă cu un singur habitat - pădure, zonă umedă sau pajişte – trebuie fotocopiat din capitolul 2 şi decupat. Misiunea lor este de a crea o statuie vie care să reprezinte acel habitat (elemente geografice, specii) folosind corpurile lor. Fiecare membru al echipei trebuie să ia parte la statuie. Pentru distracţie suplimentară, statuia se poate mişca (timp de 30 de secunde). Celelalte echipe trebuie să ghicească ce habitat reprezintă cealaltă echipă.

Se vor acorda 10 minute pentru pregătirea statuiilor, 5 minute pentru prezentări (şi fotografii) şi 10 minute pentru discuţii:

- Cum a fost?
- Ce aţi aflat despre habitatul echipei voastre?
- Cum vedeţi natura în Maramureş după acest exerciţiu?

3. Alege aria mea naturală protejată! (25 minute)

Scopul acestei activităţi este explorarea şi reprezentarea trăsăturilor a două arii naturale protejate principale, totul făcându-se într-o manieră creativă: Parcul Natural Munţii Maramureşului, România, Rezervaţia Biosferei Carpatice (RBC), Ucraina.

Configurare şi facilitare: Împărţiţi grupul în 2 (sau 4) echipe mai mici, care vor crea un afiş care va fi folosit pentru publicitatea unei zone protejate pentru viitori vizitatori. Oferiţi-le toate materialele necesare şi descrierea celor două arii protejate fotocopiate din capitolul 2 şi decupate. Echipele pot cerceta, de asemenea, despre zona lor protejată pe internet.

Se vor acorda 15 minute pentru crearea afişelor, 10 minute pentru prezentarea şi discutarea acestora:

- Ce ai învăţat?
- Care sunt locurile tale preferate pe care ai vrea să le vizitezi?
- Ce ţi-ar plăcea cel mai mult să vezi sau să experimentezi?
- Cum percepi această arie naturală protejată?
- Doreşti să o vizitezi? Cum percepi regiunea ta acum?
- Crezi că merită vizitată?
- Ce s-ar putea face pentru ca regiunea noastră şi pentru ca valorile sale naturale să fie mai bine cunoscute?

Plante	fag, stejar, brad argintiu, afin, moşişoare (Fen orchid), Roua Cerului - oplintăcarnivoră
Nevertebrate	lăcustă, gândac negru de sol, cărăbuş alpin
Amfibieni şi reptile	broască cu burtă galbenă, triton din Carpaţi, broască ţestoasă de apă
Păsari	ciocănitoare cu spatele alb, cocoş de munte, acvila de munte
Mamifere (carnivore mari)	urs, râs, lup
Mamifere (alte specii)	şoarece de Tatra, jder de copac, vidră, cerb, căprior

Foto © Thomas Hulik

ATELIERUL NR. 4. SERVICII ECOSISTEMICE

Scopul atelierului: Participanții ar trebui la finalizarea acestui atelier să poată explica ce sunt serviciile ecosistemice și să poată să aprecieze ceea ce ne oferă natura.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să explice ce sunt serviciile ecosistemice

(K) Să numească exemple de servicii din cele patru categorii de servicii: servicii de suport, servicii de reglă, servicii de furnizare, servicii culturale.

(V) Să aprecieze natura ca „furnizor” de „daruri” sau servicii care mențin toată viața de pe Pământ

(S) Să identifice serviciile ecosistemice pe care le oferă pădurea și anumite specii.

Concepte cheie: Servicii ecosistemice. Servicii de suport, Servicii de reglare, Servicii de furnizare, Servicii culturale.

1. Darurile naturii

Munca individuală / Brainstorming / Joc de cărți / Discuție în grup / 35 minute / Flipchart, marker, Post It-uri, pixuri / Cartonașe cu servicii ecosistemice (cartonașe anexate) tipărite color (aspect foarte important!), ideal pe o hârtie groasă și tăiate, foarfece (opțional) hârtie A4 sau hârtie colorată

2. Un cadou nu vine niciodată singur / Video / Lucru în grup / 15 minute / Videoproiector, difuzoare, computer

3. Cadourile pădurii / Brainstorming / 10 minute / Flipchart, markere

Timp total estimat: 60 minute

1. Darurile naturii (35 minute)

Scopul acestei activități este de a introduce noțiunile de servicii ecosistemice și categoriile acestora, ajutându-i pe elevi să le descopere și să le grupeze.

Configurare și facilitare:

Pasul 1:

Pe un flipchart, scrieți întrebarea: Ce avem de la natură în această clasă? Elevii își vor scrie răspunsurile pe post-it-uri și le vor lipi pe flipchart. Invitați-i să scrie un cuvânt sau un răspuns pentru fiecare post-it și să utilizeze mai multe post-it-uri, dacă este necesar. După ce toate răspunsurile au fost plasate pe flipchart, citiți-le cu voce tare și începeți să le grupați în cele 4 categorii de servicii ecosistemice, așa cum este descris în capitolul 3 al secțiunii Cunoaștere.

De obicei, elevii tind să ofere exemple de „servicii de furnizare”, cum ar fi planta din fereastră, apa din sticla mea, o insectă în colț etc. În această discuție de grup, prin întrebări, încercați să-i conștientizați că există mai multe elemente din natură în clasă: de la aerul pe care îl respirăm la fibra textilă din hainele noastre.

Încheiați această discuție subliniind că acestea sunt Darurile naturii de care depinde viața noastră. Puteți citi împreună prima parte a capitolului 3 din secțiunea Cunoaștere (dar NU introduceți încă categoriile de servicii).

Pasul 2:

Fiecare elev poate extrage un cartonaș (astfel încât toate cartonașele să fie distribuite în sala de clasă). Spuneți elevilor că aceste cartonașe reprezintă diferitele daruri ale naturii, care aparțin celor 4 categorii. Invitați elevii să se ridice, să vorbească între ei și să se grupeze în aceste 4 categorii. Elevii pot găsi un argument logic pentru a se reuni sau pot observa codul culorilor pe cartonașe și se pot grupa în funcție de culoare - ambele sunt în regulă. Verificați și validați gruparea lor.

Pasul 3:

Odată formate grupurile, cereți-le să se gândească care ar putea fi numele categoriei lor. Numele tind să fie subiective, personale, creative - de ex. darul vindecării, cutia cu comori etc.

Fiecare echipă își va prezenta numele și va da argumente pentru numele ales, citind exemplele de pe cartonașe.

La sfârșitul discuției, echipele vor scrie numele darului pe hârtia A4 și îl vor plasa în fața echipei sau pe flipchart. Facilitatorul va aprecia munca lor.

Acum este timpul pentru ca mediatorul să dezvăluie și să introducă termenii „oficiali”: Servicii ecosistemice, Servicii de suport, Servicii de reglere, Furnizare de servicii, Servicii culturale, cu sprijinul informațiilor din capitolul 3 al secțiunii Cunoaștere.

2. Un dar nu vine niciodată singur (15 minute)

Scopul acestei activități este aplicarea și exercitarea cunoștințelor privind serviciile ecosistemice pe specii concrete.

Configurare și facilitare: Împărțiți participanții în 4 grupuri, reprezentând cele 4 categorii de servicii (ați putea păstra grupurile din activitatea anterioară). Vor urmări un videoclip de 6 minute și fiecare echipă va nota serviciile ecosistemice din categoria lor.

Videoclipul este „I'm Batman”, de Amy Wray, pe site-ul [ed.ted.com](https://ed.ted.com/lessons/i-m-batman-amy-wray):
<https://ed.ted.com/lessons/i-m-batman-amy-wray>

După vizionarea videoclipului, echipele își vor împărtăși rezultatele. Discutați despre impresiile lor generale:

- Ce părere ai avut despre un liliac înainte de acest videoclip?
- Care este impresia ta actuală? Ce s-a schimbat?
- Am putea folosi acest lucru pentru a „îmbunătăți” și imaginea altor specii?
- Ce specii din regiunea noastră ar putea avea o reputație mai puțin pozitivă? ex. lupul, o plantă carnivoră etc
- Ce servicii oferă aceste specii?
- Pentru a exercita și a aplica cunoștințele recente și în conformitate cu timpul disponibil, invitați elevii să-și amintească speciile din atelierul anterior și să numească ce servicii ecosistemice oferă specia respectivă.

3. Darurile pădurii (10 minute)

Scopul acestei activități este de a evidenția serviciile ecosistemice pe care le oferă o pădure, în special într-o regiune împădurită precum Maramureșul.

Configurare și facilitare: Ca o continuare a discuției anterioare, facilitatorul invită elevii să numească serviciile ecosistemice pe care le oferă o pădure și să le noteze pe un flipchart.

Au citit împreună informațiile din capitolul 3: Pădurea: fabrica verde tăcută. Acest lucru va ajuta la completarea brainstorming-ului și a listei de rezultate.

La sfârșit, discutați bogăția darurilor pe care natura ni le oferă sau serviciile pe care ni le oferă. Ce oferim noi în schimb?

- S-a schimbat ceva în modul în care vedeți natura, după acest atelier?
- Ce ați face diferit de acum înainte?

Resurse:

Cartonașele despre servicii ecosistemice au fost dezvoltate de WWF Suedia. Materialul pentru resurse este: Nature's services. Un ghid pentru școala primară despre serviciile ecosistemice. 2013. WWF-Suedia

Foto © Thomas Hulik

ATELIERUL NR. 5. CARNIVORE MARI: INTRODUCERE, ROL ȘI BENEFICII

Scopul atelierului: Participanții ar trebui la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să numească cele trei specii de carnivore mari din regiunea noastră, să recunoască rolul lor în ecosistem și să enumere beneficiile pe care le obținem de la carnivorele mari.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

- (K) Să cunoască rolul carnivorelor mari în rețeaua trofică.
- (V) Să aprecieze importanța carnivorelor în natură.
- (V) Să fie motivați să protejeze carnivorele mari.
- (S) Să numească beneficiile pe care le primim de la carnivorele mari.

Concepte cheie: Carnivore mari. Lanț trofic.

1. Faceți cunoștință și salutați carnivorele mari / Jocul Warm Up (joc de încălzire) / Discuție în grup / 15 minute / (opțional) fotografii cu carnivore mari de afișat în cameră

2. Rețeaua vieții / oportunitate poze: fotografii foarte vizuale pot fi făcute de sus sau de jos, în timpul acestei activități / Joc de grup / 25 minute / Post-it-uri (bilețele adezive) cu specii care formează rețeaua vieții așa cum se enumeră în Anexa 5.1, ghem de sfoară

3. Ce daruri oferă carnivorele? / Discuție în grup / 15 minute / Partea introductivă a Capitolului 4 din secțiunea Cunoaștere / (opțional) Videoproiector, difuzoare, computer / (opțional) Flipchart, marker
Timp total estimat: 55 minute

(C) Lukas Holasek – for QBWIC

1. Faceți cunoștință și familiarizați-va cu carnivorele mari (15 minute)

Scopul acestei activități este de a introduce tema zilei - carnivorele mari, cunoscându-le mai bine și găsim modalități de a le proteja.

Configurare și facilitare: Într-un spațiu larg în care oamenii se pot mișca, toți elevii stau împreună într-un cerc. Ei trebuie să înceapă să meargă în orice direcție în interiorul acestui spațiu comun (ca și când ar merge printr-o piață a orașului sau printr-un parc sau ... printr-o pădure) și de fiecare dată când întâlnesc o altă persoană în drum lor trebuie să o salute. Dar ei folosesc doar formula Bună ziua! indicată de facilitator. Facilitatorul schimbă modul în care oamenii se salută după câteva repetări, prin urmare vor exista mai multe runde de salut cu moduri diferite de a spune Bună ziua! iar jocul va deveni din ce în ce mai distractiv.

Sucesiunea de saluturi poate arăta astfel (facilitator va face o demonstrație, atunci când este introdusă o formulă complet nouă de salut) - când întâlnești o altă persoană....

- ... privește-i în ochi (asigurați-va că aveți contact vizual)
- ... spune Bună dimineața
- ... da mâna cu ei
- ... bate palma Ursului (trebuie făcut acest gest asemanator animalului in cauza exp. bate palma foarte „lipicios”)
- ... bate palma Râsului (trebuie făcut acest gest asemanator animalului in cauza – exp. stau pe un picior, ridică un picior și ating tălpile picioarelor)
- ... bate palma Lupului (trebuie făcut acest gest asemanator animalului in cauza – exp. când se întâlnesc, urlă ca un lup)

Facilitatorul poate întreba:

- Ce simțiți când vă salutați ca animale sălbatice (ca un lup sau alt animal sălbatic)?
- Sunt diminețile mai distractive decât la școală?
- Care credeți că ar putea fi tema acestei zile?
- Facilitatorul introduce tema zilei - „Carnivorele mari” - și ei discută:
- Ce specii de carnivore mari sunt în regiunea noastră?
- De ce se numesc carnivore mari?
- Sunt „bune” sau „rele”? De ce?
- De ce sunt numite specii „umbrelă”? (a se vedea informațiile din Capitolul 1 al secțiunii Cunoaștere)
- Sunt „puternici” sau „slabi”?
- Credeți că putem face ceva pentru a-l proteja?

2. Rețeaua vieții (25 minute)

Scopul acestei activități este de a aduce la cunoștință interconectarea naturii și rolul cheie pe care fiecare specie îl joacă în ecosistem, concentrându-se pe carnivorele mari.

Resurse: Această activitate este adaptată din clasicul “Webbing” un joc descris de Joseph Cornell în cartea “Sharing Nature with Children”, 1998, Dawn Publications, Canada

Configurare și facilitare: Elevii rămân în cerc și aleg dintr-o pălărie post-it-uri cu specii. Deschid biletul, citesc ce este scris pe el și îl lipesc de piept. Rugați fiecare elev să spună cu voce tare ce sunt și să vă asigurați că toată lumea din grup știe specia respectivă. Clarificați ce înseamnă literele dintre paranteze (P, C1, C2, ... D).

Jocul poate începe acum. Un producător (P) ține ghemul de fir. Și îl aruncă către un Consumator Primar (C1), care prinde ghemul, ține firul cu o mână și aruncă ghemul către următorul jucător, un Consumator Secundar (C2). Acesta, la rândul său, aruncă ghemul către un C3 care ... apoi poate muri din cauze naturale. Acest lucru le permite Descompunătorilor să-și facă partea și să transforme animalul în sol, permițând continuarea ciclului de viață și creșterea unui nou Producător (P).

Jocul continuă până când fiecare jucător este conectat (cel puțin o dată, sau chiar de mai multe ori) în rețeaua vieții. Întrebați jucătorii cum arată această rețea. Este frumoasă! Este puternică? Rugați jucătorii să se aplece ușor înapoi. Wow! Rețeaua ține toți jucătorii. Este un sistem foarte puternic!

După aceasta, facilitatorul începe să introducă diverse amenințări care fac să dispară anumite specii. Rețeaua începe să se slăbească și să arate urât.

Ce s-ar întâmpla dacă am tăia toți copacii? Stejarii eliberează sfoara.

Ce s-ar întâmpla dacă toți carnivorii ar fi uciși? Carnivorele eliberează sfoara.

Ce s-ar întâmpla dacă din cauza poluării aerului toate albinele ar dispărea? Albinele eliberează sfoara.

Întrebări

- Cum arată rețeaua acum?
- Ce s-a întâmplat?
- Cine a cauzat acest lucru?
- Ce s-ar putea face pentru a preveni acest lucru?
- Cine poate face acest lucru?

3. Ce daruri oferă carnivorele?

Scopul acestei activități este de a construi o conștientizare a rolului carnivorelor mari, inclusiv din perspectiva serviciilor ecosistemice pe care le oferă.

Configurare și facilitare: Puteți trece de la activitatea anterioară la aceasta, urmărind împreună un frumos videoclip de 5 minute despre impactul lupilor într-un mediu natural.

Video: Cum schimbă lupii râurile

https://www.youtube.com/watch?v=kvKCTZf_-e4

Puteți căuta acest videoclip pe YouTube, după titlul său "How wolves change rivers"

Întrebări

- Cum a fost această poveste?
- Ce s-a întâmplat?
- Ce daruri a primit natura de la lupi, direct și indirect?
- În ce categorie de „servicii ecosistemice” (suport, reglementare, aprovizionare, cultural) ați putea plasa aceste impacturi?
- Ce alte servicii oferă lupii?
- Dar ceilalți carnivori mari?

Facilitatorul poate scrie răspunsurile pe un flipchart cu titlul „Daruri de la carnivorele mari”. După ce ați scris răspunsurile spontane din grup, citiți împreună Introducerea Capitolului 4 din secțiunea Cunoaștere, concentrându-vă pe Carnivorele mari.

După aceasta, continuați completarea listei împreună cu grupul.

Anexa 5.1

P = producători

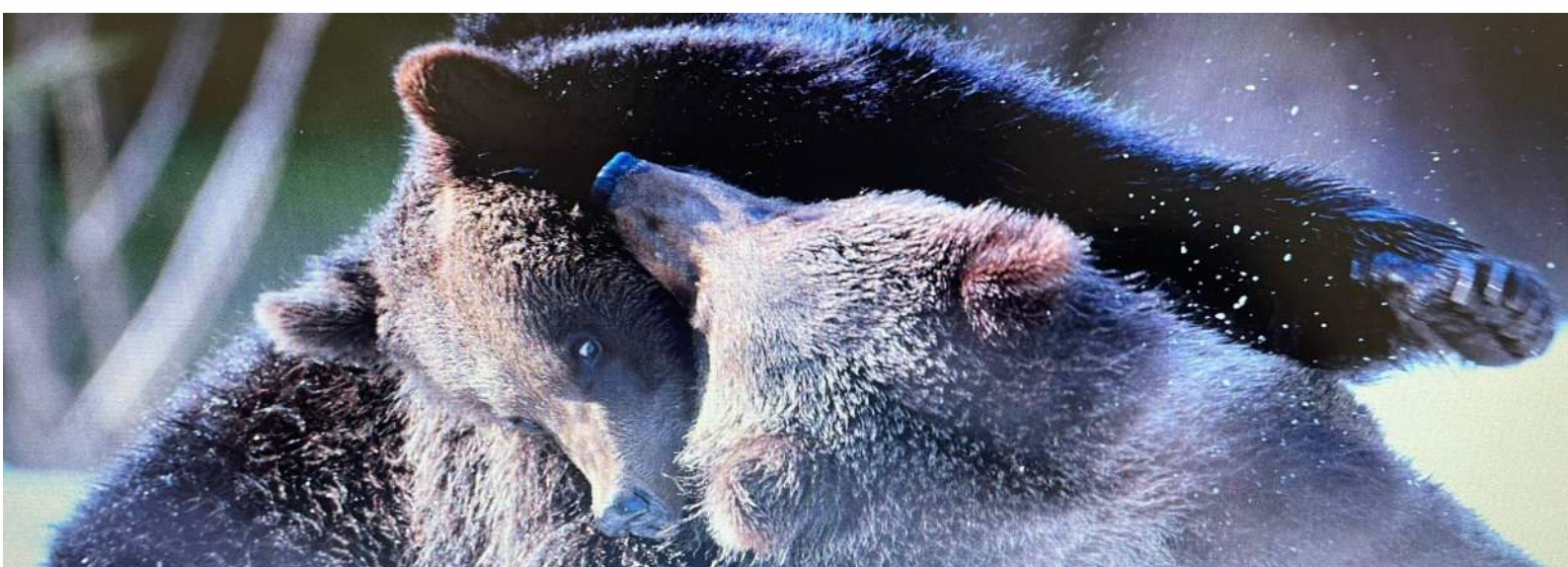
C1 = consumatori primari ex. ierbivore

C2 = consumatori secundari ex. carnivore

C3 = Consumatori terțiari ex. carnivore mari

D = descompunători

P	Stejar(ghindă)	Zmeură	Fac (jirul)
C1	Veveriță	Albină (miere)	Cerb
C2	Șoim	Cuc	Porc mistreț
C3	Râs	Lup	Urs
D	Ciupercă	Gândac/Vierme	Bacterii

ATELIERUL NR. 6. URSUL: CARACTERISTICI, AMENINȚĂRI ȘI SOLUȚII

Scopul atelierului: Participanții ar trebui la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să identifice caracteristicile, nevoile și amenințările ursului și să descopere modalitățile în care ursul poate fi protejat.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să identifice caracteristicile ursului, nevoile și amenințările.

(V) Să empatizeze cu ursul.

(V) Să fie motivați să protejeze ursul.

(S) Să identifice modalități de a ajuta la protecția ursului

Concepte cheie: Carnivore mari: urs

1. Ursul super-erou / Muncă creativă în grup 35 minute / Fotocopii ale descrierii ursului din Capitolul 4 al secțiunii Cunoștințe, hârtie flipchart, markere, post-it-uri și alte articole de papetărie pentru realizarea posterelor, lipici pentru a afișa posterele

2. Pui de urs Video / Lectură și discuție în grup 10 minute / Proiector, difuzoare, computer

3. Patrula urșilor / Brainstorming / 10 minute / Flipchart, marker

Timp total estimat: 55 minute

1. Ursul super-erou (35 minute)

Scopul acestei activități este explorarea și interpretarea caracteristicilor, nevoilor și amenințărilor ursului.

Configurare și facilitare: Împărțiți elevii în grupuri de câte 4-5 elevi. Fiecare grup primește un flipchart, hârtii și alte articole de papetărie care i-ar putea ajuta să creeze un poster. Sarcina lor este de a desena un urs super-erou și de a scrie sau de a desena răspunsurile la următoarele întrebări:

Dacă ursul ar fi un super-erou ...

Care ar fi superputerile sale? (cel puțin 4)

Care ar fi casa sau ascunzătoarea sa ideală?

Care ar fi slăbiciunea lui?

Echipele vor răspunde cu ajutorul descrierii ursului din Capitolul 4 al secțiunii Cunoaștere. De asemenea, pot căuta informații online.

Se vor acorda 15 minute pentru crearea posterului, 10 minute pentru prezentarea posterelor. Nu uitați să afișați afișele! 10 minute pentru a compara afișele, pentru a găsi elemente comune și diferite conținuturi sau abordări și pentru a trage concluzii.

2. Pui de urs (10 minute)

Scopul acestei activități este de a se concentra asupra caracteristicilor și amenințărilor pentru puii de urs.

Configurare și facilitare: Urmăriți împreună un videoclip cu puii de urs. Vă recomandăm filmările de la Orfelinatul Urșilor din Balan, România.

Acest videoclip poate fi un exemplu: O zi de iarnă la orfelinatul de urși - <https://www.youtube.com/watch?v=gVs8XA3UqwM>

Navighează pe YouTube pe canalul WWF-Romania, playlist-ul numit „Fratele Ursului” - povesti de la orfelinatul de urși”

Discutați video-ul:

- Cum a fost?
- Ce ai observat?
- Ce părere ai despre puii de urs?
- Crezi că sunt „puternici” sau „slabi”?
- Ce s-ar putea întâmpla cu ei?

Apoi citiți împreună descrierea Puilor de urs din Capitolul 4 din secțiunea Cunoaștere. Și comentează cu grupul.

- Ce alte amenințări ați descoperit?

Invitați grupul să-și completeze afișele cu amenințări (ce face super-eroul slab, care sunt slăbiciunile acestuia?)

3. Patrula urșilor (10 minute)

Scopul acestei activități este de a identifica acțiunile posibile pentru protejarea urșilor.

Configurare și facilitare: Facilitatorul introduce activitatea - „Imaginați-vă că suntem o patrulă a urșilor care poate salva urși. Acum, că știm care sunt unele amenințări la adresa urșilor, ce am putea face pentru a le stopa sau pentru a soluționa aceste amenințări?”

Facilitatorul notează răspunsurile din grup, ghidând elevii prin toate amenințările identificate anterior, astfel încât să poată veni cu soluții cât mai concrete.

ATELIERUL NR. 7. LUPUL: CARACTERISTICI, AMENINȚĂRI ȘI SOLUȚII

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să identifice caracteristicile lupului, pentru a spori empatia față de lup și pentru a identifica modalități de protejare a lupului.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să identifice caracteristicile și nevoile lupului.

(V) Să empatizeze cu lupul.

(V) Să fie motivați să protejeze lupul.

(S) Să identifice modalități de a ajuta la protecția lupului.

Concepte cheie: Carnivore mari: lup.

1. Mima lupului / Mima / 20 minute / Bilețele cu cuvinte cheie - Anexa 7.1

2. Ce avem în comun? / Muncă în grup / 25 minute / Fotocopii ale Capitolului 4 din secțiunea Cunoaștere / (opțional) alte Materiale pentru lupi, precum reviste, cărți etc. / Proiector, difuzoare, computer (dacă există video)

3. Cine este personajul negativ și cine este personajul pozitiv din povestea lupului? / Povestiri / Discuție în grup / Brainstorming / 15 minute / (opțional) flipchart, marker

Timp total estimat: 60 minute

1. Mima lupului (20 minute)

Scopul acestei activități este de a descrie trăsăturile fizice și comportamentale ale lupului și de a încuraja empatia.

Configurare și facilitare: Împarte grupul în 2 echipe. Pe rând, câte un membru al echipei extrage un bilețel cu o caracteristică a lupului (vezi Anexa 7.1) și trebuie să mimeze această caracteristică până când colegii săi ghicesc. Echipa are 1 minut timp pentru a ghici.

După fiecare rundă, luați-vă timp pentru a discuta cu grupul caracteristica specifică care a fost focalizată.

Există 10 caracteristici, astfel încât fiecare echipă poate acumula 5 puncte dacă obține toate răspunsurile corecte. În caz de egalitate, câștigătorul va fi cel care poate inventa cel mai bun poem folosind cuvintele cheie care trebuiau mimate.

2. Ce avem în comun? (25 minute)

Scopul acestei activități este să descoperim trăsături și comportamente pe care le avem în comun cu lupul și să aprofundăm simțul empatiei.

Configurare și facilitare: Împărțiți grupul în echipe de câte 4-5 elevi. Anunțați echipele care este următoarea lor misiune: după ce au trecut prin mai multe surse de informații (video, manual, chiar și cercetări online pot fi permise) fiecare echipă va trebui să scrie și să prezinte ce elemente avem oamenii în comun cu lupii. ex. Lupilor le place să rămână împreună ca o haită, la fel și noi, oamenii, preferăm compania. Sunt nocturne, la fel ca Victor în echipa noastră, care preferă să citească noaptea. etc.

Fiecare echipă citește informațiile despre lupi din Capitolul 4 din secțiunea Cunoaștere. De asemenea, posibilitatea de a cerceta online și de a naviga pe alte Materiale despre lupi, dacă sunt disponibile.

După cercetare, echipele își prezintă concluziile. Facilitatorul poate scrie pe tablă sau pe un flipchart elementele comune care apar din prezentarea fiecărei echipe. Încheiați activitatea comparând prezentările și reflectând asupra experienței.

Possible întrebări

- Cum a fost să căutăm elemente comune între oameni și lupi? (greu, ușor, ciudat etc)
- Care au fost primele elemente care au apărut?
- Ce puncte comune surprinzătoare ați găsit?
- Cum vedeți lupii acum, după ce ați trecut prin această experiență?

3. Cine este personajul negativ și cine este personajul pozitiv din povestea lupului? (15 minute)

Scopul acestei activități este de a regândi percepția clasică a lupilor ca fiind răi și de a gândi modalități prin care oamenii ar putea proteja lupii.

Configurare și facilitare: Începeți cu o discuție în grup despre povești cu lupi și percepții:

- Știi vreo poveste despre lupi?
- Îți amintești ce povești ai auzit despre lupi când erai copil?
- Cum este portretizat în general lupul în aceste povești?
- Sunt aceste povești vechi sau noi? De ce credeți că oamenii, pe vremuri, obișnuiau să vadă lupii ca personaje negative?
- Ce părere aveți despre lupi? Sunt buni sau răi?
- Ce lucruri bune primim de la lupi?

Apoi citiți această poveste veche, de origini native americane, care arată lupii într-o altă lumină. Aceștia sunt lupi simbolici, dar arată clar că oamenii aleg modul în care văd lucrurile.

Subiecte pentru discuții ulterioare:

- Cum a fost povestea?
- Ce spune despre lupi? Dar cum îi vedem noi?
- Cine este adevăratul personaj negativ din povestea lupului, mai ales astăzi?
- Ce lucruri rele le fac oamenii lupilor? Direct sau indirect?
- Cum am putea rescrie această poveste pentru a ajuta la îmbunătățirea coexistenței dintre om și lup?
- Puteți scrie pe un flipchart soluțiile oferite de grup.

Povestea celor doi lupi

Bunicul: „Există doi lupi care luptă în inima fiecărui bărbat. Unul este iubirea, celălalt este ura.”

Nepot: „Bunicule, care lup câștigă această luptă?”

Bunicul: „Cel pe care îl hrănești cel mai mult.”

Anexa 7.1

Lungimea corpului unui lup este de 1,5 metri.

Un lup cântărește de obicei 50 de kilograme.

Lupul are o haină de vară. (pe măsură ce blana lui devine mai ușoară în greutate și mai închisă la culoare)

Lupul are 4 gheare pe fiecare picior.

Un lup este carnivor.

Lupul este, de asemenea, cunoscut sub numele de „medicul pădurii”. (el menține echilibrul natural vânând sau mâncând animale moarte)

Un lup are nevoie de un teritoriu mare pentru a se mișca.

Lupii trăiesc până la 15 ani.

Lupii sunt activi noaptea (nocturni).

Lupul are pui orbi (în primele 2 săptămâni de viață).

ATELIERUL NR. 8. RÂSUL: CARACTERISTICI, AMENINȚĂRI ȘI SOLUȚII

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să identifice trăsăturile, valorile și amenințările râsului și să descopere modalitățile prin care râsul poate fi protejat.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să identifice trăsăturile, valorile și amenințările râsului.

(V) Să fie curioși cu privire la caracteristicile râsului.

(V) Să fie deschiși spre protecția râsului.

(S) Să identifice modalități de a ajuta la protecția râsului.

Concepte cheie: Carnivore mari: râs

1. Introducere/Prezentare / 15 minute / Imagine a râsului, videoproiector, difuzoare, computer

2. Râsul (lynxul) / Prezentare de grup / 50 minute / Copii tipărite ale anexelor

Timp total estimat: 65 minute

(C) Lukas Holasek – for OBWIC

1. Introducere (15 minute)

Configurare și facilitare: Invitați participanții să ia loc într-un cerc pe scaune. Luați-vă câteva minute pentru a introduce numele atelierului: „Râsul”. Explicați că scopul acestei ore este de a descoperi trăsăturile râsului și rolul său în ecosistem. Imprimați și arătați o imagine a râsului sau, dacă aveți acces la tehnologie, prezentați un film foarte scurt despre tipurile de râși din lume: <https://bit.ly/3AqoEzM>

2. Râsul (lynxul) (50 minute)

Scopul acestei activități este de a descoperi prin experiență și reprezentare unele dintre caracteristicile râsului.

Configurare și facilitare: Aranjați 4 spații (pătrate) în cameră sau într-o locație în aer liber. Este important să aveți pătrate care pot găzdui cel puțin 8-9 elevi ca participanți să poată comunica între ei. Cele 4 spații se numesc:

- Lynx - informații de bază
- Lynx - mâncare
- Lynx - comportament și areal
- Lynx - măsuri de protecție.

Oferiți fiecărui grup descrierile despre lynx (disponibile în partea de conținut) și rugați-i să citească, să înțeleagă, să planifice și să efectueze o scurtă reprezentare / schiță despre aceste trăsături ale lynxului. Au 20 de minute de pregătit și 5 minute pentru a le prezenta celorlalte grupuri. Celelalte grupuri trebuie să ghicească toate trăsăturile care au fost prezentate. Scrieți toate caracteristicile pe care le-au descoperit pe o hârtie pentru flipchart. Al patrulea grup va trebui să se gândească la amenințări și măsuri de protecție care pot fi disponibile pentru protecția lynxului (a se vedea amenințările și măsurile de protecție în partea de conținut).

Bibliografie

- <https://www.edu-wildlife.eu/index.php/ro/bne-r>
- <https://www.youtube.com/watch?v=7blz3fuo-4>

ATELIERUL NR. 9. ARIILE NATURALE PROTEJATE

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a explica, prin intermediul unui joc interactiv, conceptul de „arie naturală protejată” și cum să organizăm o arie naturală protejată.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

- (K) Să explice conceptele cheie: arie naturală protejată, zonare funcțională, zone strict protejate (zone de bază), zone tampon, zone de dezvoltare durabilă
- (S) Să ia decizii, să definească și să găsească argumente cu privire la modul în care zonele sunt stabilite într-o arie naturală protejată
- (A) Să aprecieze valoarea și importanța unei arii naturale protejate.

Concepte cheie: zonă naturală protejată, zonare funcțională, zone strict protejate (zone de bază), zone tampon, zone de dezvoltare durabilă

1 Introducere - Prezentare 15 minute

2. Să construim propria noastră arie naturală protejată / Atelier de creație / Lucru în grupuri mici / 30 minute / Activitate în aer liber! / 4 metri frânghie pentru fiecare echipă și 4 cuie lungi (20 cm sau cuie de cort), bandă / lucrare pe diferite domenii: biodiversitate, zonare, reguli pentru oameni, beneficii locale, educație și recreere

3. Vino să ne vizitezi aria naturală protejată / Prezentare / 20 minute
Timp total estimat: 65 minute

1. Prezentarea conceptelor cheie. Lectură și discuție în grup (15 minute)

Configurare și facilitare: Facilitatorul cere elevilor să se ofere voluntari pentru a citi împreună din Capitolul 6. Îngrijirea naturii noastre: protecția naturii și conservarea naturii (informații relevante din Partea A)

Ariile naturale protejate sunt zone terestre sau marine destinate în mod special protecției și conservării diversității biologice, a resurselor naturale și a resurselor culturale asociate.

Pentru a completa informațiile despre ariile naturale protejate din regiunea voastră citiți textul Fapte despre Carpați din Capitolul 1. Concentrați-vă asupra unei zone naturale pe care o prețuim și în Capitolul 2. Ce este special în natura noastră? Concentrați-vă pe textele: Parcul Natural Munții Maramureșului, România și Rezervația Biosferei Carpatice (RBC), Ucraina (informații relevante din partea A).

Zonarea funcțională a ariilor naturale protejate

Pentru a satisface nevoile naturii, dar și realitățile de pe teren, ariile naturale protejate sunt împărțite în anumite categorii de zone, în funcție de cât de mult pot fi accesate și utilizate de oameni.

* Zonele strict protejate (zone de bază) sunt protejate în mod obligatoriu și reprezintă eșantioane de ecosisteme naturale, terestre și acvatice foarte puțin perturbate, care sunt reprezentative pentru aria naturală protejată;

* Zonele tampon au fost stabilite în jurul zonelor strict protejate (zone de bază). Rolul lor este de a proteja zonele centrale și de a diminua impactul activităților umane asupra ariilor naturale protejate.

* Zonele de dezvoltare durabilă sunt situate

De la granița ariilor protejate și aici sunt permise unele activități umane în aceste zone, astfel încât comunitățile locale pot beneficia de valorile naturale ale zonei într-o manieră durabilă ex. turism cu impact redus.

2. Să construim propria noastră arie naturală protejată (20-30 minute)

Este timpul pentru a pune la lucru noile cunoștințe și creativitatea grupului.

Configurare și facilitare: Împărțiți grupul în echipe formate din 5 membri (aproximativ). Fiecare echipă primește 4 metri de sfoară și 4 cuie, plus o fotocopie a informațiilor din caseta de text despre zonarea funcțională a unei arii naturale protejate. Sfoara ajută echipele să pună un „gard” în jur de 1 metru pătrat de teren într-un loc care îi inspiră să-și construiască viitoarea zonă naturală protejată.

Misiunea echipelor va fi crearea și gestionarea propriei arii naturale protejate, specificând modul în care aceasta este împărțită în zone. Vor folosi Materiale naturale din apropiere pentru a crea peisajul specific zonei lor. Au 20 de minute pentru această sarcină (cu posibilitatea de a adăuga încă 10 minute, dacă este necesar). În cele din urmă vor fi capabili să poată prezenta:

- numele ariei naturale protejate,
- principalele sale atracții și valorile naturale,
- zonele în care este împărțită aria, aducând argumente în sprijinul deciziei lor.

3. Vino să ne vizitezi aria naturală protejată (15-20 minute)

Configurare și facilitare: Grupul mare face o excursie în jurul tuturor ariilor naturale protejate create de echipe. Când grupul ajunge la o destinație, echipa gazdă prezintă numele ariei naturale protejate, valorile sale naturale și zonarea. Facilitatorul poate juca rolul unui expert / inspector care pune întrebări de clarificare cu privire la modul în care au fost stabilite zonele funcționale.

La sfârșitul activității, grupul stă într-un cerc și reflectă asupra experienței.

- Cum a fost crearea unei arii naturale protejate?
- Cum a fost să definim zonele?
- Ați avut dificultăți sau negocieri interne în acest proces?
- Ce ți-a plăcut cel mai mult în timp ce ți-ai amenajat aria naturală protejată?
- Cum vedeți ariile naturale protejate acum?

ATELIERUL NR.10. CONECTIVITATE

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a înțelege, prin experimentare directă, ce reprezintă migrația urșilor, precum și barierele pe care le întâmpină. Stimularea empatiei pentru urși și alte animale care trebuie să migreze pentru a supraviețui, creșterea gradului de conștientizare cu privire la importanța conectivității ecologice și identificarea ideilor pentru menținerea conectivității ecologice.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

- (K) Să înțeleagă migrația urșilor
- (K) Să denumească barierele cu care se confruntă animalele în timpul migrației lor
- (S) Să identifice idei pentru a menține conectivitatea ecologică
- (V) Să empatizeze cu urșii și alte animale care trebuie să se mute pentru a supraviețui

Concepte cheie: Migrația. Conectivitate ecologică. Bariere pentru conectivitatea ecologică

1. Conectivitate ecologică. Introducere / Facilitare discuție / 15 minute / Hârtii pentru flipchart

2. Jocul de-a prinselea cu urșii / Joc de alergare / 60 minute / Bandă, sfoară

3. Soluții pentru conectivitate ecologică / Brainstorming / 15 minute / Hârtii pentru flipchart

Timp total estimat: 90 minute

1. Conectivitate ecologică (15 minute)

Citiți împreună Capitolul 5. Conectivitatea ecologică. Puteți împărți grupul în 5 echipe și le puteți atribui un fragment din text: Categoriile de coridoare ecologice, Coridoare în Maramureș, Amenințări pentru animale sălbatice, Bariere, Soluții pentru conectivitate. Fiecare echipă citește și apoi prezintă rezultatele grupului. Discutați despre ceea ce a atras atenția elevilor, de ce este important acest subiect și modul în care acesta se conectează cu realitatea elevilor.

2. Jocul de-a prinselea cu urșii (40 minute)

Scopul activității este de a înțelege, prin experimentare directă, migrarea urșilor, precum și dificultățile ridicate de diverse obstacole și amenințări datorate cauzelor naturale, dar și intervențiilor umane asupra mediului. Stimularea empatiei pentru urși și alte animale care trebuie să migreze pentru a supraviețui, creșterea gradului de conștientizare cu privire la importanța conectivității ecologice și identificarea ideilor pentru a facilita migrația lor și a menține peisaje neîntrerupte și conectivitate ecologică.

Pregătirea:

Pregătirea locului de joacă fizic:

Jocul necesită un spațiu destul de mare, potrivit pentru alergare și pentru a juca un joc de-a prinselea. În mod ideal, ar trebui să fie în aer liber. Și ar trebui să fie mai mult de 10 jucători. Pentru a pregăti spațiul, mediatorul marchează cu hârtie adezivă sau cu cretă o linie de plecare și o linie de sosire, care reprezintă cele două destinații finale ale migrației ursului în Maramureș: pădurile Strâmbu Băiuț (kilometru 0) și Rezervația Biosfera Carpaților în Ucraina (kilometrul 200). Între ele vor fi marcate câteva cercuri, ca punți de trecere, care reprezintă arii naturale protejate (sau chiar zone de bază ale ariilor naturale protejate) în care urșii sunt în siguranță pentru hrănire și adăpost.

Prezentarea jocului: Facilitatorul creează cadrul în care se desfășoară jocul și prezintă aceste informații despre migrarea urșilor, reamintind grupului coridorul ecologic care va fi folosit ca și cadru virtual pentru joc și motivele pentru care urșii trebuie să se miște.

Notă: Recitiți (puteți face acest lucru împreună, ca și activitate de grup) subcapitolul Urs din Capitolul 4. Supereroii noștri cu blană și labe și acordați atenție mențiunilor referitoare la migrarea ursului, ce motivează un urs să se miște, ce este important pentru bunăstarea și supraviețuirea ursului și care sunt unele amenințări pentru un urs

Facilitare:

Jucarea jocului: Se joacă în trei runde, fiecare rundă fiind cu un grad crescut de dificultate, pe măsură ce se adaugă un nou „prinzător”. La fiecare nouă rundă mediatorul anunță stadiul migrației urșilor, care sunt pericolele și obstacolele fizice pe parcurs și comentează starea populației de urși după fiecare rundă de alergare și consecințele pericolelor asupra animalelor..

Runda 1: Un singur jucător prinde

Jocul se desfășoară într-un ritm rapid. Toți jucătorii se află în spatele liniei de plecare, pădurea Strâmbu Băiuț, și reprezintă urșii. Când facilitatorul începe, jucătorii trebuie să migreze, alergând de la un capăt - pădurea Strâmbu Băiuț - la celălalt capăt al traseului de migrație - Rezervația Biosferei Carpatice. Cu toate acestea, un jucător special desemnat trebuie să-i prindă. Acest jucător este numit „braconier”. De fiecare dată când acest jucător îl prinde pe unul dintre urși, ursul moare și rămâne pe loc, ghemuit (sau retrăgându-se în lateral). Urșii se pot adăposti de braconieri în cercuri care reprezintă arii naturale protejate. În timp ce se află într-un cerc, nu pot fi prinși și nu pot muri.

Runda 2: Doi jucători prind, plus un obstacol este adăugat

După ce toți jucătorii rămași se află în spatele liniei de sosire, aceștia încep să alerge înapoi pentru a finaliza migrația și a reveni spre pădurea Strâmbu Băiuț. În plus față de primul jucător care i-a prins - „braconierul” -, un al doilea jucător intră în joc ca și prințator, fiind numit- „accidente de circulație”. La fel, fiecare urs prins moare și rămâne la locul său. Pe lângă acest nou pericol, se introduce un obstacol fizic: „un drum nou”. În unele zone, pădurea se îngustează și facilitatorul mută banda adezivă pentru a arăta noua cale a ursului și ariile naturale mai protejate (cercuri pe podea) dispar. Efectul este că urșii (jucătorii) au mai puțin spațiu pentru a se deplasa, traseul lor este limitat la anumite zone și există mai multe presiuni asupra vieții și migrației lor.

Runda 3: Trei jucători prind, se adaugă un al doilea obstacol

După ce toți jucătorii rămași se află în spatele liniei de plecare, pădurea Strâmbu Băiuț, încep din nou spre Rezervația Biosferei din Carpați. De această dată există trei prințatori: pe lângă „braconierul” și „accidente de circulație”, cel de-al treilea prințator va fi numit „moarte prin înfometare” (sau „conflicte cu localnicii”). Există, de asemenea, un nou supermarket (sau stațiune de schi) pe traseul lor. Pentru supermarket, puteți trage o barieră din banda adezivă sau chiar pune un obstacol fizic în calea jucătorilor, cum ar fi scaunele. Cu cât o instalați mai repede, cu atât mai bine. Este important ca traseul spre Rezervația Biosferei din Carpați să fie complet blocat. Ar fi ideal ca participanții să știe despre supermarket doar DUPĂ ce au început să migreze. Când sunt deja în drum, apare supermarketul. Nu mai pot avansa la destinație și unii sunt confuzi, alții aleargă repede în zone adăpostite sau înapoi în pădurea din Strâmbu Băiuț.

Pentru a spori drama (dar și realismul) jocului în această etapă, ar trebui să apară un al doilea obstacol, un complex turistic / o dezvoltare imobiliară. Astfel, unii urși vor fi prinși între cele două obstacole, iar alții vor fi înghesuiți în pădurea din care au plecat. Când puneți obstacolele, încercați să păstrați distanțe similare distanțelor reale.

La final, vom vedea câți urși rămân în viață după ce s-au mutat în condiții nefavorabile.

Notă: Dacă aveți doar câțiva jucători, după două runde de joc puteți restabili grupul de alergători (deoarece urșii se împerechează și au pui) pentru a avea suficienți participanți la cursă. Cu toate acestea, pericolele trebuie să fie proporționale cu numărul de jucători.

Sesiune de întrebări

- Cum a fost?
- Când a fost mai ușor? Când a fost mai greu?
- Crezi că astfel de situații se pot întâmpla în realitate?
- Care sunt amenințările la adresa urșilor? Cunoașteți și alte amenințări?
- Ce impresie aveți acum despre urșii / animalele care migrează?
- Ce ai înțeles din acest joc?
- Ce crezi că ai putea face acum când înțelegi aceste lucruri?
- Ce soluții concrete ar fi pentru a menține migrația în condiții optime pentru urși și alte animale și pentru a menține conectivitatea ecologică?

3. Soluții pentru conectivitate ecologică (15 minute)

Cu această ultimă întrebare, mediatorul deschide o foaie pentru flipchart intitulată Soluții pentru conectivitate ecologică și începe să scrie soluțiile care apar în discuție, pe tema migrației urșilor și a conectivității ecologice. Toate informațiile și experiența acestui atelier vor contribui la definirea soluțiilor la care elevii se pot referi ulterior atunci când aleg ce acțiuni doresc să întreprindă în comunitățile lor.

ATELIERUL NR.11 NATURA: PROTECȚIE, CONSERVARE ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a introduce conceptul de dezvoltare durabilă și obiectivele de dezvoltare durabilă și de a ajuta elevii să recunoască faptul că eforturile lor contribuie la această viziune mare. Elevii înțeleg, de asemenea, diferite informații concrete, roluri și instrumente necesare pentru a da viață dezvoltării durabile: protecția și conservarea naturii, tipurile de arii protejate, categoriile IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii), măsurile de protecție pentru urși.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

- (K) Să definească dezvoltarea durabilă
- (K) Să denumească obiective de dezvoltare durabilă
- (K) Să definească protecția naturii, conservarea naturii, Natura 2000, rețeaua Emerald, criteriile IUCN
- (S) Să identifice obiective de dezvoltare durabilă
- (S) Să utilizeze informații despre ariile protejate pentru a înțelege mai bine valorile naturale ale țării lor
- (S) Să navigheze pe site-ul listei roșii IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii) ori de câte ori au nevoie de informații despre o specie
- (S) Să identifice și să formuleze măsuri de protecție pentru carnivorele mari
- (S) Să fie conștienți și optimiști pentru a contribui la dezvoltarea durabilă

Concepte cheie: Dezvoltare durabilă, obiective de dezvoltare durabilă (ODD), protecția naturii, conservarea naturii, rețele Natura 2000 și Emerald ale ariilor protejate, categorii IUCN

1 Cele trei râuri / Joc de mișcare / 40 minute / !!! pentru această activitate aveți nevoie de trei spații separate, unde trei grupuri pot lucra în paralel fără să se vadă unii pe ceilalți / Bandă adezivă, 20 coli de hârtie A4, marker

2. Unde suntem noi în imaginea „Dezvoltării durabile”? / Discuție în grup / 10 minute

3. Haideți să purtăm puțin pălăria de om de știință / Discuție în grup, cercetare în echipă / brainstorming / 20 minute / Fotocopia Capitolului 6, foarfece

Timp total estimat: 70 minute

1. Cele trei râuri (40 minute)

Scopul activității este de a oferi participanților o înțelegere profundă a conceptului de dezvoltare durabilă, printr-o activitate de învățare experiențială. În cazul în care nu aveți timp sau nu aveți spațiul potrivit pentru activitate, o puteți organiza într-un mod simplu sau chiar puteți trece direct la o discuție în grup despre definiția „Dezvoltării durabile”.

Configurare și facilitare:

Pregătirea celor trei râuri. În cele trei spații separate, pregătiți cele trei râuri pe care participanții le vor traversa.

Cum arată râul? Este un spațiu prea lung și incomod pentru a traversa cu două salturi mari. În jur de 2,2 - 2,5 metri. Marcați părțile râului cu cretă sau hârtie adezivă. Participanții vor fi nevoiți să traverseze râul dintr-o parte în alta, fără a atinge apa, ci doar folosind punțile de trecere.

Trucul este că fiecare râu are un număr diferit de punți de trecere - reprezentate de coli A4 (pe care le puteți lipi și de pământ).

 Unul dintre râuri are multe coli A4, aproape una lângă alta. DOAR la sfârșitul jocului participanții vor afla că acest râu se numește Trecut..

 Un alt râu are 3-4 coli A4, ceea ce face trecerea confortabilă. DOAR la sfârșitul jocului participanții vor afla că acest râu se numește Prezent.

 Al treilea râu are doar 1 coală A4. DOAR la sfârșitul jocului participanții vor afla că acest râu se numește Viitor.

Participanții vor lucra în 3 echipe separate și vor schimba camerele. Este important să poată merge dintr-o cameră în alta fără a vedea cum arată celelalte râuri. Trebuie să fie surprinși de fiecare dată când ajung la râul următor.

Jucarea jocul

Într-un spațiu „neutru”, în care participanții nu pot vedea râurile, împarte-i în 3 echipe și spune-le că vor fi nevoiți să traverseze trei râuri în mai puțin de 1 minut. Este important să le acordați o limită de timp, astfel încât să fie mai concentrați asupra sarcinii decât asupra râului. Fiecare echipă va merge într-o cameră diferită și apoi va schimba camera. La rândul lor, fiecare echipă va traversa fiecare râu.

La sfârșitul experienței, grupul se adună împreună în spațiul comun și își împărtășesc impresiile despre experiență.

 Ce ai făcut?

 Cum a fost?

 A existat o diferență între râuri?

 Care a fost cel mai ușor de traversat? Care a fost cel mai dificil?

 Cum ar putea fi mai ușor să treci al treilea râu?

Oprți dialogul pentru a le spune: Există un lucru pe care nu l-ați știut când ați trecut râurile. Faptul că fiecare avea un nume - primul râu, cel cu multe pietre, s-a numit Trecut. Al doilea râu, cel cu 3 pietre, s-a numit Prezent. Iar ultimul râu, cel cu o singură piatră, s-a numit Viitor.

Așteptați reacțiile. Și continuați cu discuție în grup.

- Ce vă aduce această nouă informație?
- Ce reprezintă pietrele?
- Cum ar putea fi mai ușor să treci al treilea râu?
- Ce părere aveți despre acest joc?
- Credeți că ar funcționa în viața reală?
- Cum ar funcționa în viața reală? Care sunt acțiunile concrete care ar putea face reală această viziune?

Acum puteți introduce definiția „Dezvoltării durabile” și puteți utiliza informațiile din Capitolul 7 (informații relevante din Partea A). Spuneți-le că nu sunt singuri în viziunea lor și că tot mai mulți oameni din întreaga lume iau măsuri pentru a construi un viitor durabil. Spuneți-le că întregul manual și experiența lor de învățare reprezintă, de asemenea, un pas concret către dezvoltarea durabilă.

2. Unde suntem noi în imaginea „Dezvoltării durabile”? (10 minute)

Continuați discuția în grup introducând ODD-urile (Obiective de Dezvoltare Durabilă) din Capitolul 7 (informații relevante din Partea A). Discutați pe scurt fiecare ODD și întrebați elevii la ce ODD cred că contribuim prin această activitate. Ei ar putea considera că ODD-ul 15 Viața pe uscat este cea mai reprezentativă pentru munca lor, dar identificați și conexiunile cu alte ODD-uri.

3. Haideți să purtăm pălăria de om de știință pentru o clipă (20 minute)

Scopul acestei activități este de a explora Capitolul 7 și de a oferi elevilor o scurtă experiență a câtorva profesii și roluri care contribuie la dezvoltarea durabilă.

Împărțiți grupul în 3 echipe. Tăiați fotocopia Capitolului 7 și acordați fiecărei echipe un segment, după cum urmează:

1. Clasificarea speciilor conform Uniunii Naționale pentru Conservarea Naturii (IUCN)
2. Prima parte a capitolului cu definițiile Protecției și Conservării Naturii. Întregul segment despre rețeaua Natura 2000 și Emerald + toate informațiile relevante despre ariile protejate din țara voastră
3. Măsuri de protecție pentru carnivorele mari

Fiecare echipă are o misiune timp de 10 minute:

Echipa 1 va citi clasificarea și apoi va căuta specii locale pe site-ul listei roșii a Uniunii Naționale pentru Conservarea Naturii (IUCN): <https://www.iucnredlist.org/>

Echipa 2 va citi despre ariile protejate și va pregăti un raport pentru colegii lor. Ei pot alege să pună întrebări într-un format Quizz, cum ar fi „Știați că ...?”

Echipa 3 va citi măsurile de protecție și se va gândi la modalități sau locurile în care acestea pot fi introduse efectiv în realitatea lor.

După ce timpul s-a epuizat, echipele se reunesc într-un cerc și își împărtășesc rezultatele.

ATELIERUL NR. 12. SOLUȚII: CORIDOARE ECOLOGICE, AFACERI ECOLOGICE ȘI ECOTURISM

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a crește gradul de conștientizare cu privire la soluția potențială pentru protecția și conservarea carnivorelor mari prin coridoare ecologice, afaceri ecologice și turism durabil.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să explice ce sunt coridoarele ecologice

(K) Să descrie beneficiile, amenințările și barierele coridoarelor faunei sălbatice

(S) Să identifice ce sunt afacerile ecologice și ecoturismul ca soluție potențială în zona lor

Concepte cheie: Coridoare ecologice, afaceri ecologice, ecoturism (a se vedea conținutul din partea 1)

1. Coridoare ecologice / Joc, Prezentare / 40 minute / Hârtii pentru flipchart, markere

2. Afaceri ecologice și ecoturism / Dezbateri de grup / Facilitare discuție / 30 minute / Cartonașe de confirmare

Timp total estimat: 70 minute

1. Coridoare ecologice (40 minute)

Scopul activității este de a înțelege ce sunt coridoarele ecologice și ce beneficii aduc vieții sălbatice.

Configurare și facilitare: Solicitați trei-patru voluntari pentru această activitate. Restul grupului se aranjează în două linii paralele (ca într-un coridor), linii față în față - cu o distanță de 1,30 m între linii și 30-50 cm distanță între persoanele care stau una lângă alta. Unul câte unul, fiecare voluntar trebuie să treacă cu ochii închiși (folosește o eșarfă) și să alerge între cele două rânduri de oameni, de la un capăt la altul al „coridorului” virtual. Rolul oamenilor din rânduri este de a ajuta voluntarii să se simtă în siguranță în timp ce trec prin acest coridor. Invitați două-trei persoane să acționeze într-un mod opus: să creeze moduri în care voluntarul nu se simte în siguranță să treacă. După ce fiecare voluntar trece coridorul, invitați participanții să vorbească despre experiență:

 Cum a fost pentru voluntari să treacă prin coridor?

 Care au fost elementele care i-au făcut să se simtă în siguranță?

 Care au fost elementele care i-au făcut să se simtă nesiguri?

 În ce mod credeți că acest joc și elementele din interior sunt similare cu realitatea unui animal sălbatic care folosește un coridor?

 Ce este un coridor ecologic? Cine știe? Puteți explica?

 Care sunt beneficiile unui coridor pentru animale sălbatice?

 Care sunt amenințările și barierele cu care se confruntă animalele sălbatice și coridoarele sălbatice? (mai multe răspunsuri în Anexă)

După ce participanții explică cu propriile lor cuvinte, oferiți-le câteva explicații tehnice despre coridoare (consultați conținutul din partea A).

Știți despre existența coridoarelor ecologice în zona dvs.? Ne puteți spune dacă există? Dacă nu știu, spuneți-le mai multe informații despre coridoarele din zona lor din România sau Ucraina (consultați mai multe informații în prima parte a materialului).

Ce puteți face pentru a contribui la protejarea coridoarelor ecologice? Adunați toate ideile pe o foaie de flipchart și apoi adăugați informații suplimentare dacă este relevant (consultați materialul Partea A)

2. Afaceri ecologice și ecoturism

Scopul acestei activități este de a clarifica de ce afacerile ecologice și ecoturismul sunt alte două soluții foarte bune pentru protecția și conservarea naturii și a faunei sălbatice din zonă.

Configurare și facilitare: Aranjați 3 colțuri în spațiul de lucru. Într-un colț vom avea răspunsul FALS, în cel de-al doilea colț vom avea răspunsul ADEVĂRAT și în al treilea: NU ȘTU, NU SUNT SIGUR. Puneți afirmații diferite despre afaceri ecologice și ecoturism într-un bol și rugați un participant să aleagă o afirmație din bol. Invitați participanții să reflecteze asupra afirmației și să decidă dacă este adevărată, falsă sau a treia opțiune, aranjându-se în spațiul potrivit acesteia. Discutați cu participanții fiecare afirmație și clarificați ce sunt afacerile ecologice și ecoturismul și de ce sunt soluții foarte bune pentru protecția și conservarea naturii și a faunei sălbatice.

ADEVĂRAT *** FALS *** ÎNCĂ NU ȘTIU

1. Natura poate oferi tot ce este necesar pentru viața într-o comunitate.
2. Este foarte greu să devii un antreprenor verde în comunitatea mea (Clarifică împreună cu participanții ce este un antreprenor verde).
3. Antreprenorii locali pot dezvolta afaceri ecologice folosind cunoștințele strămoșilor lor care au trăit în armonie cu natura (Clarificați cu participanții ce ar putea fi afacerea ecologică).
4. Afaceri verzi înseamnă dezvoltarea de produse și servicii ecologice/tradiționale (Explicați ce ar putea însemna produse și servicii ecologice: brânză tradițională, pietre prețioase, siropuri, fructe uscate, ceai de plante, miere etc.).
5. Din ce în ce mai puțini oameni doresc să cumpere și să utilizeze bunuri ecologice și servicii unice. (Explicați ce înseamnă bunuri ecologice).
6. Multe suveniruri pot fi o sursă de afaceri ecologice. (Rugați-i să ofere exemple de suveniruri potențiale și meșteșuguri tradiționale în regiunea lor).
7. Meșteșugurile tradiționale și agricultura nu sunt o bună sursă de conservare a naturii și dezvoltare durabilă.
8. Ecoturismul este o formă de turism în care principala motivație a turistului este observarea și aprecierea naturii și a tradițiilor locale legate de natură.
9. Ecoturismul trebuie să respecte aceste condiții: conservarea naturii, utilizarea resurselor umane locale, caracter educativ, respect pentru natură, impact negativ minim asupra naturii și mediului socio-cultural.
10. Nu există activități de ecoturism în regiunea mea. (Invitați-i să împărtășească exemple de activități ecoturistice în regiunea lor).

La sfârșitul activității, discutați cu participanții despre ce întreprinderi ecologice sau activități ecoturistice cunosc în zona lor.

Precizați că în următorul atelier vor cunoaște mai multe despre alte grupuri sau proiecte din zona lor și mai târziu vor căuta să vină cu idei creative legate de coridoarele ecologice, afacerile ecologice și activitățile de ecoturism.

Notă: pentru mai multe informații despre afaceri ecologice și ecoturism, consultați mai multe informații în Partea A.

ATELIERUL NR. 13. POVEȘTI DE SUCCES ALE TINERILOR

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a crește motivația pentru a fi implicați în protecția și conservarea carnivorelor mari.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să descrie ce este curajul, motivația și autodeterminarea

(V) să fie inspirați de alte grupuri care s-au implicat în protecția și conservarea naturii

(V) Să fie mai motivați să ia măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari

Concepte cheie: Motivație, autodeterminare

1. Acte de curaj, motivație și autodeterminare / Facilitare discuție / 15 minute / Hârtie, pixuri, flipchart, post-it etc

2. Povești de succes - inspirându-vă / Muncă în grup / 35 minute

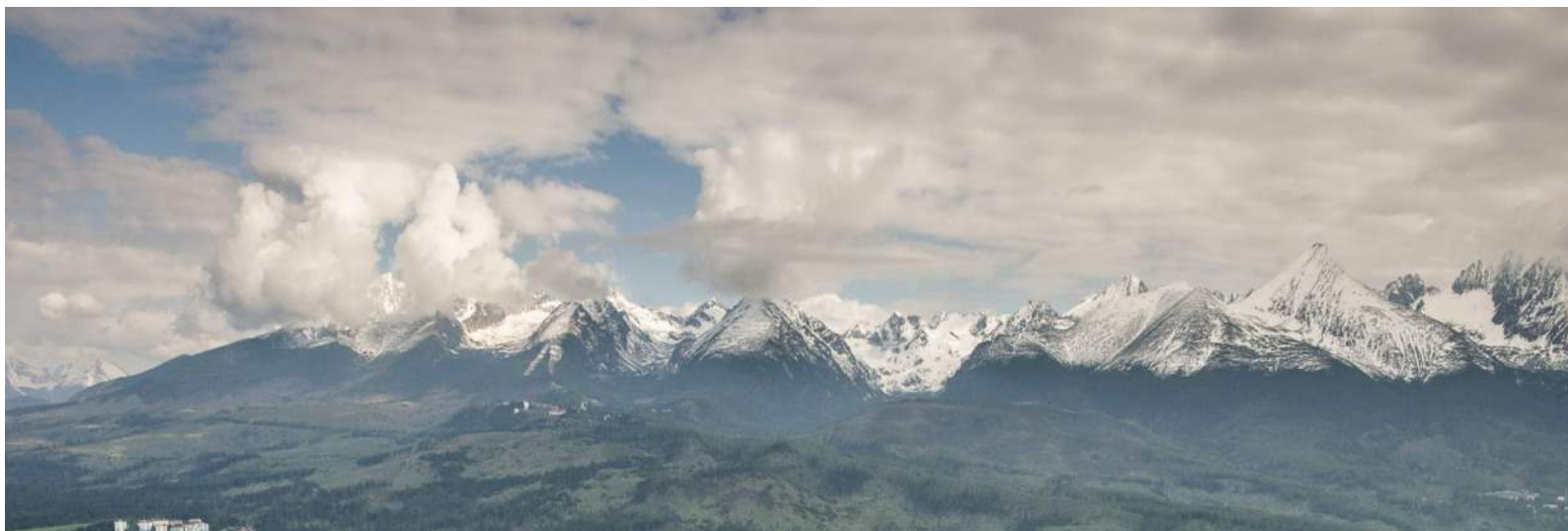
Timp total estimat: 50 minute

1. Acte de curaj, motivație și autodeterminare (15 minute)

Scopul acestui joc este de a-i determina pe participanți să se simtă mai curajoși în ceea ce privește acțiunile de protecție și conservare a carnivorelor mari.

Configurare și facilitare: Întrebați participanții ce consideră a fi un act de curaj? Oferiți fiecărui participant un post-it și un pix și rugați-i să se gândească la un exemplu de act de curaj făcut de altcineva și apoi să îl scrie în câteva cuvinte pe post-it. Poate fi un act de curaj legat de orice din viața unei persoane - personal, profesional. Acordați 2-3 minute pentru reflecție individuală și apoi invitați cel puțin 4-5 participanți să împărtășească exemplul în cadrul grupului mare. Puteți aduna toate celelalte exemple de pe post-it pe o hârtie pentru flipchart sub cuvântul curaj și subliniați elementele comune din spatele curajului: asumarea riscurilor, motivația, autodeterminarea etc.

Întrebați-i apoi ce înseamnă Motivația și Autodeterminarea pentru ei. Scrieți pe o hârtie pentru flipchart răspunsurile lor. După aceea, prezentați-le câteva informații teoretice foarte simple pentru a face legătura dintre motivație și autodeterminare.

Autodeterminarea reprezintă capacitatea fiecărei persoane de a decide și de a-și gestiona propria viață. Oamenii care sunt auto-motivați sunt de obicei motivați de dorința de a crește, de a învăța și de a avea un impact în viața lor și în viața celorlalți.

*O persoană foarte motivată este o persoană care este capabilă să atingă 3 nevoi psihologice:
Nevoia de conexiune și apartenență: să simtă că aparțin unui grup în care fac împreună ceva important, unde se simt iubiți și apreciați pentru ceea ce fac.
Nevoia de competență: este nevoia de a face ceva din care să poată învăța ceva nou, să obțină noi abilități într-un proiect, acțiune, intervenție și să facă o schimbare în viața cuiva.
Nevoia de control: este nevoia de a te controla prin propriile decizii, de a-ți exprima opiniile despre ceva, de a-ți împărtăși ideile și abilitățile, de a contribui la ceva, de a avea un cuvânt de spus despre ceva (cum ar fi comunitatea mea sau viața marilor carnivore)*

În concluzie, pentru a putea deveni curajoși și cu un nivel ridicat de autodeterminare, trebuie să simțim sentimentul legăturii cu ceilalți, să simțim că dezvoltăm noi abilități în timp ce facem ceva și să avem controlul - sau capacitatea de a lua inițiativa prin noi înșine pentru ceea ce vrem să facem sau să realizăm în viața noastră.

Aceste cerințe pot fi ușor atinse de un grup de tineri în timp ce fac un proiect sau o inițiativă pentru comunitatea lor locală sau pentru mediu în domeniul protecției și conservării naturii.

Există câteva exemple de grupuri de tineri autodeterminați și motivați, exemple pe care am dori să le împărtășim cu voi pentru a vă oferi inspirație și pentru a arăta că este posibil să se facă o schimbare pentru natură și carnivore mari în Munții Carpați. Exemplele pot fi o sursă de motivație pentru noi și ne pot ajuta să vedem că putem decide să fim curajoși, motivați și autodeterminați atunci când vrem să facem diferența pentru natura în care trăim.

2. Povești de succes - fi inspirat (35 minute)

Scopul acestei activități este de a fi inspirați și motivați de poveștile de motivație și autodeterminare ale altor grupuri de tineri care au acționat pentru natură.

Configurare și facilitare: Împărțiți grupul în grupuri mai mici. Oferiți fiecărui grup o descriere a altor inițiative din România (a se vedea conținutul Partea A):

- Grupul 1: citește despre cluburile TANS
- Grupul 2: citește despre Eco-destinația Mara-Cosău-Creasta Cocosului
- Grupul 3: citește despre cluburile Green Impact
- Grupul 4: citește despre Leadershipul tinerilor
- Grupul 5: citește despre Asociația Ecologică

După ce citesc informațiile primite, trebuie să extragă și să prezinte celorlalte grupuri informații despre:

- De ce cred ei că sunt / au fost curajoși? Cum își manifestă curajul și motivația pentru protecția naturii?
- Ce fac exact și ce ar putea învăța în timp ce implementează inițiativele lor pentru mediu?
- Ce tip de decizii credeți că a luat acest grup / organizație în timp ce a fost implicat?
- Cum reușesc să rămână conectați în timp ce își pun în aplicare inițiativele?
- Ce puteți învăța din aceste exemple despre modul în care aceștia funcționează și acționează

împreună?

Acordați timp de 3-4 minute pentru fiecare prezentare și apoi rezumați pe o foaie pentru flipchart răspunsurile comune la întrebările de mai sus. Menționați că pot face mai puțin, la fel de mult sau mult mai mult decât aceste grupuri și acest lucru se poate face în timp ce acționează cu curaj construindu-și împreună motivația. Aceste elemente ne vor ajuta să luăm măsuri bune, indiferent cât de mare sau mică este intervenția noastră: rămâneți conectați, planificați să învățați ceva nou în timp ce o faceți și asigurați-vă că vocea dumneavoastră este auzită și ascultată.

Menționați că în următorul atelier vom face mai multe exemple practice despre ceea ce se poate face împreună cu o motivație puternică, voință și curaj.

ATELIERUL NR. 14. SOLUȚIILE NOASTRE - BRAINSTORMING

Scopul atelierului: Scopul atelierului este de a rezuma toate soluțiile generale pentru protecția și conservarea carnivorelor mari și de a găsi idei pe care elevii le poate aplica în comunitatea lor.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să enumere soluțiile care au fost explorate în atelierul anterior

(S) Să folosească creativitatea pentru a găsi soluții

(S) Să identifice soluții și idei care pot fi aplicate de elevii din comunitatea locală pentru protecția și conservarea faunei sălbatice

(V) Să devină mai motivați în a lua măsuri pentru protecția și conservarea carnivorelor mari

Concepte cheie: Creativitate: acțiunea sau procesul de formare a ideilor sau conceptelor noi. ***
Brainstorming: Discuție în grup pentru a produce idei sau pentru a rezolva probleme.

1. Creativitate / Joc în grup / 10 minute / Pix

2. Brainstorming / Muncă în grup / 45 minute / Hârtie pentru flipchart

Timp total estimat: 55 minute

1. Creativitate (10 minute)

Scopul acestei activități este de a stimula creativitatea participantului. Creativitatea este o necesitate pentru următoarea activitate.

Configurare și facilitare: Invitați participanții să stea în două cercuri. Acordați un pix pentru un grup și o hârtie A4 pentru celălalt grup. Rugați participanții să găsească și să demonstreze mimând alte modalități de a folosi obiectul dat.

O persoană arată modul în care poate fi folosit pixul / hârtia și apoi îl transmite următoarei persoane din cerc. Asigurați-vă că fiecare persoană are cel puțin o idee și că fiecare idee este diferită de cea deja expusă.

Sesiune de întrebări:

 Cum a fost să găsești scopuri diferite pentru același obiect?

 Te-ai așteptat să găsești atât de multe idei?

 Ce credeți că avem nevoie (ca abilitate) pentru această activitate (creativitate și imaginație)?

 În ce mod credeți că avem nevoie de creativitate ca agent al schimbării pentru protecția faunei sălbatice?

2. Brainstorming (30 minute)

Scopul acestei activități este să creeze soluții care să poată fi aplicate de către studenții în comunitatea lor pentru protecția și conservarea carnivorelor mari.

Configurare și facilitare:

Reamintiți participanților că în ultimele două ateliere am explorat soluții pentru protecția și conservarea carnivorelor mari. Invitați participanții să enumere ce soluții discutăm și analizăm. Scrieți soluțiile pe o hârtie de flipchart pentru a fi vizibile pentru participanți. Rugați-i să găsească idei concrete cu privire la protecția și conservarea carnivorelor mari: orice idee este bună și va fi scrisă pe hârtie. Asigurați-vă că există suficient timp pentru brainstorming. Puteți acorda mai întâi 5 minute individual, pentru ca elevii să se gândească și să scrie ideile pe o bucată de hârtie, apoi să îi invitați să le împărtășească în grupul mare. Nu respingeți nicio idee - scrieți toate ideile pe flipchart.

Configurare și facilitare:

După ce adunați toate soluțiile potențiale, adăugați alte idei pe lista lor, de exemplu:

- Organizați campanii de sensibilizare pentru coridoarele existente.
- Sprijiniți inițiativele locale care există deja.
- Faceți o campanie de educație în comunitatea locală, explicând avantajele protejării faunei sălbatice din regiune.
- Promovați valorile și tradițiile locale: organizați evenimente locale pentru localnici sau turiști.
- Dezvoltați o afacere verde la scară mică: colectați fructe, fructe de pădure, ciuperci, faceți gemuri, siropuri etc.
- Creați-vă propriile produse tradiționale și vindeți-le în comunitate.
- Organizați trasee de ciclism pentru ca turiștii să descopere viața sălbatică.
- Promovați activitățile de ecoturism.
- Organizați evenimente care să atragă oamenii să viziteze frumusețile naturale din zona s.
- Pentru a susține natura sălbatică este nevoie de cât mai mulți oameni posibil. Adu-ți prietenii de partea naturii.
- Construiți programe de educație și implicați tinerii, ei sunt generația următoare.
- Elaborați un pachet turistic de câteva zile în care să includeți obiective naturale și culturale din zona voastră.

Întrebați: Ce părere aveți despre aceste idei? Vă oferă vreo inspirație sau motivație?

Vom decide împreună mai târziu ce soluții vom alege pentru a acționa.

ATELIERUL NR. 15. ETAPELE PROIECTULUI

Scopul atelierului: Participanții ar trebui la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să identifice care vor fi pașii oricărui proiect de inițiativă pe care l-ar putea avea în legătură cu protecția sau conservarea carnivorelor mari.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(S) Să planifice și să organizeze un proiect simbolic pentru protecția carnivorelor mari

(K) Să enumere etapele sau orice proiect de inițiativă pe care l-ar putea avea pentru protecția sau conservarea carnivorelor mari

(V) Să fie motivați să inițieze un proiect local pentru protecția sau conservarea carnivorelor mari

Concepte cheie: Proiect, pașii proiectului, planificare, programare activitate, implementare, monitorizare, evaluare

1. Adăpostul carnivorelor mari / Joc în echipă / 45 min / Fiecare echipă are nevoie de 20 de cutii de chibrituri, 10 cărți de joc, 3 bucăți de hârtie A4 și 5 markere.

2. Pașii oricărui proiect de inițiativă / Facilitare discuție și prezentare / 15 min / Hârtii flipchart, markere

Timp total estimat: 60 minute

1. Adăpostul carnivorelor mari (45 minute)

Acest joc este destinat să ajute participanții să înțeleagă pașii practici în orice proiect de inițiativă pe care ar dori să îl dezvolte după ateliere. Grupul va lucra împreună pentru a atinge un obiectiv folosind resurse limitate și apoi, pe baza acelei experiențe, va identifica fazele unui proiect: concepție, planificare, implementare, evaluare și sărbătorirea reușitei.

Pregătire: Împărțiți participanții în trei grupuri mici. Un grup este grupul Urșilor, unul este grupul Râșilor și unul este grupul Lupilor (ar trebui să existe un număr egal de membri în fiecare echipă). Dacă există mai mult de 4-5 persoane pe grup, puteți face un grup suplimentar de urși, de exemplu. Oferiți fiecărui grup o descriere a exercițiului (care se găsește în fișa Construirea unui adăpost pentru carnivorele mari - fișă cu instrucțiuni), dar nu le oferiți prea multe detalii. Sarcina pentru participanți este de a construi un adăpost / peșteră / viziună pentru fiecare tip de carnivor reprezentat de echipa lor în 20-30 minute sau mai puțin.

Pentru materialele de construcție, fiecare echipă poate folosi 20 de cutii de chibrituri, 10 cărți de joc, 3 bucăți de hârtie A4 și 5 marcaje (ca simboluri). Echipetele trebuie să își construiască adăpostul pe o fundație - fie o bucată de hârtie pentru flipchart, fie o masă (nu doar pe podea) - astfel încât să poată fi evaluată pentru rezistență după ce este finalizată.

Reguli: Fiecare carnivor din fiecare echipă trebuie să aibă un spațiu / cameră separată. (Se vor acorda puncte pentru numărul de carnivore pe care le poate adăposti adăpostul.) Fiecare cameră trebuie să aibă patru pereți. Adăpostul trebuie să aibă o podea și un tavan, care trebuie, de asemenea, să fie construite din materialul disponibil (fără a include fundația din hârtie pentru flipchart). Adăpostul trebuie să suporte o scuturare ușoară a hârtiei sau a mesei pe care este construit - dacă se destramă, carnivorele nu sunt în siguranță! Menționați că adăpostul este o metaforă și amintiți-le că, în realitate, aceste carnivore nu trăiesc așa. Este doar de dragul jocului.

Criterii evaluare:

- 🐻 Rezistența adăpostului - 10 puncte (Se va face un test de rezistență prin scuturarea ușoară a mesei sau a foi pentru flipchart. Punctele se acordă dacă adăpostul se menține după test.)
- 🐻 Numărul de camere - 2 puncte pe cameră
- 🐻 Numărul de nivele / etaje - 10 puncte pentru fiecare etaj
- 🐻 Creativitate - 20 de puncte (Bazat atât pe aspect / estetică, cât și pe utilizarea creativă a materialelor)

Facilitare:

Introduceți jocul povestind o poveste despre un grup de carnivore (urs, lup și râs) care și-au pierdut adăposturile din cauza unei vrăjitoare malefice (sau compuneți-vă propria poveste bazată pe povești populare cunoscute). Asigurați-vă că explicați clar problema. Apoi, cereți grupului să numească o posibilă soluție. Când unul dintre ei spune ceva despre „construirea unei noi case / adăpost”, suntem de acord cu ideea și explicăm că exact asta vom face în continuare!

Apoi, asigurați-vă că explicați regulile și criteriile de evaluare în mod clar și subliniați foarte ferm participanților că nu vor exista extensii de timp. După ce ați răspuns la întrebări, porniți cronometrul și spuneți: „Începeți!” Anunțați cât de mult timp a trecut la fiecare cinci minute pentru a le permite să își aprecieze progresul. Când s-au terminat cele 30 de minute, faceți un tur pentru a evalua și nota fiecare echipă, verificând puterea adăpostului și atribuind puncte pe baza criteriilor de evaluare. După ce notați adăpostul, anunțați câștigătorii și toate punctele pe care le-au obținut și aplaudați-i pe toți.

Apoi, adunați grupul împreună pentru o sesiune de conversație, folosind întrebările de mai jos pentru a vă ajuta să începeți. Scopul conversației de informare este de a ajuta echipele să recunoască faptul că toate adăposturile lor au trecut prin aceleași faze în timpul activității: concepție (identificarea unei probleme și stabilirea unui obiectiv), planificare, implementare, evaluare și sărbătorire. Acestea sunt fazele oricărui proiect mai mic sau mai mare pe care l-ar putea face pentru protecția sau conservarea carnivorelor sălbatice. Pe baza răspunsurilor participanților la întrebările voastre, ajutați-i să recunoască fiecare etapă.

Sesiune de întrebări:

- 🐻 Care a fost problema pe care ați abordat-o? De ce au fost construite adăposturi pentru carnivore?
- 🐻 Ați planificat ce veți face și ce veți avea nevoie înainte de a începe să construiți? De ce da sau de ce nu? Cum a mers acest proiect pentru tine? De ce a fost important să planificăm totul înainte?
- 🐻 Ți-ai schimbat complet planul pe măsură ce ai avansat? De ce a fost important să vă ajustați planul pe măsură ce ați avansat?
- 🐻 Ce ați făcut pentru a vă asigura că ceea ce ați construit va rămâne în picioare?
- 🐻 Acum, că ați văzut rezultatele testului, ați face ceva diferit dacă ar fi trebuit să repetați această activitate?
- 🐻 Cum s-au simțit echipele în timpul lucrului și după ce au reușit?

2. Etapele oricărui proiect de inițiativă (15 minute)

Treceți direct la această activitate pornind de la discuția de mai sus pentru a ajuta participanții să își conecteze experiența în joc la etapele oricărui proiect de inițiativă pe care l-ar putea face pentru protecția și conservarea carnivorelor sălbatice.

Configurare și facilitare: Scrieți următoarea listă pe un flipchart / tablă cu litere mari:

1. Identificarea problemei
2. Clarificarea obiectivului
3. Planificare
4. Implementare

5. Monitorizare
6. Evaluare
7. Sărbătorire

Explicați participanților că acestea sunt etapele oricărui proiect pe care le-ar putea face și subliniați că tocmai au trecut prin aceleași etape în clădirea adăpostului carnivorelor lor! Pentru a vă asigura că au înțeles, parcurgeți lista pas cu pas etapele și asigurați-vă că toată lumea înțelege la ce se referă fiecare etapă.

Identificarea problemei: Acesta este primul pasul al oricărui proiect. În exemplul cu adăpostul pentru carnivore, acest lucru s-a întâmplat atunci când grupurile au anunțat că aceste carnivore nu au adăpost. Identificarea problemei înseamnă a decide exact ce problemă se va rezolva pe baza proiectului vostru. Acum, că înțelegem multe despre provocările pe care le au carnivorele, putem alege o problemă pe care să o abordăm.

Clarificarea obiectivului: Acesta este al doilea pasul al oricărui proiect. În exemplul cu adăpostul carnivorelor, acest lucru s-a întâmplat atunci când grupurile au decis să construiască un adăpost ca modalitate de a rezolva problema lipsei lor de adăpost. (Clarificați că ar fi putut exista și alte soluții). Clarificarea obiectivului înseamnă a decide ce cale către o soluție va lua grupul vostru prin proiectul vostru, și a scrie o declarație clară care să explice acest obiectiv.

Planificare: După ce obiectivul este decis, următoarea etapă a unui proiect este de a decide cum să ajungeți de fapt acolo. Aceasta înseamnă planificarea activităților și pasul pe care grupul îl va face pentru a-și atinge scopul. În exemplul cu adăpostul carnivorelor, acest lucru s-a întâmplat când grupurile și-au luat timp pentru a face un plan, pentru a decide ce materiale vor folosi să construiască, etc. Această etapă a unui proiect poate dura mai mult, deoarece există întotdeauna o mulțime de detalii de pus la punct!

Implementare: Aceasta este probabil cea mai distractivă etapă a oricărui proiect sau inițiativă: momentul în care planul este pus în acțiune! În exemplul adăpostului pentru carnivore, acest lucru s-a întâmplat atunci când grupurile au lucrat efectiv la construirea adăpostului.

Monitorizare: Această etapă ar trebui să aibă loc împreună cu etapa de implementare în orice proiect. Monitorizarea este pur și simplu un mod fantezist de a spune că trebuie să verificați întotdeauna de două ori pentru a vă asigura că planul vostru funcționează așa cum vă așteptați. În exemplul cu adăpostul pentru carnivore, acest lucru s-a întâmplat atunci când grupurile și-au luat timp să observe dacă planul lor nu funcționa și l-au schimbat la mijlocul construcției.

Evaluare: Această etapă are loc odată ce proiectul este finalizat și reprezintă etapa în care grupul se așează pentru a reflecta la ceea ce s-a întâmplat în timpul proiectului și dacă și-au atins sau nu obiectivul. În exemplul cu adăpostul carnivorelor, acest lucru s-a întâmplat când grupurile și-au scuturat adăposturile pentru a vedea dacă construcția lor a avut cu adevărat un succes sau nu!

Sărbătorire: Aceasta este etapa finală a oricărui proiect. În joc, acest lucru s-a întâmplat când grupul câștigător a fost aplaudat pentru proiectul lor și a primit premii.

Asigurați-vă că participanții înțeleg această progresie și analogia cu jocul pe care l-au jucat mai devreme. Apoi, agățați flipchartul pe perete și lăsați-l acolo pe parcursul următoarelor ateliere.

Întrebați la sfârșitul celor 60 de minute: cât de motivați sunt aceștia să aleagă și să planifice un proiect pentru protecția sau conservarea carnivorelor mari? Rugați-i să strige un număr de la 1 la 5, unde 1 (deloc motivat) și 5 (foarte motivat).

Bibliografie

Butyka, Mărioara, 2017 Active Citizenship Curriculum/ Environment Module, Fundația New Horizon Fișe / Anexe: Regulile jocului Adăpost pentru carnivore

Anexa 15.1 Construirea unui adăpost pentru carnivore mari - Instrucțiuni

Sarcina voastră este să construiți un adăpost pentru fiecare grup de carnivore în 30 de minute sau mai puțin. Ca și materiale de construcție, puteți utiliza 20 de cutii de chibrituri, 10 cărți de joc, 3 bucăți de hârtie A4 și 5 markere. Trebuie să vă construiți adăpostul pe o fundație - fie o bucată de hârtie pentru flipchart, fie o masă (nu direct pe podea) - astfel încât construcția să poată fi evaluată pentru rezistență după ce este finalizată.

Reguli: Fiecare carnivor din fiecare echipă trebuie să aibă un spațiu / cameră separată. (Se vor acorda puncte pentru numărul de carnivore pe care le poate adăposti adăpostul.) Fiecare spațiu / cameră trebuie să aibă patru pereți. Casa ar trebui să aibă podea și tavan, care trebuie, de asemenea, să fie construite din materialul disponibil (fără a include fundația din hârtie pentru flipchart). Adăpostul trebuie să reziste la o scuturare ușoară a hârtiei sau a mesei pe care este construit - dacă se destramă, carnivorele nu sunt în siguranță!

Rezistență	10 puncte	Un test de rezistență se face prin mișcarea suprafeței pe care este construit adăpostul. Punctele se acordă numai dacă adăpostul rezistă.
Număr de camere	2 puncte pe cameră	
Numărul de niveluri	10 puncte pe etaj	
Creativitate	20 de puncte	Acest scor se bazează atât pe aspect și frumusețe, cât și pe utilizarea creativă a materialelor.

ATELIERUL NR. 16. PLANIFICAREA PROIECTULUI

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să își întocmească un plan pentru o inițiativă locală care să sprijine protecția și conservarea carnivorelor mari.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(K) Să reenumere elementele unui proiect

(S) Să aleagă ideea / soluția pe care ar dori să o implementeze pentru a rezolva problema identificată

(S) Să dezvolte lista de brainstorming a acțiunilor care trebuie efectuate

Concepte cheie: Elemente ale proiectului: identificarea problemei, clarificarea obiectivului, planificarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și sărbătorirea

1. Alegerea ideii de proiect / Votare în grup / 30 min / Markere, buline votare

2. Planificarea proiectului / Muncă în grup 40 min. / Hârtie pentru flipchart, hârtie din carton, marker, bandă scotch

Timptotal estimat: 70 minute

1. Alegerea ideii de proiect (30 minute)

Configurare și facilitare: Pe un flipchart, scrieți întrebarea „Care sunt elementele unui proiect?” și invitați elevii să-și împărtășească ideile cu grupul. Amintiți-le că aceste elemente au fost enumerate în atelierul anterior. Scrieți răspunsurile lor pe flipchart. După ce toate ideile au fost împărtășite, sintetizați-le pentru a împărtăși o definiție organizată, cum ar fi:

Un proiect = reprezintă o lucrare planificată sau o activitate care este finalizată într-o perioadă definită și limitată de timp și destinată să atingă un scop anume - în cazul nostru protecția și conservarea carnivorelor mari.

Asigurați-vă că subliniați următoarele puncte despre proiecte:

- Proiectele sunt concepute pentru a face ceva sau pentru a face o schimbare
- Proiectele au un punct de plecare și de finalizare
- Proiectele pot dura ore sau luni sau ani
- Proiectele nu sunt de rutină; sunt speciale și unice

Reveniți la lista de brainstorming pe care ați dezvoltat-o împreună cu grupul în Atelierul nr. 14 - Soluțiile noastre - brainstorming și prezentați elevilor din nou lista - astfel încât să poată fi conectați cu soluțiile pe care le-au descoperit.

Acum acordați fiecărui participant un marker sau buline de lipit pentru votare. Spuneți-le că au 3 voturi disponibile pentru alegerea a maximum 3 idei din listă care ar putea fi puse în aplicare de către ei ca grup în perioada următoare de timp. Spuneți-le că criteriile pe care ar trebui să le ia în considerare la vot sunt:

- Să fie motivați de ideea însăși - să simtă că pot învăța ceva util din ea
- Să contribuie la conservarea și protecția carnivorelor mari
- Să poată fi realizat de grup în limita de timp stabilită de grup

Fiecare participant poate pune 3 buline / voturi la 3 idei diferite sau toate voturile la o singură idee. La final, numărați voturile și faceți o listă cu primele 3 idei pe care grupul le-a votat. Acordați încă 10 minute pentru cei care vor aduce argumente pentru fiecare dintre cele 3 idei.

În cele din urmă, spuneți-le că din cele 3 idei votate trebuie să aleagă doar una. Acordați-le încă un vot și 5 minute pentru ca toată lumea să voteze din nou pentru o singură idee / soluție.

Numărați ce idei au cele mai multe voturi. Ideea cu cele mai multe voturi are șansa de a fi implementată.

2. Planificarea proiectului (40 minute)

Configurare și facilitare: reamintiți elevilor că ideile pe care le aleg trebuie să treacă prin toți acești pași: identificarea problemei, clarificarea obiectivului, planificarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și sărbătorire.

Subliniați că probabil ideea pe care au selectat-o include de asemenea și problema și scopul / soluția și acum ei trebuie să se concentreze în principal pe etapa de implementare.

Scriveți ideea / soluția selectată în mijlocul hârtiei pentru flipchart și lăsați spațiu sub ideile elevilor. Împărțiți grupul în 3-4 grupuri mai mici și dați fiecărui grup sarcina de a scrie cât mai multe activități sau pași/etape care trebuie făcuți pentru ca această idee să fie atinsă. Creați din carton urme de pași și rugați fiecare grup să scrie fiecare activitate pe o urmă de pași. Acordați-le 10-15 minute pentru a discuta în detaliu toate activitățile. După ce termină, invitați fiecare grup, unul câte unul să lipească urma de pași pe flipchart. În cazul în care activitățile sunt repetate, aranjați urmele de pași într-un mod organizat sau pe tipuri de activități care trebuie realizate precum: elaborarea materialelor, activități de promovare, întâlniri directe cu oamenii, realizarea unui film etc. (în funcție de activitățile propuse). După enumerarea activităților, invitați participanții să-și imagineze că proiectul a început și că vor trebui să convingă pe cineva care nu este implicat în implementare că activitățile specifice au fost realizate conform planului. Cum pot face asta? Care va fi „dovada” că activitatea a fost implementată cu succes? În timpul acestei discuții vor trebui să înțeleagă importanța „dovezilor” (indicatorii proiectului) și, pe baza acestora, importanța monitorizării și evaluării.

Anunțați-i că în următorul atelier veți intra mai în detaliu cu rolurile și responsabilitățile care urmează să fie hotărâte. Felicități grupul pentru că a ajuns până în acest punct.

ATELIERUL NR.17. JOCUL DE ROLURI

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să decidă rolurile și responsabilitățile în planul de acțiune pe care îl aleg.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(S) Să analizeze ce roluri și responsabilități pot lua în inițiativă / proiect

(V) Să-și asume responsabilități reale în cadrul proiectului / inițiativei

(V) Să fie motivați să facă o schimbare în protecția și conservarea carnivorelor mari

Concepte cheie: Roluri și responsabilități

1. Povestea tuturor / Poveste / 10 min

2. Preluarea rolurilor în proiect / Muncă în grup / 40 min. / Hârtie pentru flipchart, hârtie din carton, marker, bandă adezivă

Timp total estimat: 50 minute

1. Povestea tuturor (10 minute)

Scopul poveștii este de a motiva elevii să își asume responsabilitatea în inițiativa pe care doresc să o aibă pentru protecția carnivorelor mari.

Configurare și facilitare: Citiți povestea de mai jos și apoi faceți o sesiune de întrebări.

Aceasta este o poveste despre patru persoane numite: Toată lumea, Cineva, Oricine și Nimeni. Era o treabă importantă de făcut și toată lumea era sigură că cineva o va face. Oricine ar fi putut să o facă, dar nimeni nu a făcut-o. Cineva s-a enervat de asta, pentru că era treaba Tuturor. Toată lumea a crezut că Oricine o poate face, dar Nimeni nu și-a dat seama că Toată lumea nu o va face. S-a ajuns că Toată lumea a dat vina pe Cineva când Nimeni nu a făcut ceea ce ar fi putut face Oricine.

Sesiune de întrebări

 Despre ce este această poveste?

 Ce putem învăța din această poveste?

 Cum poate fi utilă această poveste în proiectul / inițiativa pe care urmează să o începem?

 Ce înțelegeți prin responsabilitate? Cum ne ajută responsabilitatea în orice proiect pe care îl avem în viața noastră?

 Cum putem fi motivați să luăm roluri în proiectul nostru? Ce te motivează, în general, atunci când ești implicat într-un proiect?

2. Jocul de roluri (40 minute)

Rolul acestei activități este de a motiva elevii să ia roluri active în inițiativa pe care au început-o.

Configurare și facilitare: Mergeți la întâlnire cu lista de activități și copii ale activităților din atelierelor anterioare și împreună cu elevii aranjați activitățile cronologic. Pentru a putea face asta, puneți următoarele întrebări participanților:

 Ce activități ați dori să păstrați în proiect?

 Ce activități credeți că nu sunt relevante, realizabile și gestionabile de către grupul nostru? (scoateți activitățile pe care nu vor să le păstreze)

- Ce activități suplimentare credeți că ar trebui să adăugăm pentru a ne asigura că atingem obiectivul?
- Care sunt primele activități de făcut la început? Care sunt cele care trebuie făcute mai departe?
- (aranjați formele de pași din cartonase cu activitățile scrise pe fiecare pas în ordinea logică / cronologică)
- Care sunt ultimele activități pe care ar trebui să le faceți mai aproape de finalul proiectului vostru?
- Cum puteți verifica dacă ați reușit să vă atingeți obiectivul?

După ce aranjați activitățile în ordinea corectă, mergeți la pasul următor. Rugați participanții să reflecteze individual la următoarele întrebări:

- Ce abilități am deja și pot folosi pentru a atinge o anumită activitate sau mai multe?
- Ce abilități îmi mai lipsesc, care m-ar putea provoca să ies din zona mea de confort și să învăț din experiență în timp ce fac o anumită activitate sau mai multe activități? (dați câteva exemple aici)

Oferiți fiecărui participant 3-4 hârtii post-it și rugați-i să își scrie numele pe post-it și numele activității pentru care doresc să își asume responsabilitatea. Ei pot alege să fie implicați fie în scopul învățării unui lucru nou, fie în scopul utilizării abilităților pe care le au deja într-o anumită activitate. După ce le dați timp de gândire, cereți-le să se prezinte și să lipească post-it-urile lângă formele de pași din cartonase cu activitățile scrise pe fiecare pas.

În cele din urmă, parcurgeți întreaga listă de activități și asigurați-vă că aranjați numele elevilor lângă fiecare activitate în funcție de preferințele lor. În cele din urmă, este posibil să aveți pentru fiecare activitate o echipă pregătită pentru implementare.

Mergeți la morala poveștii anterioare și întrebați ce se poate face acum, astfel încât să putem evita să ajungem ca în povești? Ce putem face în acest sens?

 Asigurați-vă că ajung la punctul în care pentru fiecare echipă există un coordonator sau o persoană responsabilă care lucrează cu ceilalți din echipă. Luați ceva timp suplimentar pentru a negocia în fiecare grup. Cine este coordonatorul?

 Revizuirea planului de acțiune și a ceea ce trebuie făcut pentru următoarea perioadă de timp până când proiectul va fi implementat.

 Felicități echipa pentru planul de acțiune pe care îl au și responsabilitățile pe care și le-au asumat.

 Sărbătoriți acest lucru cu o strângere de mână sau o îmbrățișare de grup.

ATELIERUL NR. 18. EVALUARE

Scopul atelierului: Participanții ar trebui ca la sfârșitul acestui atelier să fie capabili să reflecteze la experiența de învățare pe care au avut-o în timpul proiectului.

Obiective de învățare: După această activitate, elevii vor putea ...

(S) Să reflecteze asupra sentimentelor pe care le-au trăit în timpul proiectului

(V) Să fie curioși cu privire la modul în care a fost această experiență de învățare pentru ei

(S) Să-și autoevalueze învățarea și motivația pe care au dobândit-o în timpul proiectului pe tema naturii și a carnivorelor mari.

Concepte cheie:

Evaluare: Evaluarea activităților și realizărilor în raport cu un set de standarde

Reflecție: Alocarea timpului pentru a se gândi la schimbările și experiențele care au avut loc

1. Alegeți o culoare / Joc / 10 min. / Hârtii colorate

2. Povestea experienței noastre de învățare / Muncă în grup / 40 min. / Microfoane de jucărie, costume, pălării etc.

Timp total estimat: 50 minute

1. Alege o culoare! (10 minute)

Acest joc este destinat să ajute grupul să se pregătească și să introducă cu ușurință subiectul evaluării și reflecției.

Configurare și facilitare: Imprăștiți multe hârtii colorate pe podeaua din jurul camerei. Apoi, invitați participanții să stea în picioare și, când spuneți „Începeți”, să treceți la culoarea pe care ei cred că reprezintă cel mai bine modul în care s-au simțit în timpul proiectului (atelierelor). Odată ce toată lumea a ajuns la o culoare, invitați-i să discute în grupuri mici de ce au ales acea culoare. Dacă există participanți care stau singuri lângă o culoare, invitați-i să se alătore unui grup din apropiere, dar să rămână cu culoarea aleasă. După câteva minute, cereți fiecărui grup să aleagă un reprezentant pentru a împărtăși motivele alegerii făcute cu restul grupului.

2. Povestea experienței noastre de învățare (40 minute)

Această activitate este destinată să ajute participanții să revizuiască etapele implicării și învățării lor în acest proiect. Această activitate poate fi realizată într-o mulțime de moduri creative și distractive - verbal, simulați un concurs de evaluare a cunoștințelor, un interviu de televiziune sau un joc de rol; vizual prin postere, picturi sau succesiuni cronologice; sau pur și simplu prin discuție. Alegeți metoda care funcționează cel mai bine pentru nivelul de energie și creativitate al grupului vostru. Mai jos aveți o opțiune.

Pregătire: Adunați recuzita care poate fi folosită pentru scenete: microfoane de jucărie, costume, pălării etc. și asigurați-vă că camera este suficient de mare încât grupul să se poată împărți în trei zone diferite pentru planificare.

Facilitare: Invitați participanții să se împartă în 3 grupuri mici. Spuneți fiecărui grup că vor prezenta o scurtă scenetă (2-3 minute) despre cum și ce au învățat / descoperit până acum în proiect. Alocați fiecărui grup o zi diferită în ciclul atelierelor (Ziua 1, 2,3,4,5) și apoi acordați-le 5-7 minute pentru a planifica o scurtă schiță despre modul în care experimentează atelierelor și proiectul pe care l-au făcut (dacă este cazul). Încurajați-i să includă momente amuzante, greșeli, dificultăți sau surprize care s-au întâmplat în timpul atelierelor / proiectului!

După ce grupurile au avut timp să planifice, restrângeți-i și solicitați fiecărui grup să-și prezinte scenariul, în ordine, astfel încât să „urmăriți” întregul proiect. Apoi generați o discuție folosind întrebările de mai jos.

Sesiune de întrebări

- Care credeți că au fost obiectivele proiectului nostru?
- Crezi că ne-am îndeplinit obiectivele proiectului?
- Care a fost cel mai interesant lucru pe care ai simțit că l-ai învățat sau l-ai descoperit?
- Care a fost cel mai interesant lucru pe care l-ai învățat?
- Care au fost unele dificultăți sau provocări pe care le-am întâmpinat în timpul proiectului?
- Care a fost cel mai bun, mai amuzant sau mai satisfăcător moment?
- Ce impact credeți că am avut asupra regiunii noastre pentru viața sălbatică și carnivorele mari sau pe care l-am putea avea în viitor? De unde știți asta?
- Credeți că proiectul nostru a făcut sau ar putea face o schimbare durabilă și ecologică? De ce sau de ce nu? Cum putem ajuta să fim sustenabili?
- Cum putem folosi cel mai bine ceea ce am învățat pentru viitor?
- Cum vă imaginați viitorul carnivorelor mari din regiunea noastră în următorii 10 ani? Care va fi impactul acestora asupra vieții noastre?

Bibliografie

Butyka Maria, 2019 Active Citizenship Curriculum/ Evaluation Module, Fundația New Horizons

Care este rolul circuitului apei în natură?

Cum se formează norii, ploaia și apa de băut?

În natură, apa se află într-o continuă circulație pusă în mișcare sub influența Soarelui și a gravitației. Apa oceanelor, mării, lacurilor și a râurilor se evaporă, iar împreună cu cea rezultată prin transpirația plantelor și animalelor, ajunge sub formă de vapori în atmosferă. Vaporii de apă se condensează în nori și apoi, sub formă de picături de ploaie, ating din nou pe suprafața Pământului. Astfel, apa trece prin-o serie de transformări, trecând succesiv prin diverse stări: lichidă (în ape de suprafață sau de adâncime), gazoasă (sub formă de vapori) și solidă (în cristale de gheață). Odată cu apa, circula și diferite substanțe dintre care unele produc mari probleme (de ex. cele care produc ploile acide). Apa nepoluată este esențială pentru viață.

Sursa: WWF Suedia

Aprovizionarea cu nutrienți

Pentru ca organismul meu să funcționeze, eu am nevoie de diferite substanțe, precum grăsimi, vitamine sau proteine. Dar unei plante ce îi este necesar?

Plantele, animalele, ciupercile și microorganismele elimină resturi (frunze, ramuri, spori de ciuperci etc.) în mediu furnizând plantelor substanțe nutritive. Substanțele nutritive precum cele care conțin azot și fosfor fac parte dintr-un mare circuit. Totul se recirculă în natură.

Sursa: WWF Suedia

Formarea solului

Cum se formează solul în care cresc plantele?

Solul se formează în urma amestecării particulelor rezultate prin mărunțirea sau descompunerea resturilor de plante și animale de către organisme vii (insecte, viermi, bacterii) cu nisip, pământ și substanțe minerale din sol. Astfel sunt eliberați nutrienți, iar solul devine bun pentru cultivarea plantelor, poate reține apă și poate oferi oxigen rădăcinilor plantelor.

Sursa: WWF Suedia

Fotosinteza

De unde provine oxigenul folosit de plămâni mei? De ce merele și morcovii sunt dulci?

Plantele verzi sunt asemenea unor panouri solare. Captează energia din razele solare. Toate plantele verzi colectează energia solară datorită pigmentului verde numit clorofilă care poate fi găsit în celulele plantelor. Dioxidul de carbon din atmosferă este fixat de plante, proces care se petrece în prezența energiei din radiația solară. În același timp, plantele produc oxigen și alte substanțe, cum ar fi zahărurile ce dau gustul dulce al merelor și morcovilor. Astfel, planta se susține pe ea, dar îi susține și pe ceilalți. Prin intermediul fotosintezei planta se menține vie, crește, dar devine sursă de hrană pentru cei care o consumă. De asemenea, fotosinteza este esențială pentru viață, pentru că asigură oxigenul necesar tuturor viețuitoarelor de pe Pământ. Fotosinteza se află la baza funcționării marii majorități a ecosistemelor, excepție făcând ecosistemele care nu intră deloc în contact cu Soarele, cum ar fi cele descoperite în peștera Movile din județul Constanța.

Sursa: WWF Suedia

Hrana

Hrana este esențială, dar cum ne oferă natura mâncare?

Pentru a putea cultiva cartofi, grâu sau mere este nevoie ca ecosistemele să funcționeze. Toată hrana noastră provine din plante și animale. Cultivăm câșpi, creștem vaci pentru lapte, vânam iepuri, pescuim păstrăvi și așa mai departe. Trebuie să ne asigurăm că ecosistemele care ne asigură hrana nu sunt distruse sau deteriorate.

Sursa: WWF Suedia

Asigurarea apei potabile

În fiecare zi bem apă, dar de unde provine apa de băut?

Apa de băut este esențială pentru viață. Dacă nu bem apă, murim în câteva zile. În natură, există apă din belșug în lacuri, râuri, nori, etc. Natura primește apa de ploaie. Aceasta este purificată și immagazinată sub pământ, în rezerve de apă freatică, numite și rezerve acvifere. Noi putem extrage la suprafață această apă. Există apă și în izvoare și în ghețari.

Întregul circuit al apei prin diferite ecosisteme permite existența unui serviciu important și esențial oferit gratuit de către natură, în urma căruia oamenilor le este asigurată apa de băut. Și nu numai apa potabilă, ci și apa care nu are toate calitățile ca să fie bună de băut însă poate fi folosită de oameni pentru a iriga culturi agricole.

Ați observat vreodată o diferență de gust dintre apa de izvor și cea de la robinet? Dar între diferite ape minerale? Care credeți că sunt explicațiile?

Sursa: WWF Suedia

Asigurarea diversității genetice și biologice

De ce există atât de multe specii de păsări și pești?

Naturii îi place diversitatea. Diferite culori, forme, mărimi și înfățișări. Prezența mai multor feluri de gene și specii înseamnă existența mai multor soluții pentru a asigura buna funcționare a ecosistemelor, pentru ca acestea să evolueze și să reziste schimbărilor. În pădurile tropicale, de exemplu, există milioane de plante și animale.

Existența mai multor habitate, plante și animale înseamnă, de asemenea, și un motiv pentru ca noi să apreciem natura pentru frumusețea ei. Aceste priveliști oferite de natură sunt prezentate de multe programe de televiziune.

Voi ați urmărit la TV vreă emisiune pe tema diversității naturii? Dar în jurul vostru, ați observat diversitatea vieții?

Sursa: WWF Suedia

Asigurarea condițiilor de viață (habitatelor) pentru plante și animale

Un melc se târăște prin grădina. De ce îi place aici?

O grădină este locul perfect pentru un melc. Acolo, el găsește mâncare și apă datorită unei umidități moderate. Iar prin urmele lăsate melcul atrage atenția asupra faptului că acela este locul unde trăiește și el.

Un habitat funcțional oferă unei plante sau unui animal tot ceea ce îi este necesar acestuia pentru a supraviețui – mâncare, apă, adăpost.

În afară de grădină, pot fi habitate și o plajă de nisip, un țărm stâncos, fundul mării, o pădure de molid, o mlaștină, un teren agricol.

Sursa: WWF Suedia

Controlul eroziunii

Ne poate proteja natura de alunecările de teren?

Când plouă sau e furtună, stratul fertil de sol care asigură existența plantelor poate fi dus de apă sau vânt din locul unde se afla. Acest proces este cauzat de eroziune.

Aceasta este un proces natural, dar e posibil să fie prea intens uneori, cu consecințe negative pentru vietoarele și oamenii care trăiesc în acea zonă.

Eroziunea solului este o problemă majoră în zonele unde natura este exploatată prea mult prin pășunat, desădăduri, agricultură, activități industriale, distrugerea vegetației. Este important să păstrăm pădurile sau să plantăm noi copaci pentru a ajuta la reducerea eroziunii. Este important să existe vegetație (diverse plante ierboase și copaci) care acopere solul, cu atât mai mult acolo unde pământul este situat în pantă.

Sursa: WWF Suedia

Materii prime

De unde provin materialele din care sunt realizați pantofii sau blugi noștri?

Noi, oamenii, ne procurăm materiile prime din natură. Există o listă nesfârșită cu ceea ce folosim din natură, provenind de la plante și animale. Îesături pentru îmbrăcăminte, hârtie, mobilă, cauciuc, ceață, tulerii și lipici sunt doar câteva exemple. Putem compara natura cu un supermarket de unde luăm materii prime aproape gratis. Astăzi suntem aproximativ 7 miliarde de oameni pe planetă și toți avem nevoie de îmbrăcăminte și multe alte lucruri pentru care ecosistemele de pe Terra muncesc din greu să ne fie asigurate.

Sursa: WWF Suedia

Medicamente și alte surse de sănătate pentru oameni

Plante cum ar fi gălbenelele și pălăgina pot vindeca boli?

Dintotdeauna oamenii au folosit plantele din natură pentru a trata diferite afecțiuni. Unele plante pot fi folosite pentru a ne vindeca, pentru a ameliora unele boli sau pentru a ne proteja de insecte.

Multe dintre medicamentele folosite azi, produsele care mențin sănătatea oamenilor și produsele cosmetice au fost obținute pe baza substanțelor provenite din plante și animale. Aproximativ 40% dintre medicamente provin din specii aflate în pădurea tropicală.

Sursa: WWF Suedia

Furnizarea de combustibili

În fiecare zi trebuie să ne încălzim locuințele sau avem nevoie de electricitate pentru aparatele noastre, dar de unde provin combustibilii folosiți?

Oamenii folosesc mult petrol pentru a obține energia necesară încălzirii locuințelor și pentru a asigura energia electrică necesară funcționării aparatelor electrocasnice. În țările mai puțin dezvoltate economic, inclusiv în România, se folosește mult lemn ceea ce înseamnă că multe păduri sunt defrișate ca oamenii să se încălzească pe timp de iarnă. Lemnul provenit din tăierea pădurilor constituie cea mai folosită sursă de energie din lume. O altă sursă de energie o reprezintă arderea gazelor naturale sau a cărbunilor.

Petrolul, cărbunii și gazele naturale sunt resurse care s-au format în milioane de ani, dar pe care noi ne grăbim să le ardem în totalitate în câteva generații, schimbând compoziția echilibrată a atmosferei prin gazele cu efect de seră produse. Pentru a evita schimbarea radicală a climei Planetei, cu consecințe grave asupra vieții pe pământ, ar trebui să utilizăm mai eficient energia (izoland mai bine clădirile, folosind instalații mai eficiente, etc.) și să folosim surse regenerabile în locul celor neregenerabile (cum e cazul petrolului, gazelor naturale și cărbunilor). Energia solară sau solară sunt alternative excelente. Biogazul reprezintă și el o bună sursă de combustibil, folosind, de exemplu, deșeurile provenite de la restaurante sau din alte surse.

Sursa: WWF Suedia

Protecție împotriva dezastrelor naturale

Ne poate proteja natura de inundații?

Dacă natura funcționează bine, poate proteja oamenii de consecințele dezastrelor naturale (cum ar fi inundațiile sau uraganele). Din cauza schimbării climatice, dezastrele naturale devin din ce în ce mai frecvente și afectează din ce în ce mai mulți oameni.

Plantele fixează solul, prevenind eroziunea acestuia, și mențin umezeala din atmosferă, reglând clima.

Zonele umede (precum luncile râurilor sau mlaștinile) pot reține excesul de apă în cazul unor ploi intense, prevenind astfel inundarea țărmurilor umane.

Padurile din apropierea zonelor costiere și punctele fixează solul și nutriția, și încetinesc viteza ploii.

Padurile din apropierea zonelor costiere și recifurile de corali din oceane pot reține apa, pot opri vântul și valurile și pot preveni inundațiile din timpul uraganelor.

În orașe, plantele au un rol important deoarece ne protejează împotriva vântului și a cuniculei.

Ați observat că e mai răcoare în parcuri? Arborii și vegetația au multe roluri în reglarea climatului este unul din cele mai importante.

Sursa: WWF Suedia

Protecție împotriva dăunătorilor

Cum ne putem proteja împotriva șoarecilor și a altor dăunători?

În natură, există o luptă constantă între diferite specii pentru hrană și habitat. Dacă există hrană suficientă și condiții bune de viață pentru o specie, aceasta se înmulțește și se menține în acel loc.

Aproape toate animalele au dușmani naturali, cum ar fi de exemplu buburuzele pentru păienjenii de plante numiți afide. Atât larvele cât și adulții de buburuze mănâncă afide. În același fel, păienjenii, viespile, gândacii, păsările, lilieci, arici, broaștele și broaștele râioase sunt prietenii noștri. Aceștia ne asigură că numărul dăunătorilor nu crește exagerat de mult.

Existența acestor prieteni înseamnă că se poate reduce cantitatea de substanțe chimice folosite.

Zăpada și frigul sunt, de asemenea, buni aliați în lupta împotriva multor dăunători.

Sursa: WWF Suedia

Protecție împotriva bolilor

Ne poate proteja natura împotriva bolilor?

Bolile afectează oamenii, animalele și plantele. Există boli periculoase pentru oameni care sunt transmise de animale: malaria, boala somnului, boala Lyme (transmisă prin intermediul căpușelor) sau Ebola, febra hemoragică. Aproape toate animalele și plantele au „dușmani” naturali. Insectele, peștii, păsările și alte animale pot preveni răspândirea unor boli grave, hrănindu-se cu animalele care răspândesc aceste boli.

Zăpada și frigul sunt buni aliați împotriva răspândirii multor boli.

Mai mult decât atât, dacă purificarea apei funcționează în natură, acest proces reduce și mai mult riscul răspândirii bolilor legate de calitatea apei.

Sursa: WWF Suedia

Purificarea apei

Cum e posibil ca în natură apa murdară să ajungă apă curată?

În timpul circuitului apei în natură, trecerea acesteia prin diferite locuri poate fi încetinită. Acest fapt este benefic deoarece astfel apa poate fi „curățată”. Ea trece prin sol sau prin lacuri și apoi este filtrată. Sedimentele și deșeurile sunt reținute de plante și animale. Microorganismele ajută la purificarea apei, „mâncând murdăria” și, astfel, ajută și în „lupta” împotriva organismelor care provoacă boli, filtrând „toxinele”.

Substanțele nutritive precum cele care conțin azot și fosfor sunt „curățate” și absorbite de către plante.

Sursa: WWF Suedia

Frumusețea peisajelor și valoarea spirituală a naturii

Este magică natura?

Natura ne oferă experiențe estetice și inspiră artiștii și interpreții. Gândiți-vă câte cântece și opere de literatură și artă sunt inspirate de natură.

Pentru mulți oameni, peste tot în lume, natura reprezintă ceva din care suntem parte integrantă. Ea ne oferă condițiile necesare vieții, confort și un sentiment de siguranță. De exemplu, pentru indienii din America de Nord natura este foarte importantă. Aceștia o respectă și o venerază ca pe o zeitate. Același lucru este valabil și pentru alte culturi. Multe locuri din natură sunt... magice și au o semnificație specială pentru oameni. Oamenii care trăiesc bine și apreciază ceea ce le oferă natura doresc de cele mai multe ori să o și protejeze.

În tradițiile românești ai întâlnit elemente din natură sau obiceiuri ce au legătură cu aceasta?

Sursa: WWF Suedia

Polenizarea

Dacă ar dispărea albinele și bondarii?

Pentru ca un măr să se înmulțească, Polenul florilor lor trebuie să fie transferat de la un pom la altul. Altfel, producțiile de mere nu vor fi bune. Polenizarea slabă se traduce printr-o recoltă slabă. Albinele ajută la polenizarea florilor merilor.

Peste 90% din plantele cu flori și peste două treimi din recoltele de cereale au nevoie de ajutorul albinelor, bondarilor și a altor polenizatori pentru a se reproduce. Restul plantelor se polenizează singure sau cu ajutorul vântului. Polenizarea ajută, de asemenea, culturile să crească, în acest fel vor exista mai multe flori și mai multe animale care se pot hrăni cu semințele și fructele oferite de plante.

Sursa: WWF Suedia

Purificarea aerului

Ce beneficii aduc copacii în orașe?

Arborii și zonele acoperite cu parcuri din oraș contribuie la menținerea unei temperaturi mai plăcute în oraș. Aceste „oaze de verdețură” din interiorul orașelor mențin temperatura cât de cât constantă.

Arborii, vegetația în general, au un rol important și pentru calitatea aerului, pentru că elimină sursele de poluare din natură. Acționează pe post de filtre pentru substanțele poluante. Praful și alți poluanți sunt astfel reținuți în frunze.

Sursa: WWF Suedia

Un climat mai blând

Pot asigura pădurile un climat mai blând?

Copacii, plantele, în general, controlează gazele cu efect de seră, cum este dioxidul de carbon. Pădurile și oceanele absorb o mare parte din excesul de dioxid de carbon. Când se taie o pădure sau când i se dă foc fără să se planteze ceva în loc, crește cantitatea de gaze cu efect de seră.

Acest lucru se petrece pentru că se eliberează dioxidul de carbon depozitat în plante și pentru că scade capacitatea pădurii de a absorbi și depozita dioxid de carbon.

Sursa: WWF Suedia

Sănătate și relaxare

Oare starea mea de bine nu e legată de natură?

Petrecerea timpului liber în natură, mersul pe jos sau practicarea de sporturi în aer liber sunt benefice pentru asigurarea antrenamentului fizic și pentru relaxarea oamenilor. Cercetările au demonstrat că natura îi ajută pe oameni la reducerea stresului sau pentru a se recupera mai repede după o boală și poate contribui la menținerea sănătății și fericirii lor. Există chiar și doctori care recomandă ieșirile în natură în locul medicamentelor.

Sursa: WWF Suedia

Natura inspiră și oferă cunoaștere

Pot învăța ceva din natură?

Natura, biodiversitatea și peisajele naturale sunt o sursă de inspirație pentru muzicieni, poeți, pictori, dansatori, sculptori și alți artiști.

E de ajuns să studiem natura pentru a înțelege modul în care funcționează lucrurile și pentru a găsi soluții la problemele cu care ne confruntăm.

Uneori, industria și designul se inspiră din soluțiile naturii și folosește modelul serviciilor ecosistemice pentru realizarea unor produse și servicii noi.

Ce exemple de produse și servicii inspirate din natură cunoașteți?

Sursa: WWF Suedia

Natura și turismul

Pot fi obținuți bani din natură?

Turismul poate aduce mulți bani operatorilor de turism. Gândiți-vă la drumețiile pe munte, la alpinism sau la traversarea cu caiacul a râurilor de munte. Ne dorim să vizităm locuri captivante și să avem diferite experiențe în natură. Peisajele frumoase și ecosistemele cu o funcționare nealterată sunt importante și pentru ca activitățile turistice să fie profitabile. Prin activități în aer liber și prin practicarea turismului în natură ne bucurăm de noi experiențe și înțelegem cât de importante sunt biodiversitatea și protejarea ecosistemelor.

Sursa: WWF Suedia

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

ENI Cross-border Cooperation Programme
2014-2020

Ghidul a fost elaborat în cadrul proiectului „Granițe deschise pentru fauna sălbatică din Carpați”. Proiectul este implementat de WWF-România Filiala Maramures în parteneriat cu Organizatia Rakhiv EcoTour din Ucraina, Parcul National Aggtelek din Ungaria și SOS BirdLife din Slovacia.

Proiectul „Granițe deschise pentru fauna sălbatică din Carpați” a început la 1 octombrie 2019 și este finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-Slovacia-România-Ucraina ENI 2014-2020 pe o perioadă de 30 de luni. Costul total al proiectului este de 1 550 871,83 euro, din care 1 395 784,63 euro reprezintă contribuția Uniunii Europene.

Acest material a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a WWF-România și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.

Site-ul programului: www.huskroua-cbc.eu

Cofinanțat de Uniunea Europeană